

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

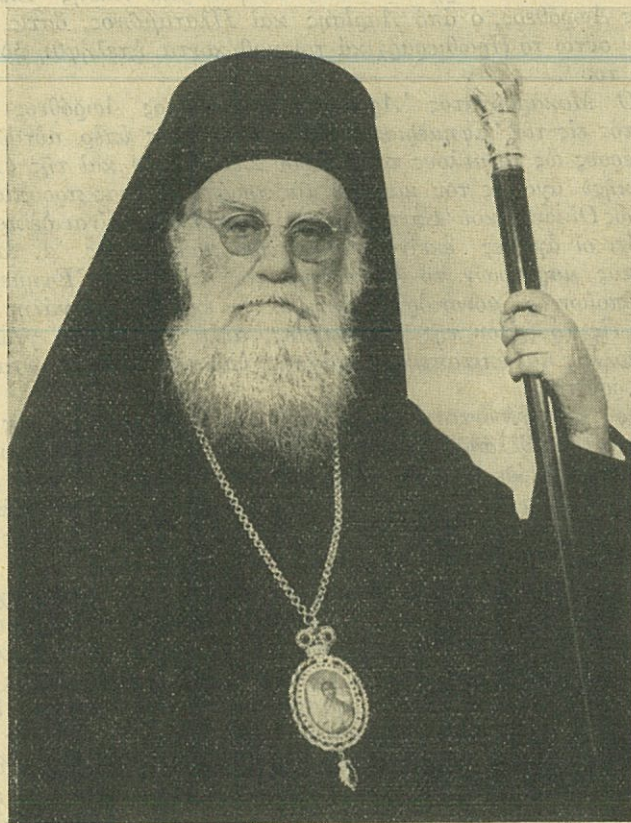
ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ ΜΕΡΙΜΝΗ
ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛ. ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
(ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»)

ΕΤΟΣ Ε'

ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19

18 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1956

ΑΡΙΘ. 8

Ο ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΥΡΙΟΣ ΔΩΡΟΘΕΟΣ

Ο ΝΕΟΣ ΠΡΩΘΙΕΡΑΡΧΗΣ

Τὴν θλίψιν καὶ τὴν κατήφειαν διὰ τὸν ἀπορραρισμὸν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ ἀλήστου μνήμης μακαριστοῦ Πρωθιεράρχου Τῆς διεσκέδασεν ἡ χαρμόσυνος εἶδησις τῆς ἀναδείξεως τοῦ διαδόχου του, ἡ ὁποία ἐπραγματοποιήθη ἐντὸς βραχυτάτου χρονικοῦ διαστήματος μὲ ὄλην τὴν ἐπιβαλλομένην κανονικότητα καὶ εὐταξίαν. Ἦδη δὲ προΐσταται τῆς Ἐκκλησίας μας ὁ τῆ 29ῃ τοῦ παρελθόντος μηνὸς ἐκλεγείς ὑπὸ τῆς Σ. Ἱεραρχίας καὶ τῆ 1ῃ τοῦ παρόντος μηνὸς μετὰ πάσης τῆς ἐπιβαλλομένης ἐπισημότητος ἐνθρονισθεὶς νέος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κύριος Δωρόθεος, ὁ ἀπὸ Λαρίσης καὶ Πλαταμῶνος, ὅστις, ἀναλαβὼν οὕτω τὰ Πρωθιεραρχικά του καθήκοντα, ἐπελήφθη ἤδη τοῦ ἔργου του ¹.

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Κύριος Δωρόθεος εἶναι γνωστὸς εἰς τὸν Ἐφημεριακὸν Κλήρον διὰ τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ παλαιότερους ὡς τε μέλους τοῦ «Ἱεροῦ Συνδέσμου» καὶ τῆς «Παγκληρικῆς» ἀγῶνάς του καὶ διὰ τὰς προσφατωτέρας προσπάθειάς του, ὡς Οἰκονομικοῦ Ἐπιτρόπου τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι δὲ προφανές, ὅτι οἱ ἀγῶνες ἐκεῖνοι καὶ αἱ προσπάθειαι τῆς Α. Μακαριότητος μαρτυροῦν τὸ ἐνδιαφέρον του ὑπὲρ τῶν Ἐφημεριῶν, τῶν ὁποίων ὄχι μόνον ὀρθῶς ἐκτιμᾷ τὴν ἐκτάκτως μεγάλην συμβολὴν εἰς τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ καλῶς γνωρίζει τὰς πολλὰς καὶ ἐπιτακτικὰς ἀνάγκας, ὑπὸ τῶν ὁποίων οὗτοι τάλαιπωροῦνται.

Τοῦ ἐνδιαφέροντος δὲ τούτου τοῦ νέου Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὑπὲρ τοῦ Ἐφημεριακοῦ Τῆς Κλήρου ἐπισημοτάτην ἀπόδειξιν ἀποτελοῦν, σὺν τοῖς ἄλλοις, καὶ ὅσα εἶπεν εἰς τὸν ἐνθρονιστήριον λόγον του, περὶ τοῦ Ἐφημεριακοῦ Κλήρου, τόσον ὡς πρὸς τὴν παντοειδῆ τούτου ἐξύψωσιν, ὅσον καὶ ὡς πρὸς τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν βιοτικῶν του προβλημάτων.

Ἐποβάλλοντες βαθυσεβάστως τὰ εὐλαβῆ νικία μας συγχαρητήρια τῆ Α. Μακαριότητι — εἴμεθα δὲ βέβαιοι, ὅτι διερμηνεύομεν ἐν τούτῳ καὶ ὄλων τῶν ἀναγνωστῶν μας τὰ αἰσθήματα — ἀναπέμπομεν θερμότητας ὑπὲρ Αὐτῆς εὐχαριστηρίους καὶ ἱκετηρίους δεήσεις πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Χριστόν, ἐυχόμενοι ταπεινῶς, ἵνα ἡ Πρωθιεραρχία τοῦ νέου Πνευματικοῦ μας Πατρὸς ἀποβῆ, ὡς προοιωνίζεται, εὐκλεὴς καὶ περατωθῆ εἰς ἔτη πολλὰ καὶ ὑγιεινά, ἐπ' ἀγαθῶ τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας μας καὶ πρὸς δόξαν τοῦ εὐλογητοῦ Ὀνόματος τοῦ Οὐρανοῦ Δομήτορος καὶ Ἀρχηγοῦ αὐτῆς.

«Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ»

1. Τὰ κατὰ τὴν ἐκλογὴν καὶ ἐνθρόνισιν τῆς Α. Μακαριότητος ἀναγράφονται ἐν τῷ σημερινῷ φύλλῳ τῆς «Ἐκκλησίας».

ΤΟ ΧΡΕΟΣ ΤΩΝ ΕΦΗΜΕΡΙΩΝ

Ἡ ἀντιμετώπισις τῶν βιοτικῶν ἀναγκῶν τοῦ Ἐφημεριακοῦ μας Κλήρου θ' ἀπασχολήσῃ, βεβαίως, τὴν Α. Μακαριότητα, ὅπως τὸ ἐδῆλωσε κατὰ τὴν ἐπισημοτάτην στιγμήν τῆς ἐνθρονίσεως, δι' ἃ καὶ εἶναι ἀπὸ τοῦδε ἄξιος τῶν εὐχαριστιῶν καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης τοῦ τιμίου Πρεσβυτερίου. Τὸ αὐτὸ δὲ θὰ συμβῆῃ, ἀναμφιβόλως, καὶ ὡς πρὸς τὴν δημιουργίαν τῶν προϋποθέσεων ἐκείνων, ὑπὸ τὰς ὁποίας θὰ καταστῆ δυνατὴ ἡ περαιτέρω ἐξύψωσις τῆς θέσεως τοῦ Σώματος τῶν Ἐφημερίων. Καὶ θὰ ἔχῃ εἰς τοῦτο, ὡς εἶναι βέβαιον, πλήρη καὶ ἀποτελεσματικὴν τὴν συμπαραστάσιν ὁλοκλήρου τῆς Σ. Ἱεραρχίας, διὰ τὴν ὁποίαν τὰ ἀφορῶντα τὸν Ἐφημεριακὸν Κλῆρον ζητήματα, ὡς κατ' ἐπανάληψιν ἀπέδειξεν, εἶναι ζητήματα πρωταρχικῆς σημασίας. Βασίμως δὲ ἐλπίζεται, ὅτι καὶ ἡ Πολιτεία θὰ ἐξακολουθήσῃ παρέχουσα τὴν πρὸς τοῦτο ἀναγκαιοτάτην συναντίληψίν της, ἡ ὁποία, ἔνεκα τῶν ἐκτάκτως κρίσιμων περιστάσεων, πρέπει, ὡς κοινῶς ἀναγνωρίζεται, νὰ καθίσταται ὁσημέραι γενναιοτέρα καὶ ἀποτελεσματικώτερα.

Ἄλλὰ καὶ οἱ ἴδιοι οἱ Ἐφημέριοι δὲν θὰ παραμείνουν ἀπλοῖ ἀπαθεῖς θεαταὶ τῶν ὑπὲρ αὐτῶν καταβαλλομένων προσπαθειῶν ἀναμένοντες τὴν βελτίωσιν τῆς θέσεώς των μόνον ἀπὸ τὰς φροντίδας τῆς Διοικήσεως Ἐκκλησίας καὶ τὴν βοήθειαν τοῦ Κράτους. Διότι—ὡς κατ' ἐπανάληψιν ἐτονίσθη ἀπὸ τῆς στήλης ταύτης καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν—ἡ βελτίωσις τῆς θέσεως τῶν Ἐφημερίων ἐξαρτᾶται κατὰ πρῶτιστον λόγον ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ἰδίους.

Αὐτὸ τὸ γνωρίζουν καλῶς οἱ αἰδεσιμώτατοι ἀναγνώσταί μας καὶ εἶναι πολλὰ καὶ παντοδαπὰ αἱ ἐνδείξεις τοῦ ὅτι πλεῖστοι ὅσοι εἶναι ἐκεῖνοι, ποὺ προσπαθοῦν ν' ἀνταποκριθοῦν εἰς αὐτό, τὸ ὁποῖον γνωρίζουν. Ἄλλὰ καὶ δι' αὐτούς, οἱ ὁποῖοι ἐργάζονται ἤδη πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, ὑπάρχει ἀκόμη εὐρύτατον στάδιον ἐνεργείας, ὥστε ὄχι μόνον νὰ συνεχίσουν, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐντείνουν τὰς ἀξιεπαίνους προσπαθείας των. Πολὺ δὲ περισσότερον δι' ὅλους ἐκείνους, ὅσοι, τυχόν, δὲν ἐκινήθησαν ἀκόμη πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτήν, εἶναι ἀνάγκη καὶ ἐπιβεβλημένον χρέος νὰ κινηθοῦν, βοηθοῦντες οἱ ἴδιοι τοὺς ἑαυτοὺς των.

Τί ἐννοοῦμεν μὲ αὐτό; Δὲν χρειάζεται, νομίζομεν, καμμία ἐπεξήγησις. Διότι ὅλοι πλέον γνωρίζουν, ὅτι παρῆλθεν ἀνεπιστρέπτει ἡ ἐποχὴ, κατὰ τὴν ὁποίαν ἦτο δυνατόν νὰ ἐκτελοῦνται ὅπως-ὅπως τὰ ἐφημεριακὰ χρέη καὶ νὰ περιορίζωνται μόνον ἐντὸς τοῦ ναοῦ. Περὶ αὐτοῦ δὲ καὶ οἱ κατὰ τόπους Σεβ. Ἱεράρχαι καταβάλλουν κάθε δυνατὴν προσπάθειαν, διὰ νὰ διαφωτίσουν καὶ νὰ κατευθύνουν τοὺς Ἐφημέριους τῶν Ἐπαρχιῶν των καὶ

τὸ Κέντρον προσπαθεῖ παντοιοτρόπως, καὶ δὴ καὶ ἀπὸ τῶν στηλῶν μας, νὰ δώσῃ ὅ,τι θεωρεῖται χρήσιμον διὰ τὴν πνευματικὴν ἐνίσχυσιν καὶ τὸν ἐφοδιασμὸν τῶν ἐπιθυμούντων ν' ἀνταποκριθοῦν εἰς τὰς ἀξιώσεις καὶ τὰς φροντίδας τῶν Ποιμεναρχῶν των.

Ἡ δὲ πρὸς τὸν Ἱερὸν Κλήρον τῆς ἰδιαίτερας ἐπισκοπικῆς του δικαιοδοσίας, τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς, ἀπευθυνθεῖσα ἀξίωσις τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου διὰ τοῦ ἐθρονιστηρίου λόγου του, ὁ ὁποῖος δημοσιεύεται εἰς τὴν σημερινὴν «Ἐκκλησίαν», περὶ τῆς αὐστηρᾶς προσηλώσεως εἰς τὸ καθήκον των ὑπὸ τὸ πνεῦμα τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῆς ἀπαρεγκλίτου τηρήσεως τούτων, ἀπηχεῖ, προφανῶς, καὶ τὴν γνώμην ὀλοκλήρου τῆς Σ. Ἱεραρχίας, τὰ καθ' ἕκαστον Μέλη τῆς ὁποίας τὴν ἰδίαν ἀξίωσιν ἀπευθύνου εἰς κάθε εὐκαιρίαν πρὸς τοὺς Ἐφημερίους τῶν Ἐπαρχιῶν των.

Ἀλλὰ καλὸν εἶναι νὰ μελετηθῇ ἡ ἀξίωσις αὕτη τοῦ Πρωθιεράρχου ὑπὸ τὸ πρῖσμα τῶν ἀνωτέρω σκέψεων, ἀπὸ ὅλους τοὺς Ἐφημερίους τῆς Ἑλλάδος, οἱ ὁποῖοι πιστεύομεν, ὅτι καὶ θὰ θελήσουν, ὅλοι ἀνεξαιρέτως, ν' ἀνταποκριθοῦν εἰς τὸ καθήκον τοῦτο. Διότι αὕτη εἶναι ἡ ἀξίωσις ὀλοκλήρου τῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, τῆς ὁποίας οἱ Ἐφημέριοι εἶναι οἱ Ἀξιωματικοί, εἰς τὸν ἀγῶνά Της ἐναντίον τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀμαρτίας, τοποθετημένοι μάλιστα εἰς τὰ ἐπικαιρότερα καὶ νευραλγικώτερα σημεῖα τοῦ πεδίου τοῦ ἀγῶνος καὶ ἐπιφορτισμένοι μὲ τὴν κατὰ μέτωπον ἀντιμετώπισιν τοῦ ἐχθροῦ.

E. Γ. Μ.

«Μὴ ἀμέλει τοῦ ἐν σοὶ χαρίσματος».
(Α' Τιμόθ. 4,14)

«Προσέχετε οὖν ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ τὸ πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔθετο ὑμᾶς ἐπισκόπους ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ἣν περιποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος».

(Ὁ Ἁπ. Παῦλος πρὸς τοὺς Προσβυτέρους τῆς Ἐφέσου: Πράξ. 20,28)

«Ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου».

(Ἐφεσ. 6.12)

«Υποπιάζω μου τὸ σῶμα καὶ δουλαγωγῶ, μήπως ἄλλοις κηρύξας αὐτὸς ἀδόκιμος γένωμαι».

(Α' Κορινθ. 9,27)

«Σιγήκετε καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις, ἃς ἐδιδάχθητε εἴτε διὰ λόγου εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν».

(Β' Θεσσαλ. 2,15)

«Πάντα εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω».
(Α' Κορινθ. 14,40).

ΤΟ ΣΗΜΕΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

Τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ ἀπαντᾷ παρὰ διαφόροις λαοῖς τῶν προχριστιανικῶν χρόνων μετὰ θρησκευτικῆς ἐνίοτε συμβολικῆς ἐννοίας. Παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς καὶ τοῖς Αἰγυπτίοις ὑπῆρχον ὁμοία τινα σημεῖα. Ἐπὶ ἀσσυριακοῦ μνημείου παρίσταται ἀνὴρ ἔχων πρόσωπον ἀετοῦ καὶ φέρων ἐν τῇ δεξιᾷ μὲν χειρὶ δακτύλιον ἐν τῇ ἀριστερᾷ δὲ σταυρόν. Ἀρχικῶς συμβολικὸν σημεῖον ἦτο τὸ Τ παρὰ τοῖς Φοίνιξι. Κατὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ναοῦ τοῦ Σαράπιδος, διαταγῇ τοῦ Μ. Θεοδοσίου, εὑρέθησαν ἱερογλυφικὰ σημεῖα ὅμοια πρὸς σταυρόν. Ἐν τῷ Χριστιανισμῷ, ἕνεκα τῆς Σταυρώσεως τοῦ Κυρίου, τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ ἔλαβεν ὅλως ἐξαιρετικὴν σημασίαν καὶ τιμὴν.

Ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν οἱ χριστιανοὶ ἀπέδιδον εἰς αὐτὸ τιμὴν τοιαύτην, ὥστε οἱ ἔθνη οἱ ἐνίοτε ἀπεκάλουν αὐτοὺς λατρευτὰς τοῦ σταυροῦ (crucis religiosi, cruciolae) οἱ δὲ ἀπολογηταὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ, μὴ ἀποκρούοντες τὴν κατηγορίαν, παρεῖχον ἐξήγησιν τῆς ἀπονεμομένης εἰς τὸν Σταυρόν τιμῆς. Ἀνευρέθη δὲ τῷ 1856 ἐν Ρώμῃ παράστασις ἐμπαικτικὴ διὰ τοὺς χριστιανούς, ὀφειλομένη εἰς ἔθνη, ἔχουσα ἐπὶ σταυροῦ σχήματος Τ ἐσταυρωμένον ὀνοκέφαλον ἄνθρωπον, μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς «Ἀλεξάμενος σέβετε (ἀντὶ σέβεται) θεόν». Κατὰ τῶν Ἰουδαίων διεδίδετο ψευδὴς παρὰ τοῖς ἔθνη φήμη, ὅτι ἐλάτρευον κεφαλὴν ὄνου, ἡ φήμη δὲ αὕτη μετεβίβασθη καὶ εἰς τοὺς χριστιανούς, οἵτινες, κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους, ἐταυτίζοντο μετὰ τῶν Ἰουδαίων. Ἡ μεταβίβασις δὲ ταύτης καὶ ἄλλων φημῶν κατὰ τῶν χριστιανῶν ὠφέιλετο πάλιν εἰς τοὺς Ἰουδαίους. Οὕτως ὁ ἀπολογητὴς Τερτυλλιανὸς διηγεῖται, ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτοῦ Ἰουδαῖός τις ἐπενόησε νέαν παράστασιν τοῦ Θεοῦ τῶν χριστιανῶν μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς «Deus christianorum onokoites».

Καίτοι ὅμως οἱ χριστιανοὶ ἐτίμων τὸν Σταυρόν, ἐλλείπουσι παραστάσεις τοῦτου ἐκ τῶν πρώτων χρόνων, ὁπότε κεκαλυμμένως μόνον παρίστατο τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, ὡς μονόγραμμα τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἐσταυρωμένου κατὰ τοὺς ἐξῆς τρόπους.

α') Ὡς Χ ἀπλοῦν, ἀλλ' ἐκφραστικώτατον, ἐπειδὴ εἶναι τὸ πρῶτον γράμμα τῆς λέξεως Χριστός. Ἦτο τόσον ἐκφραστικὸν τὸ σημεῖον τοῦτο, ὥστε κατὰ τὸν δ' αἰῶνα ὁ παραβάτης Ἰουλιανὸς τὸν κατὰ τοῦ χριστιανισμοῦ πόλεμον αὐτοῦ ἐχαρακτήριζεν ὡς πόλεμον κατὰ τοῦ Χ.

β') Τὸ αὐτὸ γράμμα ἔχον ἐν τῷ μέσῳ τὸ Ι καὶ σημαῖνον τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Τοιοῦτο σημεῖον ἀπαντᾷ τὸ πρῶτον ἐν ἐπιταφίῳ ἐπιγραφῇ τοῦ 258-269.

γ') Τὰ αὐτὰ ἀρχικὰ γράμματα τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τῆς προσθήκης τοῦ Ρ. Τὸ σημεῖον τοῦτο, ἀπαντῶν τὸ πρῶτον κατὰ τὸν δ' αἰῶνα, ἀπέβη συνηθέστατον.

δ') Τὸ μονόγραμμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, μικρὸν κατὰ μικρὸν, προσλαμβάνει τὴν μορφήν τοῦ γράμματος Ρ μετὰ τοῦ σταυροῦ. Τὸ σημεῖον δὲ τοῦτο εὑρηται ἐν ταῖς κατακόμβαις τῆς Ρώμης, τὸ πρῶτον, ἐν μνημείῳ τοῦ ἔτους 355. Κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Εὐσεβίου παρεχομένην περιγραφὴν τοῦ μονογράμματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐπὶ τοῦ Λαβάρου τοῦ κατασκευασθέντος κατὰ διαταγὴν τοῦ Μ. Κωνσταντίνου, συνάγεται τὸ γ' τῶν ἀνωτέρω σχημάτων. Ἄλλ' ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ δ' αἰῶνος ἄρχεται ἡ ἐμφανὴς παράστασις τοῦ σημείου τοῦ Σταυροῦ, μετὰ τὸν θρίαμβον τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀνεῦ συμβολικῶν σχηματισμῶν. Διακρίνονται δ' ἐν τῇ ἀρχαιολογικῇ ἐπιστήμῃ τρεῖς τύποι Σταυροῦ: «*crux commissa*», «*crux immisa*», καὶ «*crux decussata*». Ὁ πρῶτος εἶναι ἀρχαιότερος τύπος, ἔχων σχῆμα Τ, τοιοῦτο δὲ συνήθως σχῆμα εἶχεν ὁ σταυρὸς παρὰ Ρωμαίους καὶ Ἕλλησιν, ὡς καταφαίνεται καὶ ἐξ ὅσων λέγει ὁ Λουκιανὸς ἐν τῇ «*δίκῃ φωνήεντων*», ἐν ἧ παρίστανται τὰ λοιπὰ φωνήεντα λέγοντα περὶ τοῦ Τ. Τούτου ἕνεκα λέγεται ἐν τῇ ἐπιστολῇ Βαρνάβα: «ὁ σταυρὸς ἐν τῷ Τ ἔμελλεν ἔχειν τὴν χάριν». Καὶ ὁ Τερτυλλιανὸς: «τὸ ἑλληνικὸν γράμμα ταῦ καὶ τὸ ἡμέτερον (λατινικόν) Τ εἶναι ὁ τύπος τοῦ σταυροῦ».

Ἰπάρχει δὲ γνώμη, μὴ ἐπικρατήσασα ὁμως, ὅτι ἐπὶ σταυροῦ σχήματος Τ ἐσταυρώθη ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὅθεν τοῦτο προσέλαβεν ἐξαιρετικὴν συμβολικὴν ἔννοιαν, συνδυασθὲν καὶ πρὸς σχετικὰ χωρία τῆς Ἁγίας Γραφῆς (Ἰεζεκ. 9,4) καὶ πρὸς τὸν ἀριθμὸν (318) τῶν δούλων τοῦ Ἀβραάμ, ἀπαρτιζόμενον ἐκ τῶν τριῶν γραμμάτων ι, τ, η, ὡς δηλοῦντων, τοῦ μὲν Τ τὸν σταυρόν, τῶν δὲ ι καὶ η τ' ἀρχικὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ γράμματα. Ὁ δεύτερος τύπος «*crux immissa*» ἢ «*crux capitata*» ὑποδιαιρεῖται εἰς ἑλληνικόν, καθ' ὃν τὰ ἄκρα τοῦ Σταυροῦ εἶναι ἰσομεγέθη, καὶ λατινικόν, καθ' ὃν ἡ κάθετος γραμμὴ εἶναι μακροτέρα πρὸς τὸ κάτω μέρος. Κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας, ἐπὶ τοιοῦτου τύπου Σταυροῦ ὁ Κύριος ἐσταυρώθη.

Τὸ πρῶτον ὁ τύπος οὗτος ἀπαντᾷ ἐπὶ ὑαλίνου δοχείου, εὐρεθέντος ἐν κατακόμβῃ τῆς Ρώμης, καὶ παριστῶντος χριστιανὸν φέροντα ἐπὶ τοῦ μετώπου σταυρόν τῆς ἑλληνικῆς μορφῆς, μετὰ τὰ 4 ἄκρα δηλ. ἰσομεγέθη. Ὁ τύπος δὲ οὗτος ἐπεκράτησεν ἀπὸ τοῦ ε' αἰῶνος καὶ ἐξῆς. Ὁ τρίτος τύπος τοῦ Σταυροῦ «*crux decussata*» ἔχει τὸ σχῆμα τοῦ Χ, καλεῖται δὲ καὶ σταυρὸς τοῦ

Ἀποστόλου Ἀνδρέου, διότι, κατὰ τὴν παράδοσιν, ἐπὶ τοιοῦτου σταυροῦ οὗτος ἐσταυρώθη. Ὁ Ἱερώνυμος λέγει, ὅτι ἡ Ἐκκλησία διέβλεπεν ἐν τῷ ἑλληνικῷ γράμματι Χ τὴν μορφήν τοῦ Σταυροῦ. Πάντως δὲ ὁ τοιοῦτος τύπος τοῦ σταυροῦ ὑπεμίμησε καὶ τὸ ἐκ Χ ἀρχόμενον ὄνομα τοῦ Χριστοῦ.

Οἱ ἀνωτέρω τύποι τοῦ σταυροῦ συμπίπτουσι πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου ὁραθέντα καὶ ἀναγραφέντα ἐπὶ τοῦ λαβάρου, πρὸς τὸν ἀνευρεθέντα ἐν Ἱερουσαλὴμ ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ἀγίας Ἐλένης καὶ πρὸς τὸν ἐπὶ ἐπισκόπου Ἱεροσολύμων Κυρίλλου ὁραθέντα ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ περιγραφέντα ἐν ἐπιστολῇ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνον. Περὶ τοῦ σχήματος τοῦ πρώτου εἶπομεν ἀνωτέρω τὰ δέοντα. Περὶ τοῦ δευτέρου, δυστυχῶς, οἱ ἱστορικοί, οἱ πληροφορήσαντες περὶ τῆς ἀνευρέσεως τοῦ Σταυροῦ ὑπὸ τῆς Ἀγίας Ἐλένης (Σωκράτης, Σωζόμενος, Ρουφῖνος, Θεοδώρητος), οὐδεμίαν περιγραφὴν αὐτοῦ παρέσχον. εἶναι δὲ γνωστὸν, ὅτι ἤδη ὑπὸ τῆς Ἀγίας Ἐλένης κατετεμαχίσθη ὁ Σταυρός. Ἐπὶ Κυρίλλου Ἱεροσολύμων μόνον μέρος τοῦ Σταυροῦ ἐσώζετο ἐν Ἱεροσολύμοις, τὰ δὲ λοιπὰ αὐτοῦ μέρη εὕρισκοντο ἐν διαφόροις τόποις. Ἐπομένως, τίς ἡ ἀρχικὴ μορφή τοῦ ἀνευρεθέντος ὑπὸ τῆς Ἀγίας Ἐλένης Σταυροῦ δὲν εἶναι γνωστὸν ἐξ ἀμέσων περιγραφῶν.

Οἱ τῶν ἐφεξῆς χρόνων ζωγράφοι, ἐν τῇ ἐξεικονίσει τῆς Σταυρώσεως, μετεχειρίσθησαν διάφορα σχήματα. Πρὸ παντός, προκειμένου περὶ τῆς ἐξωτερικῆς μορφῆς τοῦ Ἰησοῦ, δύο διαφοροὶ γνώμαι διευτυπώθησαν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐκκλησίᾳ. Οἱ μὲν (Ἰουστῖνος, Κλήμης Ἀλεξανδρεὺς, Τερτυλλιανός, Κύριλλος Ἀλεξανδρείας κ. ἄ.), ἐπὶ τῇ βάσει χωρίων τινῶν τῆς Ἀγίας Γραφῆς (Ἦσ. 53,2-3. Φιλιπ. 2,7), κατὰ γράμμα ἐκληφθέντων, ἐφρόνησαν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἦτο ἄσχημος τὴν μορφήν, ἕτεροι (Ἰ. Χρυσόστομος, Ἱερώνυμος, Γρηγόριος Νύσσης, Ἀμβρόσιος Μεδιολάνων, Θεοδώρητος, Αὐγουστίνος) ἀντιθέτως, ἐπὶ τῇ βάσει ἑτέρου χωρίου (Ψαλμ. 44,3), ὅτι ἦτο ὠραιότατος. Ἡ δευτέρα γνώμη ἐπεκράτησεν ἐν τῇ χριστιανικῇ τέχνῃ, κατὰ τὴν ἐξεικονίσει τῶν διαφόρων λεπτομερειῶν τῆς ἐπιγείου ζωῆς τοῦ Θεανθρώπου, ἀλλ' ἐν τῇ ἐξεικονίσει τοῦ Ἐσταυρωμένου παρίστατο οὗτος μᾶλλον μὴ ἔχων εἶδος καὶ κάλλος. Κατ' ἀρχὰς μὲν παρουσιάζοντο συμβολικαὶ παραστάσεις τῆς Σταυρώσεως. Ἀξιοσημείωτον, πρὸ παντός, εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι διὰ τὴν συμβολικὴν παράστασιν ἐλήφθη ὑπ' ὄψει ὁ μῦθος περὶ τοῦ Ὀδυσσεύς, προσδεθέντος ἐπὶ τοῦ ἰστοῦ τοῦ πλοίου. Ἐπὶ σαρχοφάγου χριστιανικῆς ὑπάρχει παράστασις, ἧς τὸ θέμα εἶναι εἰλημμένον ἐκ τοῦ εἰρημένου μύθου. Συνηθεστάτη δ' ἀπέβη ἡ παράστασις ἰστοῦ

καὶ ἀγκύρας. Ὁ ἐπίσκοπος Τουράνων Μαρτίνος, κατὰ τὸν ε' αἰῶνα, ἐν τινι λόγῳ εἰς τὴν Μ. Παρασκευήν, ποιεῖται περιεργὸν παραλληλισμὸν μεταξὺ τοῦ Ὀδυσσεῶς καὶ τοῦ Ἐσταυρωμένου. Ὡσαύτως, συμβολικῶς παρίστατο ἡ Σταύρωσις δι' ἄμνου, ὅστις ἐνίοτε εἰκονίζετο κείμενος ἐσφαγμένος παρὰ τὸν Σταυρόν, ἢ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, ἢ ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ. Τὰς παραστάσεις δὲ ταύτας ἀπηγόρευσεν ἡ Πενθέκτη Σύνοδος (κανὼν 82). Ἐπὶ χριστιανικῆς σαρχοφάγου ὑπάρχει σειρὰ παραστάσεων τοῦ βίου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν εἴδει ἄμνου. Ὅτε δὲ ἀπὸ τοῦ δ' αἰῶνος ἤρξατο ἐξεικονιζόμενος καὶ ὁ Ἐσταυρωμένος, δὲν ἐτίθετο εἰσέτι ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, οὐδὲ παρίστατο πάσχων, μόνις δὲ ἀπὸ τοῦ στ' αἰῶνος ἐμορφώθησαν ἐν τῇ Ἀνατολῇ αἱ ἐπικρατήσασαι ἕκτοτε παραστάσεις τοῦ Ἐσταυρωμένου. Περὶ τὸ 600 ἔτος ὁ Ἀναστάσιος Σιναΐτης, γράψας κατὰ τῶν Μονοφυσιτῶν Ἀκεφάλων τὸ σύγγραμμα αὐτοῦ «Ὁδηγός», παρέθηκεν ἐν αὐτῷ καὶ παράστασιν τοῦ Ἐσταυρωμένου, ἐξ οὗ ἠρύσθη ἐπιχειρήματα κατὰ τῶν προστιθεμένων ἐν τῷ τρισαγίῳ ὕμνῳ «ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς». Ἡ παράστασις αὕτη ἐν τῷ κώδικι τοῦ ἔργου τοῦ Ἀναστασίου Σιναΐτου, σφζομένη ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τῆς Βιέννης, εἶναι ἡ ἀρχαιοτέρα τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν. Ὁ Ἐσταυρωμένος παρίσταται νεκρός. Τὸ σῶμα, καλυπτόμενον ὑπὸ σινδόνης περὶ τὸ μέσον μέχρι τῶν γονάτων, στήριζεται ἐπὶ ὑποποδίου. Ἀμφότεροι οἱ πόδες εἶναι καθηλωμένοι. Ἐκ τῆς πλευρᾶς ῥέει ἄφθονον αἷμα. Ἡ κεφαλὴ εἶναι κεκλιμένη, φέρουσα στεφάνην. Ἀνωθεν τῆς κεφαλῆς ἐπὶ πινακίδος ὑπάρχει ἡ ἐπιγραφὴ ICXC καὶ κατὰ τὰ πλάγια «Θεὸς Λόγος - Σῶμα Ψυχὴ». Ἐν τῇ ἐν Φλωρεντίᾳ Βιβλιοθήκῃ τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου σφζεται κώδιξ συριακοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Ραββουλά, ἐν ᾧ ὑπάρχει παράστασις τοῦ Ἐσταυρωμένου, ἀναγομένη εἰς τὸ ἔτος 586. Ἐν τῇ παραστάσει ταύτῃ τὸ σῶμα τοῦ Ἐσταυρωμένου εἰκονίζεται ἐνδεδυμένον, πλείσται δὲ λεπτομέρειαι ἐξεικονίζονται τῆς Σταυρώσεως, εἰλημμένα ἐκ τῶν Εὐαγγελίων, τῶν κανονικῶν ἢ τῶν ἀποκρύφων.

Ἐν ᾧ δὲ ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὁ Ἐσταυρωμένος ἐξεικονίζεται πάσχων, ἐν τῇ Δύσει ἀντιθέτως παρίστατο ἰδεωδῶς ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, ἄνευ ἴχνους βασάνων. Κατὰ τὸν ια' αἰῶνα, πρὸς τοὺς ἄλλοις, οἱ Λατῖνοι ἐμέμφοντο τοὺς Ἕλληνας διὰ τοιαύτην τοῦ Ἐσταυρωμένου παράστασιν, ἀπελογεῖτο δὲ ὁ Πατριάρχης ΚΠόλεως Μιχαὴλ Κηρουάριος κατὰ τῶν παραλόγων ἐκείνων μορφῶν. Ταῦτοχρόνως δὲ κατὰ τοὺς μέσους χρόνους ἀνεπτύσσοντο διάφοροι συμβολικαὶ παραστάσεις, σχετικαὶ πρὸς τὴν Σταύρωσιν. Οὕτω λ.χ. ὁ Σταυρὸς παρίστατο ὡς δένδρον θάλλον, ἐνεκα τῆς σχέσεως τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Σωτῆρος πρὸς τὸ δένδρον τῆς ζωῆς. Ὑπῆρχε δὲ καὶ τις παράδοσις, καθ' ἣν ἀσθενήσας ὁ Ἀδάμ ἀπέστειλε τὸν υἱὸν του Σὴθ εἰς

τὸν Παράδεισον, ἵνα ζητήσῃ παρὰ τοῦ φύλακος ἀγγέλου ἓνα κλάδον ἐκ τοῦ δένδρου τῆς ζωῆς. Καὶ ἐκόμισε μὲν τοιοῦτον κλάδον, ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ἐπρόφθασε τὸν Ἀδὰμ ζῶντα ἐφύτευσε αὐτὸν ἐπὶ τὸν τάφον αὐτοῦ. Ὁ κλάδος ἐγένετο μέγα δένδρον καὶ κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ Σολομῶντος ἐκόπη διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ ναοῦ. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐθεωρήθη τὸ ἐξ αὐτοῦ ξύλον ἄχρηστον ἐρρίφθη εἰς τὴν κοιλάδα τῶν κέδρων. Ἐξ αὐτοῦ ὅμως κατασκευάσθη ὁ Σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ. Κατὰ τὴν παράδοσιν ταύτην συνήθως ἐν τῇ Δύσει ἐζωγραφίζετο ὁ Σταυρὸς ὡς δένδρον, δεξιᾷ δὲ καὶ ἀριστερᾷ τοῦ Σταυροῦ παρίσταντο ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη πρὸς ὑπόμνησιν τοῦ κατὰ τὴν Σταύρωσιν ἐπισκοτασμοῦ, εἴτ' ἐν μορφῇ ἄστρον εἴτ' ἐν μορφῇ προσώπων ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς, προσατενιζόντων τὸν Σταυρὸν ἢ δακρυόντων.

Εἰς τὸ ὑποπόδιον τοῦ Σταυροῦ ἐξεικονίζετο ὄφις ἢ δράκων, φέρων εἰς τὸ στόμα μῆλον. Τοιαύτη παράστασις τοῦ ὄφως, πατουμένου ὑπὸ τοῦ Σταυροῦ, ὑπῆρχεν ἐν χρήσει καὶ ἐπὶ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου. Ὡσαύτως εἰς τὸ ὑποπόδιον τοῦ Σταυροῦ παρίστατο ὑπὸ τῶν ζωγράφων τὸ κρανίον τοῦ Ἀδὰμ μετὰ δύο ὀστέων χιαστί. Ἡ παράστασις δὲ αὕτη ἀνταπεκρίνετο οὐ μόνον εἰς τὴν ἔννοιαν περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὡς νέου Ἀδὰμ (Α' Κορ. 15, 21-22) ἀλλὰ καὶ εἰς τινὰ παράδοσιν, ἣν ἀρχαῖοι ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς ἀνέγραψαν (Τερτυλλιανός, Ὠριγένης, Κυπριανός, Ἀθανάσιος, Ἰερώνυμος, Ἐπιφάνιος, Μ. Βασίλειος καὶ ἄλλοι) καὶ καθ' ἣν ὁ Ἀδὰμ ἐτάφη ἐν τῷ Γολγοθᾷ, καὶ ἐκ τοῦ «κρανίου τόπος». Ὑπάρχει δὲ καὶ τι ἀπόκρυφον «Βιβλίον τοῦ Ἀδὰμ», ἐν ᾧ λέγεται ὅτι ὁ Νῶε κατὰ τὸν κατακλυσμὸν ἔλαβε μεθ' ἑαυτοῦ τὸ σῶμα τοῦ Ἀδὰμ εἰς τὴν κιβωτόν, ἀποθνήσκων δὲ διέταξε τὸν Σὴμ νὰ θάψῃ αὐτὸ ὅπου ἐμελλε νὰ δείξῃ Ἄγγελος Κυρίου. Ὁ Σὴμ μετὰ τοῦ Μελχισεδὲκ ἔθαψαν αὐτὸ εἰς τὸν Γολγοθᾶν καὶ ἤκουσαν τῆς φωνῆς τοῦ Ἀδὰμ λεγούσης, ὅτι ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ ἐμελλε νὰ σταυρωθῇ ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, πρὸς ἀπολύτρωσιν αὐτοῦ. Συμφώνως πρὸς τὸ τελευταῖον τοῦτο ἐνίοτε παρίστατο ἐκ τοῦ ἐδάφους τοῦ Γολγοθᾶ ἀνιστάμενος ὁ Ἀδὰμ τείνων τὰς χεῖρας πρὸς τὸν Ἐσταυρωμένον.

Μετὰ τῆς Σταυρώσεως συμπαρίστατο ὑπὸ τῶν ζωγράφων καὶ ἡ Κάθοδος τοῦ Ἰησοῦ εἰς τὸν Ἄδην, ὡς καὶ ἡ Ἀνάστασις, ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει εἰκονίζοντο ἐκτὸς τοῦ Ἀδὰμ καὶ ἄλλοι πολλοὶ νεκροὶ ἀνιστάμενοι ὑπὸ τὸν Σταυρὸν. Πρὸς τοῦτο δὲ ἐλήφθησαν ὑπ' ὄψει τὰ λεγόμενα ἐν τῷ ἀποκρύφῳ «Εὐαγγελίῳ τοῦ Νικοδήμου», ἐξ οὗ πολλὰ ἠρύσθη καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ ὑμνογραφία, ἰδίως διὰ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ Μ. Σαββάτου («Σήμερον ὁ Ἄδης στένων βοᾷ...»).

Οἱ ἀρχαῖοι χριστιανοὶ συνήθως προσηύχοντο ἐπαίροντες τὰς

χεῖρας, ὅτι δὲ ἐποίουν καὶ τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ καταφαίνεται ἐξ ὧσων λέγει ὁ Μ. Βασίλειος, ἀνάγων τὸ ἔθος τοῦτο εἰς τὰς ἀνατολικὰς παραδόσεις (Ὁρ. 91 κεφ. 24 Περὶ τοῦ Ἀγ. Πν.). Ἐν τῷ ἀποκρύφῳ εὐαγγελίῳ τοῦ Νικοδήμου λέγεται, ὅτι οἱ δύο υἱοὶ τοῦ Συμεῶν Θεοδόχου, διηγούμενοι εἰς τὸ συνέδριον τῶν Ἰουδαίων τὰ κατὰ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐποίησαν ἐν τῷ προσώπῳ αὐτῶν τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ. Ὁ δὲ Τερτυλλιανὸς πληροφορεῖ, ὅτι οἱ Χριστιανοὶ οὐδὲν ἔπραττον ἄνευ τοῦ σημείου τοῦ Σταυροῦ. Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης Χρυσόστομος ἔλεγε: «μὴ τοίνυν ἐπαισχυνθῶμεν ὁμολογῆσαι τὸν Ἐσταυρωμένον. Ἐπὶ μετώπου μετὰ παρρησίας δακτύλους ἢ φραγῖς καὶ ἐπὶ πάντων ὁ σταυρὸς γινέσθω, ἐπὶ ἄρτων βιβρωσκομένων καὶ ἐπὶ ποτηρίων πινομένων, ἐν εἰσόδοις, ἐν ἐξόδοις, πρὸ τοῦ ὕπνου κοιταζομένοις καὶ διανισταμένοις, ὁδεύουσι καὶ ἡρεμοῦσι... Μηδεὶς αἰσχυνέσθω τὰ σεμνὰ τῆς σωτηρίας ἡμῶν σύμβολα... ἀλλ' ὡς στέφανον οὕτω περιφέρωμεν τὸν Σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ. Καὶ γὰρ πάντα δι' αὐτοῦ τελεῖται τὰ καθ' ἡμᾶς, κἂν τραφῆναι τὴν μυστικὴν ἐκείνην τροφήν, κἂν χειροτονηθῆναι, κἂν ὀτιοῦν ἕτερον πονῆσαι, πανταχοῦ τὸ σημεῖον τοῦτο τῆς νίκης ἡμῖν παρίσταται. Διὰ τοῦτο καὶ ἐπὶ οἰκίας καὶ ἐπὶ τῶν τοίχων, καὶ ἐπὶ τῶν θυρίδων καὶ ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ ἐπὶ τῆς διανοίας, μετὰ πολλῆς ἐπιγράφομεν σπουδῆς». Πῶς δ' ἐποίουν οἱ χριστιανοὶ τὸν σταυρὸν καταφαίνεται καὶ ἐκ τῶν λόγων τούτων τοῦ Ἁγίου Χρυσοστόμου καὶ ἐξ ἄλλων μαρτυριῶν, καθ' ἃς συνήθως ἐπὶ τοῦ μετώπου ἢ ἐπὶ ἄλλων μελῶν τοῦ σώματος ἐσημείουσιν τὸν σταυρὸν. Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης Χρυσόστομος συμβουλεύει τὸν πιστόν, ἐὰν ἡ καρδία αὐτοῦ ἀρχίσῃ νὰ θερμαίνεται ὑπὸ πειρασμοῦ τινος: «σφράγισον τὸ στήθος, τὸν σταυρὸν ἐπιθείς». «Ὡστε κυρίως μὲν ἐπὶ τοῦ μετώπου ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τοῦ σώματος μελῶν ἐσημείουσιν τὸν σταυρὸν. Ἐν ταῖς Ἀποστολικαῖς διατάξεσι (βιβλ. ἡ') λέγεται περὶ τοῦ Ἀρχιερέως, ὅτι εὐχεταὶ μετὰ τῶν Ἱερέων πρὸ τοῦ θυσιαστηρίου «τὸ τρίαινον τοῦ σταυροῦ κατὰ τοῦ μετώπου τῆ χειρὶ ποιησάμενοι». Ἄλλ' ἄλλαι μαρτυρίαι πληροφοροῦσιν, ὅτι συνήθως διὰ τοῦ δακτύλου ἐσημειοῦτο ὁ σταυρὸς. Φαίνεται ὅτι, ἕνεκα τῶν αἰρέσεων ἐπεκράτησεν ἢ συνήθεια τῆς σημειώσεως τοῦ σταυροῦ διὰ δύο ἢ διὰ τριῶν δακτύλων, χαρακτηριστικὸν δὲ εἶναι τὸ ἐπεισῶδιον τοῦ Μελετίου Ἀντιοχείας («Ἀνάπλασις» ἔτος ΛΘ' 1926, σ. 146). Ἄλλὰ πῶς καὶ τότε ἐπεκράτησεν ὁ νῦν παρ' ἡμῖν τοῖς ὀρθοδόξοις τρόπος δὲν δύναται νὰ ἐξακριβωθῇ ἐκ θετικῶν μαρτυριῶν καὶ ἐξ ἀρχαιολογικῶν μνημείων. Πάντως ὁμως στηρίζεται ἐπὶ ἀρχαίας παραδόσεως.

(Ἐκ τῶν τοῦ ἀοιδίου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ)

ΤΟ ΕΒΔΟΜΟΝ ΕΩΘΙΝΟΝ(*)

(Βλέπε : 'Ιωάν. Κ', 1—10)

Τίς δ' ἦτο ὁ κατὰ τοιοῦτον τρόπον ἀπὸ τῶν ἄλλων μαθητῶν διακρινόμενος μαθητής; Καὶ ἐν ἧ περιπτώσει δὲν εἶχομεν τὴν ἀρχαιοτάτην ὁμόφωνον παράδοσιν μαρτυροῦσαν, ὅτι οὗτος ἦτο αὐτὸς ὁ 'Ιωάννης, ὁ συγγραφεὺς τοῦ φερωνύμου Εὐαγγελίου, ὁ κατ' ἐξοχὴν Θεολόγος, ὁ διὰ τοῦτό τε καὶ διὰ τὸ κατ' ἐξοχὴν κήρυγμα τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης ὑπ' αὐτῆς χαρακτηριζόμενος ὡς «μαθητὴς τῆς ἀγάπης», καὶ — λέγομεν — δὲν εἶχομεν τοῦτο μαρτυροῦσαν τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν, θὰ ἤρκει νὰ ἐννοήσωμεν, ὅτι ὁ 'Ιωάννης οὗτος ἦτο ὁ κατ' ἐξοχὴν ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ ἀγαπώμενος καὶ φιλούμενος, ἐξ αὐτοῦ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν περὶ ἑαυτοῦ ὁμιλεῖ ὁ 'Ιωάννης ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ του, ἐκ μετριοφροσύνης μηδέποτε μὲν περὶ ἑαυτοῦ λαλῶν πρωτοπροσώπως, ὀρίζων δ' ἑαυτὸν διὰ φράσεων, ἐξ ὧν εὐκόλον ἀπέβαιναν εἰς τοὺς συγχρόνους ἀναγνώστας νὰ ὑπονοήσωσι περὶ τίνος ὁ λόγος. Πόσον δ' ὁ 'Ιωάννης ἦτο ἀφωσιωμένος εἰς τὸν 'Ιησοῦν, ἀρκεῖ καὶ μόνον τοῦτο, ὅτι, ἐν ᾧ μετὰ τὴν σύλληψιν τοῦ 'Ιησοῦ πάντες οἱ μαθηταὶ ἐκ φόβου διεσκορπίσθησαν καὶ ἐκρύβησαν, οὗτος οὐ μόνον παρηκολούθησε τὴν γενομένην ψευδοδιαδικασίαν του, καθ' ἣν καὶ αὐτὸς ὁ θερμουργὸς Πέτρος ἠρνήθη τὸν Διδάσκαλον, ἀλλὰ δὴ καὶ κατὰ τὴν σταύρωσιν, καθ' ἣν οὐδ' ὁ ζηλωτὴς Πέτρος ἔσχε τὸ θάρρος νὰ παραστῇ, οὗτος παρίσταται μετὰ τῆς μητρὸς τοῦ 'Ιησοῦ, παρήγορος αὐτῆς καὶ στηρικτὴς ἐν τῷ καρδιοβόρῳ μητρικῷ σπαραγμῷ, εἰς αὐτὸν δ' ὁ 'Ιησοῦς ἀπὸ τοῦ σταυροῦ ἐνεπιστεύθη τὴν μητέρα του, τοῦτον συστήσας εἰς αὐτὴν ὡς υἱὸν τῆς καὶ ταύτην κατονομάσας εἰς αὐτὸν ὡς μητέρα του· τόσον μεγάλη καὶ βαθεῖα ἦτο ἡ πρὸς τὸν μαθητὴν τοῦτον ἀγάπη καὶ φιλία τοῦ 'Ιησοῦ, δικαίως δὲ καὶ ἡ 'Εκκλησία, τοῦτο σκοποῦσα ἵνα διακρίνη καὶ τονίσῃ, ἐν τῇ ἀπεικονίσει τοῦ ἑσταυρωμένου, ἐκατέρωθεν τοῦ Σταυροῦ εἰκονίζει ἀφ' ἐνὸς μὲν τὴν Θεοτόκον, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸν 'Ιωάννην, οἰοῖναι σύντρεψι ἀπαρτίζοντας μίαν οἰκογένειαν ὑπερτάτης καὶ ἀσυλλήπτου ἐκδηλώσεως καὶ ἐνώσεως τοῦ φυσικοῦ μητρικοῦ καὶ υἱικοῦ φίλτρου καὶ τῆς ὑψίστης ἐκδηλώσεως τῆς ἀγάπης ἅμα καὶ φιλίας! Υἱὸς τοῦ Ζεβεδαίου καὶ τῆς Σαλώμης, τῆς τακτικῶς ἀκολουθοῦσης τῷ 'Ιησοῦ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ διακονούσης αὐτῷ ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων τῆς, κληθεὶς ὑπὸ τοῦ 'Ιησοῦ ἐπὶ τὸ ἀποστολικὸν ὑπουργημα, προθύμως ὑπήκουσε καὶ ἠκολούθησεν αὐτόν, ἔγινε μάρτυς, κατὰ προτίμησιν ἰδιαιτέραν, ἰδιαιτέρων τινῶν τοῦ 'Ιησοῦ

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 183.

θαυματουργιῶν καὶ πράξεων, οἶαι: ἢ ἐκ νεκρῶν ἀνάστασις τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἰακείρου, ἢ μεταμόρφωσις αὐτοῦ καὶ ἢ ἐν τῷ κήπῳ τῆς Γεθσημανῆς προσευχή, ἐν τῷ Δείπῳ τῷ Μυστικῷ, ὡς εἶδομεν, ἀνέκειτο «ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Ἰησοῦ», ἐν γένει δὲ ἐν πολλαῖς ἄλλαις περιστάσεσι μετὰ τοῦ Πέτρου, μεθ' οὗ παρουσιάζεται ἰδιαιτέρως συνδεδεμένος, παρίστατο διακρινόμενος τῶν λοιπῶν ἀποστόλων. Παρὰ τοὺς πρὸς τὸν Πέτρον τούτους ὅμως δεσμούς ὁ Ἰωάννης διέφερεν ἐκείνου κατὰ τὸν χαρακτῆρα καὶ τὰς ψυχικὰς ιδιότητας. Μὴ ὦν, ὡς ἐκεῖνος, διαχυτικός, ὀρμητικός καὶ ἀποφασιστικός, προετίμα νὰ θεωρῇ τὰ ἔργα τοῦ Διδασκάλου, νὰ ἀκούη τοὺς λόγους του, νὰ ἐμβαθύνῃ εἰς ἀμφότερα καὶ νὰ τηρῇ ἐν τῷ βάθει τῆς ψυχῆς του σιωπηλὸς τὴν ἐσωτερικωτέραν ἐννοίαν καὶ σημασίαν τῶν τελομένων καὶ λεγομένων, ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἐν τῷ ὑπ' αὐτοῦ συγγραφέντι Εὐαγγελίῳ ἀνέπτυξε τὸ κατ' ἐξοχὴν πνευματικὸν Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, τὴν βαθυτέραν θεολογικὴν περὶ τοῦ προσώπου καὶ τοῦ ἔργου αὐτοῦ ἀντίληψιν.

Τοιοῦτοι κατὰ τε τὰς πρὸς τὸν Διδάσκαλον καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους σχέσεις καὶ κατὰ τὸν χαρακτῆρα ἦσαν οἱ δύο μαθηταί, πρὸς τοὺς ὁποίους ἡ Μαγδαληνὴ ἔτρεξε ν' ἀναγγείλῃ τὴν ἐκ τοῦ μνημείου ἄρσιν τοῦ σώματος τοῦ Κυρίου, καὶ διὰ τοῦτο ἀκριβῶς αὐτοὺς καὶ μόνους ἐσκέφθη αὕτη νὰ καταστήσῃ κοινωνοὺς τοῦ γεγονότος. Ἦσαν ἄρα γε ὁμοῦ ἐπὶ τὸ αὐτὸ οἱ δύο μαθηταί καθ' ἣν στιγμὴν ἔφθασεν ἡ Μαγδαληνή; Φαίνεται ὅχι, ὡς δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν ἐκ τοῦ τρόπου τῆς ἐκφράσεως τοῦ εὐαγγελιστοῦ, διότι πρὸ τοῦ ὀνόματος ἑκατέρου τῶν ἀποστόλων ἐπαναλαμβάνει τὴν «πρὸς»: «ἔρχεται πρὸς Σίμωνα Πέτρον καὶ πρὸς τὸν ἄλλον μαθητήν». Ἀφοῦ, λοιπόν, πρέπει μᾶλλον νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι δὲν ἦσαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ, εὐνόητον, ὅτι τὸν μὲν Πέτρον εὔρεν ἡ Μαγδαληνὴ ἐν τῷ ὑπερφῶ, ἔνθα ἀνέκειντο καὶ οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι μετὰ καὶ τῶν ἄλλων μαθητῶν καὶ τῶν γυναικῶν, τὸν δ' Ἰωάννην ἐν τῷ πατρικῷ αὐτοῦ οἴκῳ, ἔνθα εἶχε παραλάβει καὶ περιεποιεῖτο καὶ παρεμύθει τὴν Θεοτόκον. Τούτου δ' οὕτως ἔχοντος, φυσικὸν εἶναι νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι ἡ Μαγδαληνὴ, ὅταν ἔφθασεν εἰς τὸ ὑπερφῶν, ἐκάλεσεν ἰδιαιτέρως τὸν Πέτρον καὶ ἀνεκοίνωσεν αὐτῷ ἐμφοβῶς, χαμηλῇ τῇ φωνῇ καὶ ἐμπιστευτικῶς, τὸ συμβάν· κατόπιν ἀμφότεροι σπεύσαντες ἀπῆλθον εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ἰωάννου, ὃν καλέσαντες, πάντως ἰδιαιτέρως, κατέστησαν κοινωνὸν τοῦ πράγματος, ὅτι δηλαδὴ «ἦραν τὸν Κύριον ἐκ τοῦ μνημείου, καὶ οὐκ οἶδαμεν ποῦ ἔθηκαν αὐτόν»· ὑπεννόει ἄρα ἡ Μαγδαληνὴ, ὅτι οἱ ἐχθροὶ τοῦ Χριστοῦ ὑπεξήρσαν τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐκ τοῦ μνημείου, ἴσως ἵνα παύσῃ ἐπὶ τέλους ἡ πρὸς αὐτὸν καὶ ὡς πρὸς νεκρὸν ἀκόμη ἐνοχλητικὴ εὐλάβεια τῶν

ὀπαδῶν του, ἴσως δὲ διὰ τὸ νὰ ἐνοχοποιηθῶσιν οἱ μαθηταὶ ὡς κλέπται τοῦ νεκροῦ. Οὕτω θὰ διελογίζετο ἡ Μαγδαληνὴ. Μόλις ὡς ἤκουσαν οἱ δύο μαθηταὶ τὴν ἀφήγησιν τῆς Μαγδαληνῆς, ἐξῆλθον («καὶ ἤρχοντο ἐπὶ τὸ μνημεῖον») ἐν μεγάλῃ σπουδῇ διότι—κατὰ τὴν λεπτομέρειαν τοῦ εὐαγγελιστοῦ—, «ἔτρεχον καὶ οἱ δύο ὁμοῦ», μάλιστα δὲ «ὁ ἄλλος μαθητῆς προέδραμε τάχιον τοῦ Πέτρου». Ἦτο φυσικὸν δὲ νὰ δράμωσιν ἄνευ ἀναβολῆς, διότι, καὶ αὐτοὶ μὴ ὑποπεύοντες τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν τοῦ Ἰησοῦ, ὡς μὴ ἀναμένοντες αὐτὴν, ἐθεώρησαν τὸ πρᾶγμα σκανδαλῶδες, ὅπως καὶ ἡ Μαρία. Ἐν ᾧ ὅμως ἔτρεχον καὶ οἱ δύο, δὲν ἐφθασαν ταυτοχρόνως εἰς τὸ μνημεῖον· μὴ λησμονῶμεν, ὅτι ὁ Ἰωάννης ἦτο κατὰ πολὺ νεώτερος τοῦ Πέτρου καὶ ἡ ὠκυποδία του ἦτο ἀνωτέρα τῆς τοῦ δευτέρου, ἐντεῦθεν δὲ καὶ εὗρέθη πρὸ τοῦ μνημείου ἐνωρίτερον τοῦ πρώτου. Διατί ὅμως καὶ δὲν εἰσῆλθεν εἰς αὐτό, ἀλλ' ἀπλῶς παρέκυψε καὶ ἐστάθη ἔξω τοῦ μνημείου, ἕως ὅτου ἤλθε καὶ ὁ Πέτρος; Μήπως ἄρα γε κατελήφθη ἀπὸ φόβον, εὐρεθεὶς μόνος παρὰ τὸ μνημεῖον εἰς ὥραν, καθ' ἣν ἦτο ἀκόμη σκότος, ἢ μήπως ἠὺλαβήθη τὸν περὶ καθαριότητος ἰουδαϊκὸν νόμον, κατὰ τὸν ὅποιον ἐλογίζετο ἀκάθαρτος ὁ ἀπτόμενος νεκροῦ σώματος; Τὸ πρῶτον δὲν φαίνεται τόσον πιθανὸν διὰ μαθητὴν ὁ ὅποιος, εἰ καὶ δὲν ἦτο τόσον ὀρηκτικός, ὅσον ὁ Πέτρος, ἐν τούτοις μόνος ἐξ ὄλων τῶν συναδέλφων του δὲν ἐφοβήθη τὴν παρακολουθήσῃ ἐκ τοῦ σύγγενος τὴν σταύρωσιν τοῦ Χριστοῦ ἐν μέσῳ πλήθους ἐξημμένων ἐχθρῶν· ἀλλὰ καὶ ἡ δευτέρα ὑπόθεσις δὲν χωρεῖ, ἀφοῦ πολλάκις οἱ μαθηταὶ περιεφρόνησαν τὰς νομιστικὰς περὶ τοῦ ἰουδαϊκοῦ καθαρμοῦ διατάξεις, ἐφ' ᾧ καὶ οὐχ ἅπαξ ὠνειδίσθησαν ὑπὸ τῶν Φαρισαίων.

(Ἔπεται τὸ τέλος)

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Χ. ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ (†)

Ο ΙΕΡΟΣ ΑΜΒΩΝ

ΤΟ ΚΗΡΥΓΜΑ ΤΟΥ ΤΡΙΩΔΙΟΥ

Εἶναι γνωστοὶ οἱ σκοποὶ, τοὺς ὁποίους ἡ Ἐκκλησία ἐπιδιώκει διὰ τῆς λειτουργικῆς περιόδου τοῦ «Τριωδίου» καὶ ὁ κατασκευαστικὸς καθ' ὅλου τόνος, ὁ διαπνέων τὴν ὅλην ἱερὰν λατρείαν τῆς περιόδου ταύτης, ἣτις ἀποβλέπει εἰς τὴν βαθυτέραν ἐπίγνωσιν τῆς ἀνθρωπίνης ἀμαρτωλότητος καὶ τὴν συνειδητοποίησιν τῆς ἀνάγκης τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας. Ἀκριβῶς δ' ἕνεκα τοῦ σκοποῦ τούτου, τόσον ἡ ἱερὰ ἀσματογραφία τῆς περιόδου ταύτης, ὅσον καὶ ἡ καθ' ὅλου τυπικὴ διάταξις τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν πένθιμον ἔχουσι τόνον καὶ εἰς αὐτοεξέτασιν βαθυτέραν προκα-

λοῦσι τὸν ἐκκλησιαζόμενον πιστόν. Τὸ βέβαιον ὅμως εἶναι, ὅτι, ἂν ἐξαιρέσωμεν τὰς τέσσαρας πρώτας Κυριακὰς τοῦ Τριωδίου καὶ τὴν τῆς Σταυροπροσκυνήσεως (Γ' Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν), τῶν καθημερινῶν ἰδίως ἡ τελετουργία ὀδηγεῖ εὐθύτερον πρὸς τὸν σκοπὸν καὶ αὐτὴ κυρίως περιέχει τὸ κατανουκτικὸν χρῶμα τῆς περιόδου. Ἀλλὰ ἡ τελετουργία τῶν καθημερινῶν, εἰς τοὺς θησαυροὺς τῆς ὁποίας δύνανται νὰ ἐντρυφῶσιν ἀνελλιπῶς οἱ κληρικοὶ καὶ οἱ μοναχοί, εἶναι σήμερον, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἀπροσπέλαστος διὰ τὸ μέγα πλῆθος τῶν πιστῶν, κατήντησε δὲ καὶ αὐτὴ ἡ τέλεσις τῆς Θ. Λειτουργίας τῶν Προηγιασμένων σχεδὸν νὰ μὴ ἀνταποκρίνεται, εἰς τινα μάλιστα μέρη, τοῦ σκοποῦ τῆς, ἀφ' οὗ πλείστοι πιστοὶ — καὶ τινες κληρικοὶ ἀκόμη! — θεωροῦσιν, ὡς ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως γνωρίζομεν, ἀπηγορευμένην κατ' αὐτὴν τὴν Θ. Μετάληψιν. Ὁ κατανουκτικὸς τόνος τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς διακόπτεται, ὡς γνωστόν, τὰ Σάββατα καὶ τὰς Κυριακὰς, ὅτε καὶ συνηθέστερον οἱ πιστοὶ ἐπισκέπτονται τοὺς ναοὺς, τὰ μὲν Σάββατα ἵνα μεταλάβωσι τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, τὰς δὲ Κυριακὰς χάριν τῆς ἑορτῆς, καὶ αὐτὴ δὲ ἡ κατὰ τὴν ἐσπέραν τῆς Παρασκευῆς ψαλλομένη ἀκολουθία τοῦ Ἀκαθίστου ὕμνου, εἰς τὴν ὁποίαν ἄθροοι προστρέχουσιν οἱ πιστοί, δὲν φαίνεται, ἐκ πρώτης τοῦλάχιστον ὄψεως, νὰ ἔχη ἄμεσον σχέσιν πρὸς τὸν ὅλον κατανουκτικὸν τόνον τῆς λοιπῆς ἀσματογραφίας τοῦ Τριωδίου.

Ὁ ἱεροκλήρυξ, ἔχων τὰς ἀφορμὰς νὰ ἐπικοινωνήσῃ πρὸς τὸ ἐκκλησίασμα μόνον κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τῶν «Χαιρετισμῶν», πρέπει — νομίζομεν — ν' ἀναπληρώσῃ διὰ τοῦ κηρύγματός του τὸ κενόν, τὸ ὁποῖον δημιουργεῖ ἡ καθ' ὅλην τὴν ἑβδομάδα ἀπουσία τῶν πιστῶν ἐκ τοῦ ναοῦ καὶ νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν του καὶ ἐπὶ τῶν θεμάτων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα διὰ τὸ πολὺ πλῆθος τῶν πιστῶν παραμένουσιν ὄχι μόνον ἀνεκμετάλλευτα, ἀλλὰ καὶ τελείως ἄγνωστα καὶ νὰ ἐξεύρῃ ἰδιαιτέρα ἐκαστοτε σημεῖα, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἡ Ἐκκλησία ἡσχολήθη ἐν τῇ λατρείᾳ τῶν καθημερινῶν. Ἐκ τῶν σκέψεων τούτων ὁρμώμενοι θὰ ἐφθάνομεν μέχρι τοῦ νὰ συνηγορήσωμεν ὑπὲρ τῆς ἐγκαταλείψεως τῆς συνηθείας, ὅπως τὸ κήρυγμα ἀφορμᾶται πάντοτε ἐκ τῶν πρὸ αὐτοῦ ἀναγνωσθεισῶν εὐαγγελικῶν καὶ ἀποστολικῶν περικοπῶν ἢ ἐκ τῶν ἑορταζόμενων κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην γεγονότων, ἐὰν ἐκ ταύτης θὰ καθίστατο τελείως ἀδύνατος ἡ σύνδεσις τοῦ τοιούτου θέματος πρὸς τὴν ὑπόθεσιν τῆς Μεγ. Τεσσαρακοστῆς, ἣτις καὶ ἀποτελεῖ τὸ κέντρον τῆς κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἐκκλησιαστικῆς προσπαθείας. Νομίζομεν ὅμως, ὅτι, ἂν ἐκ πρώτης ὄψεως τὰ ἑορταζόμενα κατὰ Κυριακὴν γεγονότα φαίνονται, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἄσχετα πρὸς τὴν ὑπόθεσιν τῆς Μεγ. Τεσσα-

ρακοστῆς, ὑπάρχει, ἐν τούτοις, μεταξύ τῶν ἀναγινωσκομένων κατ' αὐτάς ἀγιογραφικῶν περικοπῶν ἐσωτερική τις ἐνόησις, τὴν ὁποίαν θὰ ἠδύνατο ἄριστα νὰ χρησιμοποίησῃ ὁ ἐμπειρὸς ἱεροκῆρυξ χάριν τοῦ ἰδιαιτέρου σκοποῦ, ὃν ὀφείλει κατὰ τὰς ἀγίας ταύτας ἡμέρας νὰ ἐπιδιώξῃ διὰ τῶν κηρυγμάτων του.

Προκειμένου δὲ περὶ τῶν εὐκαιριῶν τῆς κατὰ Παρασκευὴν ἀναγνώσεως τῶν «Χαιρετισμῶν», πρέπει νὰ ἐξαιρέσωμεν τὴν πρώτην ἑβδομάδα, καθ' ἣν ἀναγινώσκεται ἡ θαυμασία περὶ τῆς «Ἀμπέλου» ὁμιλία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ (Ἰωάν. ιε' 1-7), πλουσιωτάτῃ εἰς ἀφορμὰς σωτηρίων διδασκάλων καὶ ἀνεξάντλητος εἰς ὑψηλὰς χριστιανικὰς ἐννοίας. Διὰ τὰς λοιπὰς ἑβδομάδας, μὴ δεσμευόμενος ὑπὸ εὐαγγελικοῦ τινος ἀναγνώσματος, ὁ ἱεροκῆρυξ εἶναι, νομίζομεν, τελειῶς ἐλεύθερος νὰ ἐκλέξῃ τὸ θέμα του, λαμβάνων τὰς ἀφορμὰς ἀπὸ τὸ πνεῦμα, ἀκριβῶς, τῆς λατρείας τῆς διανουθείσης νηστησίμου ἑβδομάδος καὶ καθιστῶν γνωστὰ εἰς τὸ ἀκροατήριον τὰ ὠραιότερα καὶ τὰ χαρακτηριστικώτερα σημεῖα τῆς κατ' αὐτὴν χρησιμοποιηθείσης ἱεράς ἀσματογραφίας. Ἄλλὰ καὶ τῆς Ἀειπαρθένου ἢ ἱερά προσωπικότης — ὅπως μάλιστα διὰ τῶν ὀλίγων ἐν τοῖς Εὐαγγέλοις περὶ αὐτῆς, ἀλλὰ ἀρκετῶν, πληροφοριῶν ἀναδεικνύεται — δύναται νὰ ἀποτελέσῃ πηγὴν σειρᾶς ὅλης διδασκάλων σωτηρίων, ἄμεσον δυναμένων νὰ ἔχωσι σχέσιν ὄχι μόνον πρὸς τὴν τὰς ἀφορμὰς παρέχουσαν λαμπροτάτην ἀκολουθίαν τοῦ «Ἀκαθίστου», ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν ἱερόν σκοπὸν τῆς ζηλώσεως τῆς ἀρετῆς, ὅστις τὰ μάλιστα θὰ ἀπέβαινε συντελεστικός εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ κυριωτάτου ἔργου τῆς πλήρους μετανοίας καὶ τοῦ ὁλοκληρωτικοῦ καθαρμοῦ, πρὸς τὸν ὁποῖον κατατείνει, ὡς εἵπομεν, κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας ἡ ὅλη τῆς Ἐκκλησίας μας λατρευτικὴ ζωὴ.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, φρονοῦμεν, ὅτι πρέπει ν' ἀποφεύγῃται κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας — ὡς αὐτόχρομα διασπῶσα τὴν ἐνόησιν τοῦ συστήματος τῶν ἐνοιῶν, τὰς ὁποίας ζητεῖ νὰ ὑποβάλλῃ εἰς τοὺς πιστοὺς ἡ Ἐκκλησία — ἡ λεπτολόγος καὶ ἀσυστηματοποίητος ἐν τῷ κηρύγματι ἀνάπτυξις μεμονωμένων τινῶν ἀρετῶν ἢ κακιῶν, περὶ τῶν ὁποίων ἄλλοτε δύναται νὰ παρασχεθῇ ἀφορμὴ ὅπως γίνῃ λόγος, ἀν παρίσταται ἀνάγκη τῆς τοιαύτης λεπτομεροῦς καθηκοντολογικῆς διδασκαλίας. Ὁ Χριστὸς καὶ ἡ δι' Αὐτοῦ σωτηρία ὀφείλει νὰ εἶναι πάντοτε τὸ κέντρον τοῦ κηρύγματος καί, δὲν θὰ ἐλέγομεν, ἴσως, ὑπερβολὴν, ἐπιμένοντες ὅτι, ἰδίᾳ κατὰ τὴν περίοδον τοῦ Τριωδίου, καθ' ἣν ἐτοιμαζόμεθα εἰς τὴν ὑποδοχὴν Αὐτοῦ τοῦ Ἐσταυρωμένου καὶ τὴν παρακολούθησιν τῶν καθημαγμένων ἰχνῶν Του, ὁ Σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἰδικὴ μας πρὸς Αὐτὸν ἐπιστροφή πρέπει νὰ εἶναι τὸ

ἀποκλειστικὸν ἀντικείμενον τοῦ σκοποῦ, οὗτινος δέον νὰ καταστο-
χάζεται ὁ ἱεροκήρυξ, ἐλεύθερος πάντοτε, βεβαίως, εἰς τὴν ἐκλο-
γὴν τῶν ἐπὶ μέρους θεμάτων, περὶ τῶν ὁποίων ἀδρότατος ἐν-
ταῦθα ἐγένετο λόγος.

Πρωτοπρ. ΕΜΜ. Γ. ΜΥΤΙΑΗΝΑΙΟΣ

— III —

ΔΙΑ ΤΟ ΘΕΙΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

1ου

Εἰς τὴν Γ' στάσιν τῶν «Χαιρετισμῶν»

(6 Ἀπριλίου 1956)

«Χαῖρε, κυφοροῦσα ὁδηγὸν πλανωμένοις».

Ἐνας καλὸς ὁδηγὸς εἶναι πολλάκις χρήσιμος καὶ ὠφέλιμος· ἰδίως ὅταν ἔχη κανεὶς παραπλανηθῆ εἰς μέρη ἄγνωστα· καὶ ἀκόμη περισσότερον, ὅταν ἢ παραπλάνησις συνεπάγεται κινδύνους πολλοὺς καὶ ἀναποφεύκτους. Ὀλόκληρος δὲ ὁ κόσμος πρὸ Χριστοῦ εἶχε παραπλανηθῆ, εἶχε βυθισθῆ εἰς τὸ σκότος τῆς πλάνης, εἶχε ἀπολέσει τὴν ἔνοιαν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, εἶχε χάσει τὴν ὀρθὴν ἀντίληψιν περὶ ἠθικῆς καὶ ὠδηγεῖτο εἰς τὴν ἀπώλειαν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἀκριβῶς τῆς ἀποκορυφώσεως τῆς μεγάλης αὐτῆς ἠθικῆς παραπλάνησεως τῆς ἀνθρωπότητος, ἔρχεται τὸ μῆνυμα τοῦ οὐρανοῦ, ἓνα μῆνυμα παρήγορον καὶ ἐλπιδοφόρον, ὅτι ἔρχεται Ἐκεῖνος ὁ Ὅποιος θὰ ὠδηγήσῃ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν σωτηρίαν, θὰ χειραγωγῆσῃ τὸν παραπλανηθέντα κόσμον εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἐπιστροφῆς πρὸς τὴν ἀλήθειαν. Αὐτὸ δὲ εἶναι καὶ τὸ νόημα τοῦ προταχθέντος στίχου τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου, ὁ ὁποῖος, ἀναλύων τὸν ἀρχαγγελικὸν χαιρετισμὸν, διαλαμβάνει καὶ τὸ «Χαῖρε, κυφοροῦσα ὁδηγὸν πλανωμένοις». Ὁ Χριστός, λοιπόν, ὡς ὁδηγὸς τοῦ ἀνθρώπου· ἰδοὺ ἓνα ζήτημα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου θὰ πρέπει νὰ ἀφιερῶσωμε ἀπόψε ὀλίγας σκέψεις.

1. Εἰς μίαν ἐποχὴν, ὅπως ἡ παρούσα, ὅπου τὸ φῶς τῆς ἐπιστήμης εἶναι μέγα καὶ περιλάμπρον, ἐνόμισαν πολλοὶ ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει πλέον ἀνάγκην ὁδηγοῦ, διότι εἶναι εἰς θέσιν ὁ ἴδιος νὰ εὕρῃ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸν δρόμον ποῦ πρέπει νὰ ἀκολουθῆ εἰς τὴν ζωὴν του. Καὶ ναὶ μὲν ἡ πραγματικότης βοᾷ καὶ κράζει, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὠδηγήθη εἰς τὸ χειρότερον κατάντημα καὶ εἰς ἀπεριγράπτους συμφοράς· ἐν τούτοις, πολλοὶ δὲν θέλουν νὰ παραδεχθῶν, ὅτι εἶναι πάντως ἑτερόφωτον ὁ ἄνθρωπος· νομίζουν ὅτι εἶναι ὑπαρξίς αὐτόφωτος, διότι διαθέτει ἰδικὰ του φῶτα, τὰ ὁποῖα τοῦ εἶναι ἐπαρκῆ καὶ καθοδηγητικά. Καυχᾶται, λοιπόν, διὰ τὰ φῶτά του καὶ νομίζει ὅτι εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐρευνᾷ τὰ πάντα εἰς τὴν ζωὴν καὶ ὅτι θὰ δυνηθῆ μόνος του νὰ εὕρῃ τὴν ἀπόλυτον ἀλήθειαν διὰ τῶν ἐπιστημονικῶν καὶ φιλοσοφικῶν του ἐκζητήσεων. Ἐν τούτοις εἶναι ἀνίσχυρα τὰ φῶτα αὐτά, διὰ νὰ καθοδηγήσουν τὸν ἄνθρωπον ἀσφαλῶς. Καὶ ναὶ μὲν παρέχουν τὸν φωτισμὸν των, ὅταν χρησιμοποιοῦνται καλῶς, καὶ προσφέρουν πολλὴν ὠφελιμότητα εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὴν γνώσιν, ἀλλὰ εἶναι περιορισμένον τὸ φῶς των καὶ ἡ ἀκτίς αὐτῶν ἔχει σχετικὸν καὶ ἀνεπαρκῆς μῆκος.

Πάντοτε ὑπάρχουν ζητήματα μεγάλα, τὰ ὁποῖα ἀπασχολοῦν τὸν ἄνθρωπον. Τὰ ζητήματα δὲ αὐτὰ μένουσιν ἀπρόσιτα εἰς τὴν ἀνθρωπίνην

διερεύνησιν, τὴν ἐπιστημονικὴν ἢ τὴν φιλοσοφικὴν, διότι εἶναι ζητήματα τῶν ὁποίων ἡ πλήρης διαφώτισις μόνον ἐξ ἀποκαλύψεως προέρχεται. Εἶναι ζητήματα, τὰ ὁποῖα ὁ ἄνθρωπος θὰ ἠγνόει, ἐὰν δὲν ἤρχετο Αὐτὸς ὁ Θεὸς νὰ ἀποκαλύψῃ τὴν περὶ τούτων ἀλήθειαν· ὅπως τὰ ζητήματα περὶ Θεοῦ, περὶ ψυχῆς καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος τοῦ ἀνθρώπου, τὰ ὁποῖα προβάλλουν πάντοτε ὡς ἐρωτηματικὰ μεγάλα, εἰς τὰ ὁποῖα ἡ ἀνθρωπίνη ἔρευνα εἶναι πενιχρά, ἡ δὲ ἐκ Θεοῦ διαφώτισις εἶναι ἀναγκαία. Εἰς τὰ ζητήματα αὐτὰ Φῶς καὶ Ἡλιος εἶναι ὁ Χριστὸς, πραγματικὸς «ὁ δὴ γὰρ ἐκ πλανωμένων». Ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ διὰ τοῦ Εὐαγγελίου Του μᾶς ἔμαθε ποῖος εἶναι ὁ μόνος ἀληθινὸς Θεός, («πνεῦμα ὁ Θεός» καὶ «ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστὶν») καὶ ποῖα ἡ ἀξία τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος, ὡς «κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν» Θεοῦ πλασμένης, καὶ ποῖα ἡ ὀρθὴ ἠθικὴ πορεία, τὴν ὅποιαν ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἀκολουθῇ, διὰ νὰ ὀδηγηθῇ εἰς τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιαν. «Αὕτη δὲ ἐστὶν ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἵνα γινώσκωσιν (οἱ ἄνθρωποι) τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεὸν καὶ Ὁν ἀπέστειλεν Ἰησοῦν Χριστόν» (Ἰωάν. 17,3).

2. Δὲν εἶναι δὲ μόνον τὰ ζητήματα αὐτά, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὴν λεγομένην κοσμοθεωρίαν καὶ περὶ τῶν ὁποίων τὰ ἀλάνθαστα φρονήματα μόνον εἰς τὸ Εὐαγγέλιον ἐκτίθενται· ἀλλὰ εἶναι καὶ ἄλλα ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν σχέσιν μὲ τὴν ἠθικὴν γραμμὴν καὶ κατεύθυνσιν, τὴν ὅποιαν ὁ ἄνθρωπος πρέπει ν' ἀκολουθῇ εἰς τὸν βίον του, ὡς βιοθεωρίαν καὶ ὡς ἀξίαν τοῦ ὀνόματος ἠθικὴν. Καὶ αὐτὴν τὴν ἀνωτέραν ἠθικὴν ὁ Χριστὸς μᾶς τὴν ἀπεκάλυψε, γενόμενος καὶ ἐν τούτῳ «ὁ δὴ γὰρ ἐκ πλανωμένοις», διότι πρὸ Χριστοῦ πᾶσα ἐξαχρείωσις καὶ φαυλότης εἶχεν ἐπικρατήσῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ ὁμολογεῖται ὑπὸ πάντων, ὅτι τὸ Εὐαγγέλιον ἀποτελεῖ τὴν ὑψηλότεραν ἠθικὴν διδασκαλίαν. Πράγματι δὲ φωτίζει καὶ δείχνει τὸν δρόμον τοῦ πρέπει νὰ ἀκολουθήσωμε, διὰ νὰ βαδίζωμεν ἀσφαλῶς πρὸς τὴν αἰώνιαν μακαριότητα. Εἶπεν ὁ Κύριος «ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ». Σχετικὴ δὲ εἶναι, ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς, καὶ ἡ διαβεβαίωσις τοῦ ἀποστόλου Πέτρου, ὅτι «ὁ Χριστὸς ἔπαθεν ὑπὲρ ἡμῶν, ἡμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμόν, ἵνα ἐπακολουθήσωμεν τοῖς ἴχνεσι αὐτοῦ». Καὶ δὲν ἔχει ὁ χριστιανός, παρὰ νὰ θετῇ ἐνώπιόν του τὸ ἰδανικὸν αὐτὸ πρότυπον, τὸν Χριστόν, καὶ ἀπὸ Ἐκεῖνον νὰ ἐμπνέεται καὶ νὰ καθοδηγῆται· δὲν ἔχει ὁ χριστιανός, παρὰ νὰ ἀτενίσῃ εἰς τὸ πρότυπον αὐτὸ καὶ συνεχῶς νὰ κινῆται εἰς προσέγγισιν τοῦ ὑψηλοῦ αὐτοῦ ἰδεώδους. Πράξεις, λόγους, σκέψεις, ἐπιθυμίας καὶ ὅλην τὴν ζωὴν μᾶς ὀφείλομεν νὰ τὴν παραβάλλωμεν πρὸς τὸ ὑψιστον ἠθικὸν πρότυπον καὶ ἰδεῶδες, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ νὰ προσπαθοῦμε, ὅλον ἐν νὰ προσεγγίζωμεν πρὸς Αὐτόν καὶ νὰ μειώνωμε τὴν ἀπόστασιν ἢ ὅποια μᾶς χωρίζει ἀπὸ τὸν Χριστόν. Αὕτῃ ἢ, σχετικὴ πάντως, ὁμοίωσις πρὸς τὸν Χριστόν εἶναι ὁ ἐπὶ τῆς γῆς προορισμὸς μᾶς. Αὐτὸ εἶναι τὸ ὑψιστον ἰδεῶδες καὶ ὁ σκοπὸς τῆς ἐπιγείου ζωῆς: νὰ φθάσωμεν μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, εἰς τὸ ἠθικὸν ὕψος, εἰς τὸ ὁποῖον θέλει ὁ Θεὸς νὰ ἀνεβῶμε, ἀκολουθοῦντες τὸ πρότυπον τοῦ Χριστοῦ καὶ γινόμενοι «μιμηταὶ Χριστοῦ».

3. Περαιτέρω, εἰς τὴν ζωὴν παρουσιάζονται διάφορα προβλήματα, τὰ ὁποῖα χρειάζονται λύσιν καὶ ἀντιμετώπισιν. Συνηθέστατα δὲ τίτλοι σοφίας καὶ μορφώσεως δὲν ἀρκοῦν διὰ νὰ καθοδηγήσῃ τὸν ἄνθρωπον νὰ δώσῃ τὴν πρέπουσαν λύσιν εἰς τὰ ζητήματά του. Ἐν ᾧ δὲ οἱ ἔχοντες τοὺς τίτλους

και τὰ μορφωτικά προσόντα σφάλλουν και άστοχοῦν εἰς τὴν ζωὴν των, ἄλλοι διαθέτοντες ὀλιγωτέραν ἴσως μόρφωσιν, ἀλλὰ φωτισμὸν Χριστοῦ, «ὡς τέκνα φωτὸς περιπατοῦσι», «μὴ ὡς ἄσοφοι, ἀλλ' ὡς σοφοί, ἐξαγοραζόμενοι τὸν καιρόν» και ἐνεργοῦντες εὐστοχότερον.

Διὰ τοῦτο τὸ νὰ ἔχη κανεὶς καθοδηγητὴν τὸν Χριστὸν εἶναι μέγα κεφάλαιον. Εἶναι λοιπὸν χρέος, εἶναι καθήκον, ἀλλὰ και συμφέρον, ὁ χριστιανὸς νὰ μελετᾷ τοὺς θεῖους λόγους, νὰ πληροφορῆται τὸ θεῖον θέλημα, νὰ γνωρίζη τὸν Νόμον τοῦ Κυρίου, διὰ νὰ ἔχη τὸν Χριστὸν ὡς ὄδηγόν εἰς τὴν ζωὴν του και νὰ εὐρίσκη τὰς ὀρθὰς λύσεις τῶν προβλημάτων τοῦ τὸν ἀπασχολοῦν. Δι' ὅσα δὲ ἐκ τῶν προβλημάτων αὐτῶν εἶναι δυσκολωτέρα ἢ λύσεις και ἡ ἀπόφασις, ὁ χριστιανὸς καλεῖται νὰ προστρέχη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν και διὰ τοῦ ἐκ τῶν μυστηρίων θεοῦ φωτισμοῦ (ἰδιαίτερος δὲ τῆς Ἐξομολογήσεως), νὰ εὐρίσκη ὄχι μόνον καθοδήγησιν ἀλλὰ και ἡθικὴν τόνωσιν, διὰ τῆς θείας Χάριτος. Διότι ἔχει και αὐτὸν τὸν σκοπὸν ἡ Ἐξομολόγησις, νὰ γίνηται «ὄδηγὸς πλανωμένων» διὰ τῶν ἐπὶ τούτῳ ἐντεταλμένων προσώπων, ὡς συνεχιστῶν τοῦ ἔργου τοῦ Κυρίου. Δὲν δίδει μόνον συγγνώμην και ἀφεσιν ἁμαρτιῶν ἢ ἱερὰ Ἐξομολόγησις, ἀλλ' ἐπιτελεῖ και συμβουλευτικὸν και καθοδηγητικὸν ἔργον· ἐπὶ πλεόν δὲ γίνηται και χορηγὸς ἐνισχύσεως και τονώσεως τοῦ χριστιανοῦ διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Κυρίου.

Μὴ λησμονῶμεν ἀκόμη, ὅτι θεωραὶ διάφοροι κυκλοφοροῦν πάντοτε, διάφορα ρεύματα διασταυρώνονται μέσα στὴν κοινωνίαν· και οἱ ἀφώτιστοι ἀπὸ τὸ φῶς τῆς ἀληθείας παρασύρονται και γίνονται ἔρμαια τῶν διαφορῶν τούτων θεωριῶν, αἱ ὁποῖαι ἀναφέρονται εἰς πολλὰ παρακεκινδυνευμένα και ὀλέθρια, ἢ, τὸ ὀλιγώτερον, πεπλανημένα φρονήματα.

Τέλος, ἡ ἁμαρτία και τὰ «ἔργα τοῦ σκότους» ὀδηγοῦν τὸν ἄνθρωπον μακρὰν τῆς ἀληθείας, εἰς δρόμον σκολῶν και διεστραμμένον. Τότε δὲ εἶναι περισσοτέρα ἡ ἀνάγκη ὀδηγοῦ, διὰ νὰ ἐπανέλθῃ ὁ ἐσκοτισμένος νοῦς πρὸς τὸ φῶς τῆς ἀληθείας και νὰ εὕρῃ ὁ ἁμαρτωλὸς τὴν ὁδὸν τῆς ἐπιστροφῆς διὰ τῆς μετανοίας.

Ἀγαπητοί! Εἶναι γεγονός και πραγματικότης συνήθης ἡ θλιβερὰ διαπίστωσις τοῦ Προφήτου· «πάντες ὡς πρόβατα ἐπλανήθημεν· ἄνθρωπος τῇ ὁδῷ αὐτοῦ ἐπλανήθη» (Ἠσ. 53,6). Διὰ τοῦτο και εἶναι πάντοτε ἐπιτακτικὴ ἡ ἀνάγκη χειραγωγήσεως πρὸς τὴν ἀλήθειαν και τὴν ἀρετὴν. Πολλοί, οἱ ὁποῖοι ἐβάδιζαν εἰς τὸ σκοτάδι «ὡς πρόβατα πλανώμενα, ἐπεστράφησαν ἐπὶ τὸν ποιμένα και ἐπίσκοπον τῶν ψυχῶν ἡμῶν» (Α' Πέτρ. 2,25). Εἶθε και ἡμεῖς, κατευθυνόμενοι ἀπὸ τὸ ὑπέρλαμπρον φῶς τοῦ Κυρίου, νὰ κατευδοθῶμεν εἰς πᾶσαν τὴν ζωὴν μας και νὰ προσδοκῶμεν μετὰ πολλὴν βεβαιότητα τὴν εὐτυχίαν τὴν μέλλουσαν και αἰώνιαν.

2ον

Εἰς τὴν Δ' στάσιν τῶν «Χαιρετισμῶν»

(13 Ἀπριλίου 1956)

«Χαῖρε λουτῆρ ἐκπλίνων συνειδησιν».

Ὀλίγοι ἄνθρωποι εἰς τὸν κόσμον μποροῦν νὰ καυχῆθῶν ὅτι πάντοτε ἔχουν τὴν συνειδησιν καθαρὰν. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὸν ἄνθρωπον παρυσιάζεται ἡ ἀνάγκη κάποιου ψυχικοῦ λουτροῦ, ἡ ἀνάγκη ἐνὸς λουτήρος, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου νὰ γίνηται τὸ λουτρὸν τῆς συνειδήσεως. Ἀκριβῶς δὲ ὁ στί-

χος τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου, με τὸν ὁποῖον ἠρχίσασμεν, ἀπευθύνεται πρὸς τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον καὶ τὴν προσαγορεύει ὡς λουτήρα ἐκπλύνοντα τὴν συνείδησιν: «Χαῖρε λουτήρ ἐκπλύνων συνείδησιν». Μᾶς δίδει, λοιπόν, τὴν εὐκαιρίαν νὰ σκεφθῶμεν τὴν ἀνάγκην τοῦ λουτροῦ τῆς συνειδήσεως.

1. Ὅλοι βέβαια γνωρίζομεν τί εἶναι συνείδησις. Ὁφείλομεν ὅμως ἰδιαιτέρως νὰ κατανοήσωμεν τί θὰ εἴπῃ καθαρά συνείδησις.

Δύο προϋποθέσεις εἶναι ἀπαραίτητες, διὰ νὰ εἰποῦμε ὅτι ἡ συνείδησις εἶναι καθαρά: Ἡ μία προϋπόθεσις εἶναι νὰ διατελῇ πράγματι ἡ συνείδησις μας ὑπὸ τὸν φωτισμὸν τοῦ Θεοῦ θελήματος, δηλαδὴ νὰ εἶναι προσανατολισμένη στὴν ἀλήθειαν. Καὶ ἡ δευτέρα νὰ παρέχῃ ἡ συνείδησις τὴν πληροφορίαν, ὅτι ἡ ζωὴ μας ἐν γένει εἶναι σύμφωνος πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Βέβαια, τὴν συνείδησιν τὴν ἐνέβαλεν ὁ Δημιουργὸς εἰς τὸν ἄνθρωπον. Μαζὶ μετὰ ἄλλα θεῖα δῶρα, (τὸ λογικὸν καὶ τὴν ἐλευθερίαν), μετὰ τὰ ὁποῖα εἶναι προικισμένοι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ὁ ἄνθρωπος, ὡς κορωνὶς τῆς δημιουργίας, εἰς αὐτὸν μόνον ἐπὶ τῆς γῆς ἐδόθη καὶ τὸ φῶς τῆς συνειδήσεως. Εἶναι λοιπόν ἡ συνείδησις ἡ ἐντὸς ἡμῶν φωνὴ τοῦ Θεοῦ νόμος «γρ α π τ ὸ ς ἐ ν τ α ῖ ς κ α ρ δ ῖ α ῖ ς ἡ μ ὶ ῶ ν». Ἄλλ' ὅμως, ποίος δὲν τὸ ξέρει ὅτι πολλὰ φορὰς σκοτίζεται ἡ συνείδησις; Συχνὰ βλέπομεν ἀνθρώπους γεμάτους προκαταλήψεις, ἐπηρεασμένους ἀπὸ διαφόρους ἰδέας, καὶ ἀκόμη περισσότερον ἀνθρώπους ὑποδουλωμένους εἰς τὰ πάθη, παρουσιάζοντας, ἕνεκα τῶν λόγων τούτων, σκοτισμὸν συνειδήσεως, ἀμβλυνσιν καὶ ἀλλοίωσιν τῆς φωνῆς τῆς συνειδήσεως. Δὲν εἶναι σπάνια, δυστυχῶς, αἱ περιπτώσεις αὐτά. Ἐν ᾧ εἶναι πολλὰκις ὀλοφάνερη ἡ παρεκτροπὴ, ἐν τούτοις ἀκούεις τὸν παρεκτρεπόμενον νὰ σοῦ λέγῃ: Δὲν ἔχω τύψεις, δὲν με ἐλέγχει ἡ συνείδησις γι' αὐτὸ πού κάνω. Ἀπλούστατα, διότι τὸ πρίσμα τῆς συνειδήσεως, τὸ κρύσταλλον ποῦ θὰ ἔπρεπε νὰ ἀπαστρέπτῃ, διὰ νὰ βλέπῃ κανεὶς καθαρά διὰ μέσου αὐτοῦ, ἔχει θαμβώσει. Καὶ ὅπως ὅταν ἕνα κρύσταλλον εἶναι θαμπό, δὲν βλέπεις καλὰ μέσα ἀπ' αὐτό, ἔτσι καὶ ὅταν ὑπάρχουν στὴν ψυχὴν πλάνες καὶ προκαταλήψεις καὶ πάθη, δὲν φαίνονται τὰ πράγματα ὅπως πράγματι εἶναι, ἀλλ' ὡς νὰ φορῇ κανεὶς χρωματιστὰ γυαλιὰ καὶ νὰ βλέπῃ τὰ πράγματα ἀνάλογα μετὰ τὸ χρῶμα τῶν γυαλιῶν ποῦ φορεῖ. Δὲν ὑπάρχουν τότε τύψεις συνειδήσεως, ὅταν αὕτη εὐρίσκειται ὑπὸ ἕνα τοιοῦτον ἐπηρεασμὸν. Καὶ ἔρχεται ἡ φωνὴ τοῦ Κυρίου νὰ εἴπῃ ἐν προκειμένῳ: «εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστὶ, τὸ σκότος πόσον;» Ἐάν, δηλαδὴ, τὸ φωτεινὸν στοιχεῖον τοῦ νοῦ καὶ τῆς συνειδήσεως, ποῦ σοῦ ἔδωκα, κατώρθωσες καὶ τὸ κάμησκότος, πῶς θὰ μετρήσῃ κανεὶς ἔπειτα τὸ σκότος ποῦ ὑπάρχει στὰ ἄλλα στοιχεῖα τῆς ὑπάρξεώς σου, τὰ ὁποῖα εἶναι σκοτεινὰ καθ' ἑαυτὰ (ὡς σὰρξ καὶ ὕλη); Τὴν χειροτέραν δὲ περίπτωσιν τοῦ σκοτισμοῦ τῆς συνειδήσεως, τὴν λεγομένην πῶρασιν τῆς συνειδήσεως, ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ χαρακτηρίζει, ὅταν ὀμιλῇ περὶ ἀνθρώπων «κεκαυτηριασμένων τὴν ἰδίαν συνείδησιν».

2. Ἄλλ' εἵπομεν ἀκόμη ὅτι ἡ συνείδησις, διὰ νὰ εἶναι καθαρά, πρέπει νὰ μὴ «καταγινώσκη ἡμῶν». Δηλαδὴ νὰ μὴ εἶναι κατήγορός μας. Βεβαίως τὸ ἔργον τῆς συνειδήσεώς μας εἶναι διπλοῦν. Πρὸ τῆς οἰασθήποτε πράξεως ὑποδεικνύει τὸ ὀρθὸν καὶ τὸ πρέπον καὶ βοηθεῖ τὸν ἄνθρωπον νὰ διακρίνῃ τὸ καλὸν ἀπὸ τὸ κακόν. Καὶ συγχρόνως προτρέπει καὶ παρακινεῖ, ἐὰν πρόκειται περὶ καλῆς πράξεως, ἢ ἀποτρέπει, ἐὰν πρόκειται περὶ κακῆς. Διὰ πρότεσις, λοιπόν, ἀπ' ἐνὸς καὶ προτροπὴ ἢ ἀποτροπὴ ἀπ' ἐτέρου. «Μεταξὺ ἀλλήλων τῶν λογισμῶν κατηγοροῦντων

ἢ καὶ ἀπολογουμένων» ἡ συνειδήσις ἐκτελεῖ τὸ ἔργον τῆς. Ἐρχονται ἄλλοι λογισμοὶ ὑπὲρ καὶ ἄλλοι κατὰ, καὶ εἰς τὸ τέλος βγαίνει ἓνα συμπέρασμα, ὡς φωνὴ τῆς συνειδήσεως, ὡς προτροπὴ ἢ ὡς ἀποτροπὴ.

Ἐὰν ὁμοῦ εὐρισκώμεθα ἤδη μετὰ τὴν πρᾶξιν, ἡ συνειδήσις ἔχει ἔργον νὰ ἐπιτελέσῃ. Τότε πλέον ἡ συνειδήσις θὰ κρίνῃ, ἐὰν οἱ ἄνθρωποι ἐνῆργησαν «συμμαρτυροῦσης αὐτῶν τῆς συνειδήσεως» καὶ ἢ θὰ ἐπαινήσῃ ἢ θὰ ἐλέγξῃ καὶ θὰ κατηγορήσῃ. Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν, πού ἡ συνειδήσις ἐπαινεῖ καὶ παρέχει ἐσωτερικὴν ἱκανοποίησιν εἰς τὸν ἄνθρωπον, πρόκειται περὶ καθαρᾶς συνειδήσεως, μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ ἀκαταγνώστου. Εἰς τὴν δευτέραν περίπτωσιν, πού ἡ συνειδήσις ἐλέγχει καὶ κατηγορεῖ, πρόκειται περὶ μὴ καθαρᾶς καταστάσεως, περὶ πονηροῦ ἠθασυροῦ τῆς συνειδήσεως. Μετὰ αὐτὴν δὲ τὴν ἔννοιαν γίνεται λόγος εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν, περὶ «συνειδήσεως πονηρᾶς».

Ἰδοὺ, λοιπόν, αἱ δύο προϋποθέσεις, πού ἀπαιτοῦνται, διὰ νὰ εἶναι ἡ συνειδήσις καθαρὰ.

3. Ἐρωτᾶται τώρα: Ποίαν ἀξίαν ἔχει ἡ καθαρὰ συνειδήσις; Μὰ ποῖός δὲν τὸ ἀντιλαμβάνεται; Ἐν πρώτοις, ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ὁ ἄνθρωπος πού ἔχει ἤσυχον τὴν συνειδήσιν του ἔχει παρησίαν, ἔχει τὸ θάρρος νὰ ἐπικαλεῖται τὸν Οὐράνιον Πατέρα. Καί, ὅπως λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, «ἐὰν ἡ καρδία ἡμῶν μὴ καταγινώσκῃ ἡμῶν, παρησίαν ἔχομεν πρὸς τὸν Πατέρα, καὶ ὁ ἐὰν αἰτῶμεν λαμβάνομεν παρ' αὐτοῦ» (Α' Ἰωάν 3, 21-22). Δηλαδή, ἂν ἡ συνειδήσις μας εἶναι ἤσυχη, τότε ἔχομεν τὸ θάρρος νὰ ὁμιλῶμεν πρὸς τὸν Πατέρα· καὶ τότε θὰ μᾶς ἀκούσῃ, διότι θὰ Τοῦ ἀπευθυνώμεθα μετὰ ἀκατάγνωστον καὶ γαλήνιον συνειδήσιν.

Μὰ καὶ ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων ὁ εὐσυνείδητος ἄνθρωπος ποίαν ὑπόληψιν ἔχει! "Ολοὶ τὸν ἐκτιμοῦν καὶ δὲν δυσκολεύεται ὁ καθ' ἓνας νὰ δώσῃ ἐμπιστοσύνην στοὺς λόγους του, διότι οἱ λόγοι του εἶναι ἀληθεῖς καὶ εἶναι πάντοτε δι' αὐτὸν «τὸ ναί, ναὶ καὶ τὸ οὐ, οὐ».

Ἀλλὰ εἶναι καὶ ἡ περίπτωσις, ἡ ἰδιαιτέρως ἐνδιαφέρουσα, ὅταν διερχώμεθα θλίψεις, καὶ κυρίως ὅταν μᾶς κατατρέχουν· ὅταν δὲν βρισκώμε κατανόησιν ἀπὸ τὸ περιβάλλον, ὅταν νοιώθωμε, πρὸ πάντων, ὅτι ἀδικούμεθα, ὅταν ἀδικῶς μᾶς ἐπιρρίπτωνται κατηγορίαι καὶ μομφαί. "Ω τότε! ἐκεῖνο πού μᾶς δίνει θάρρος καὶ δύναμιν εἶναι τὸ ἀκατάγνωστον τῆς συνειδήσεως. Ἄν δὲν σὲ ἐλέγξῃ ἡ συνειδήσις, ὅσονδήποτε ἀδικημένος ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἂν εἴσαι, λέγεις: ἀρκεῖ ὅτι ὁ Θεὸς ξέρει τὴν καρδίαν μου. "Ω! ἡ συναίσθησις αὐτῆ τῆς καθαρᾶς συνειδήσεως πόσῃ παρηγορίαν δίνει! Ἀντιθέτως δέ, ὅταν ὑπάρχῃ τὸ τριβέλλι αὐτὸ τοῦ ἐλέγχου τῆς συνειδήσεως, τότε καὶ κανένας νὰ μὴ ξέρῃ τὸ κακὸ πού διέπραξες, καὶ ἀπλῶς ἐσωτερικὴ σου ἀπόφραξις ἂν ᾖ, ποτὲ δὲν ἡσυχάζεις, χάνεις καὶ τὸν ὕπνον σου ἀκόμη μετὰ τὸν ἐλεγχον αὐτόν. (Οἱ ἀρχαῖοι παρερίπταντο τὸ πρᾶγμα μετὰ τὰς Ἐρινύας, τὰς ὁποίας ἐφάνταζοντο ὡς ἐκδικητικὰς καὶ τιμωροὺς ὑπάρχεις, πού καταδιώκουν συνεχῶς τοὺς δράστας τῶν κακῶν ἔργων. Προσωποποιήσις δηλαδή τῆς συνειδήσεως, ἡ ὁποία ὀλονὲν ἐπιτιμᾷ τὸν ἄνθρωπον διὰ τὸ κακὸν πού διέπραξεν, ὅσον κρυφὸ καὶ ἂν ᾖταν).

Πολλοὶ ἄνθρωποι ζητοῦν κατὰ κάποιον τρόπον νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὸν ἐφιάλτην αὐτόν τῆς συνειδήσεως. Μετὰ μίαν θεληματικὴν ἀδιαφορίαν κωφεύουν εἰς τὸν ἐλεγχον τῆς συνειδήσεως. Ἔτσι ὁμοῦ συσσωρεύουν εἰς τὸ ὑποσυνείδητον ὅλα ἐκείνα τὰ ὁποῖα ζητοῦσαν μίαν κάθαρσιν. Καὶ ἐν ᾧ νομίζουσι ὅτι ἡσυχάζουν, τότε γίνεται τὸ χειρότερον. Ἐνα καρκίνωμα παρουσιάζεται, καὶ ἀργότερα μία κατάθλιψις διαρκῶς βασανίζει τὸν ἄνθρωπον

μὲ ἐξέλιξιν πολλές φορές ψυχοπαθολογικὴν (νευρασθένειαν κ. τ. τ.). Ἡ πληγὴ τὸν γεμίζει ἀπὸ πῦον θέλει νὰ καθαρισθῆ. Δὲν εἶναι λύσις, ἐὰν δέσῃ καενεὶ τὴν πληγὴν καὶ δὲν ἀφίσει τὸ πῦον νὰ χυθῆ· διότι θὰ παρυσιασθῆ σῆψις καὶ γάγγραινα. Αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὰ ψυχικὰ τραύματα· καὶ διὰ τὰς πνευματικὰς πληγὰς. Χρειαζεται, ὅπως εἶπαμε ἀρχικῶς, τὸ πνευματικὸν λουτρόν, μὲ τὸ ὁποῖον θὰ βγοῦν ἀπὸ τὴν ψυχὴν ὅλα ἐκεῖνα ποῦ λερῶνουν, ἀλλὰ καὶ βασανίζουσι τὸν ἄνθρωπον. Πρὸς διάλυσιν τοῦ σκοτισμοῦ τῆς συνειδήσεως ἀπαιτεῖται μελέτη καὶ γνῶσις τοῦ νόμου τοῦ Εὐαγγελίου. Ὁ λόγος τοῦ Κυρίου ρίχνει φῶς, μὲ τὸ ὁποῖον ὑποχωροῦν αἱ πλάναι καὶ προβάλλει ἡ ἀλήθεια. Ἄλλ' ἐὰν πρόκειται περὶ κακῶν πράξεων, περὶ ἀμαρτίας, περὶ παραβάσεων (εἴτε δι' ἔργων, εἴτε διὰ λόγου, εἴτε διὰ σκέψεων καὶ ἐπιθυμιῶν) μία καὶ μόνη κάθαρσις ὑπάρχει, διὰ τοῦ λουτροῦ τῆς Ἐξομολογήσεως. Ἐκεῖ ἐνεργεῖ ἡ Χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Καὶ προσφέρεται κατόπιν τὸ Αἷμα τοῦ Κυρίου, διὰ τῆς θείας Κοινωνίας. Καὶ τὸ «αἷμα τοῦ Χριστοῦ καθαριεῖ τὴν συνείδησιν ἡμῶν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων». Ἔτσι εἰμεθα πλέον «ἐρραντισμένοι τὰς καρδίας ἀπὸ συνειδήσεως πονηρήσας» ('Εβρ. ι' 22).

Περὶ αὐτῆς τῆς καθάρσεως ὁμιλεῖ εἰς τὸν σημερινὸν Χαιρετισμὸν ὁ ἱερὸς ποιητὴς τοῦ Ἀκαθίστου Ὕμνου. Ἀτενίζει πρὸς τὴν Παναγίαν. Τὴν βλέπει νὰ βαστάζῃ ἐντὸς Αὐτῆς τὸν Χριστὸν ὁ Ὅποιος πρόκειται νὰ χύσῃ τὸ αἷμά Του, διὰ νὰ μᾶς καθάρσῃ ἀπὸ πάσης ἀμαρτίας. Καί, μὲ τὴν ποιητικὴν του φαντασίαν, τὴν ὀνομάζει λουτήρα ἐκπλύνοντα συνείδησιν.

Ἡμεῖς, οἱ ὅποιοι τῆς ἀπηθύναμεν ἀπόψε αὐτὸ τὸ «χαῖρε», πρέπει νὰ χρησιμοποιῶμεν αὐτὸ τὸ λουτρόν. Διότι δὲν πρέπει νὰ ἀνεχώμεθα τὴν παραμικρὰν ἀκαθαρσίαν εἰς τὰς ψυχὰς μας. Πρέπει νὰ πλυνώμεθα τακτικὰ εἰς τὸν «λουτήρα τὸν ἐκπλύνοντα συνείδησιν», διὰ νὰ ἀνήκῃ καὶ εἰς ἡμᾶς τὸ «χαῖρε». Καὶ πράγματι χαίρει ὁ ἄνθρωπος ποῦ ἔχει καθαρὰν τὴν (συνείδησιν) καρδίαν. Τὸ «χαῖρε» τοῦ Ἀκαθίστου εἶναι διὰ τὸν ψυχικῶς ἀκαθαρὸν ἄνθρωπον τὸ μήνυμα τῆς πραγματικῆς χαρᾶς καὶ τῆς οὐρανοῦ μακαριότητος.

3ον

Εἰς τὸν Ἀκάθιστον Ὕμνον

(20 Ἀπριλίου 1956)

«Χαῖρε νύμφη ἀνύμφευτε».

Ὁλόκληρος ὁ Ἀκάθιστος Ὕμνος διακατέχεται ἀπὸ πλούσιον συναίσθημα. Ἀλλὰ τὸ ἐπιφώνημα ἐκεῖνο, μὲ τὸ ὁποῖον κάθε μία στροφή του καταλήγει, εἶναι αὐτοσῆμα συναισθηματικῆ ἔκφρασις.

«Χαῖρε Νύμφη ἀνύμφευτε». Μὲ τὰς λέξεις αὐτὰς ἐπιστεγάζεται κάθε στροφή τοῦ Ὕμνου. «Νύμφην» ἀποκαλεῖ τὴν Θεοτόκον ὁ ἱερὸς ὕμνογράφος. Καὶ ἡ λέξις «νύμφη» εἶναι αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν συναισθηματικῆ. Διότι ἡ νύμφη προϋποθέτει νυμφίον. Προϋποτίθεται, λοιπόν, συναισθηματικὸς δεσμός· προϋποτίθεται ἀγάπη καὶ ἀφοσίωσις· ἦτοι τὰ ἐκ τοῦ δεσμοῦ τούτου ἀπορρέοντα καθήκοντα καὶ ὑποχρεώσεις. Διὰ τοῦτο εἶναι χρήσιμον, οἱ παρακολουθήσαντες τὴν σημερινὴν ἀκολουθίαν τοῦ Ἀκαθίστου Ὕμνου νὰ ἐπιστήσουν τὴν προσοχὴν πρὸς τὸ βαθύ πνευματικὸν νόημα τοῦ ἐπιφωνήματος «Χαῖρε Νύμφη» ποῦ ὑποδηλοῖ τὴν σχέσιν πρὸς τὸν Νυμφίον καὶ τὰς ἐκ τῆς σχέσεως ταύτης ὑποχρεώσεις.

1. Είναι θεμιλώδης τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας ἀλήθεια, ὅτι ἀπαιτῆτος μεταξύ ἐνὸς ἐκάστου χριστιανοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ πρέπει νὰ ὑπάρχη μία προσωπικὴ σχέση. Αὐτὸ εἶναι τὸ πρῶτον γνώρισμα, τὸ "Ἄλφα τῆς χριστιανικῆς ιδιότητος. Ἐὰν δὲν ὑπάρχη αὐτὸς ὁ προσωπικὸς δεσμὸς, τότε ὁποιαδήποτε ἄλλαι ἐκδηλώσεις τῆς χριστιανικῆς ιδιότητος εἰς οὐδὲν ὠφελοῦν. Καὶ αὐτὴ ἀκομή ἢ πίστις καὶ ἢ ἀρετὴ καὶ ἢ ἀγιότης τοῦ χριστιανοῦ πρέπει νὰ εἶναι ἔκφρασις τοῦ συνδέσμου πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ τῆς συμμορφώσεως πρὸς τὸ θέλημά Του.

Διὰ νὰ χρησιμοποιήσωμεν ὠραίαν καὶ παραστατικὴν ἔκφρασιν ἐν προκειμένῳ, θὰ ἀναφέρωμεν τὰ ἐξῆς λόγια τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: « Ἐμοὶ δὲ τὸ ζῆν Χριστός ». Τόσον προσωπικὸν σύνδεσμον εἶχε μὲ τὸν Σωτῆρα, ὥστε ἐταυτίζε τὴν ζωὴν του μὲ τὸν Χριστὸν. Καὶ ἄλλοτε πάλιν ἔλεγε: « Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῆ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός ». Αἰσθάνεται δηλ. ὅτι δὲν ζῆ σὰν αὐτοτελὴς ὑπαρξίς, ἀλλ' ὅτι ὁ Χριστὸς κατέχει τὸ κέντρον τῆς καρδιάς του καὶ ρυθμίζει τὴν ζωὴν του. Καὶ γι' αὐτὸ κατόπιν, ἐπηρεασμένος ἀπόλυτα ἀπὸ αὐτὴν τὴν σχέσιν, διακηρύττει ὅτι ὁ δεσμὸς του μὲ τὸν Χριστὸν εἶναι τόσον ἀδιάρρηκτος, ὥστε νὰ δύναται νὰ εἴπῃ: « τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ, θλίψις ἢ στενοχωρία ἢ διωγμὸς ἢ λιμὸς ἢ γυμνότης ἢ κίνδυνος ἢ μάχαιρα;... » κλπ. (Ρωμ. 8,35.39). Τίποτε δηλαδὴ δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἱκανὸν νὰ διασπᾷ τὸν μετὰ τοῦ Κυρίου προσωπικὸν μας δεσμόν. Αὐτὸς ὁ δεσμὸς πρέπει, λοιπόν, νὰ ὑπάρχη εἰς κάθε χριστιανόν, ὁ ὁποῖος θέλει νὰ εἶναι ὄχι μόνον κατ' ὄνομα χριστιανός.

2. Ἄλλ' αὐτὸς ὁ δεσμὸς δημιουργεῖ καὶ ὑποχρεώσεις. Καὶ ὁ μὲν Νυμφίος, ὁ Χριστὸς, τόσον πολὺ ἠγάπησε τὴν νύμφην Του, τὴν ψυχὴν μας· τόσον πολὺ ἠγάπησε τὴν ὅλην Ἐκκλησίαν, ὥστε « ἐαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς... » (Ἐφεσ. 5, 25-27). Ὁ Χριστὸς δηλαδὴ, ὅταν εἶδε τὴν νύμφην, τὴν ὅποιαν ἠγάπησε, τὴν ψυχὴν δηλαδὴ τοῦ καθ' ἑνὸς μας καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ὡς σύνολον, νὰ κινδυνεύη κίνδυνον μέγα, τὸν κίνδυνον τῆς ἀπωλείας ἕνεκα τῆς ἁμαρτίας, ἔρχεται εἰς τὴν γῆν, θυσιάζεται ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ καὶ προσφέρει τὸ αἷμά Του πρὸς ἐξαγοράν καὶ καθαρισμόν μας ἐκ τῆς ἁμαρτίας, διότι ἤθελε τὴν νύμφην Του νὰ εἶναι « ἀγία καὶ ἄμωμος », χωρὶς κανένα ῥύπον, « σπῖλον ἢ ρυτίδα ».

3. Καὶ ἐρωτᾶται τώρα, τί θὰ κάμῃ ὁ καθένας μας, διὰ νὰ μὴ προδίῃ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ; Ὁ Χριστὸς θέλει ὀλόκληρον τὴν ἀγάπην μας. Θέλει ἀγάπην « ἐξ ὅλης τῆς καρδίας » μας. Συνήθως ὅμως ἡμεῖς μοιράζομε τὴν καρδιά μας· στριμώχνομε σὲ μιὰ ἀκροῦλα τῆς τὸν Χριστὸν· καὶ διὰ τὸν ὑπόλοιπον ῥῶρον τῆς ζητοῦμε ἄλλα εἶδωλα. Δὲν εὐαρεστεῖται ὅμως ἔτσι ὁ Κύριος. Θέλει νὰ Τὸν αἰσθανώμεθα ὅτι εἶναι ὁ νυμφίος μας, καὶ ὑπεράνω πατρὸς καὶ μητρὸς καὶ τῶν προσφιλεστέρων μας προσώπων καὶ πραγμάτων πρέπει νὰ ὑπάρχη ἡ πρὸς Αὐτὸν ἀγάπη.

Περὶ τὸν νὰ λεχθῆ, ὅτι ὑπεράνω ὅλων τῶν ματαίων καὶ εὐτελῶν πραγμάτων ὀφείλει νὰ προέχῃ ἡ πρὸς τὸν Χριστὸν ἀγάπη. Διότι πολλὰς φορὰς προσκολλῶνται οἱ ἄνθρωποι εἰς τὸ χρῆμα καὶ τοὺς ἐν γένει υλικοὺς θησαυροὺς ἢ ὑποδουλῶνται εἰς τὰ διάφορα πάθη καὶ προτιμοῦν ἔτε τὸν χρυσὸν ἀντὶ τοῦ Χριστοῦ εἶτε τὸν κόσμον μὲ τὴν ματαιότητά του καὶ τὰς φευγαλέας ἡδονάς του. Πρέπει ὅμως νὰ γνωρίζωμεν, ὅτι οἱ τοιοῦτοι ἄνθρωποι, καὶ ἂν ὀνομάζωνται χριστιανοί, δὲν ἠγάπησαν τὸν Χριστὸν « ἐξ ὅλης τῆς καρδίας » τῶν, ἀλλ' ἠγάπησαν πῶς πολὺ ἄλλα πράγματα. Δὲν εἶναι, ἐπομένως, ἀφωσιωμένη νύμφη Χριστοῦ ἡ ψυχὴ ἐνὸς τέτοιου ἀνθρώπου.

Γι' αυτό, αγαπητοί, ἄς ἔχωμε ἰδιαίτερος ὑπ' ὄψιν μας τὴν βασικὴν αὐτὴν ιδιότητα καὶ ὑποχρέωσιν τοῦ χριστιανοῦ καὶ ἄς φροντίξῃ ὁ καθένας μας νὰ διατηρῇ ζῶσαν τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ καὶ ποτὲ νὰ μὴ τὴν προδίδῃ. Εἶναι ἡ ἱερωτάτη ἀγάπη, ἡ ἀγάπη ἢ ἀγνή, ἡ ἀγάπη, ἐκ τῆς ὁποίας πηγάζει πολλὴ εὐλογία. Εἶναι ἡ ἀγάπη, ἡ ὁποία, ὅταν κρατῇ τὸν ἄνθρωπον αἰχμάλωτον τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ, προλαμβάνει τὸ κακόν, διὰ νὰ μὴ λυπήσῃ τὸν ἀγαπώμενον Χριστόν. Ἐν συνεχείᾳ δὲ ἀξιώνει τὸν Χριστιανὸν νὰ γίνῃ ἐξευγενισμένη ὑπαρξίς. Καὶ διὰ τὰς κοινωνίας ἢ τοιαύτη πρὸς τὸν Χριστὸν ἀγάπη ἀποδεικνύεται ἡ δύναμις, ἡ ὁποία ἀναπλάσσει τοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς κάνει ἁγίους, διὰ νὰ γίνωνται συντελεσταὶ κοινωνικῆς εὐημερίας καὶ ἄξιοι νὰ ζοῦν καὶ ἐδῶ εὐτυχεῖς καὶ εἰς τὴν χώραν τῆς αἰωνίου μακαριότητος.

40v

Εἰς τὴν Ε΄ Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν (22 Ἀπριλίου 1956)

«Δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω, καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι ; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· δυνάμεθα».
(Μάρκ. 10,38-30)

Ἡ ἐρώτησις αὐτὴ τοῦ Κυρίου πρὸς τοὺς μαθητὰς Του ἦτο συγχρόνως ἀπάντησις πρὸς τὰς διαθέσεις, τὰς ὁποίας εἶχαν ἐκδηλώσει. Εἶχαν ἐκδηλώσει προηγουμένως διαθέσεις φιλοδοξίας. Ἐζητοῦσαν πρωτοκαθεδρίας. Δύο μαθηταί, ὁ Ἰάκωβος καὶ ὁ Ἰωάννης, εἶχαν δημιουργήσει ζήτημα προβαδίσματος· καὶ οἱ ἄλλοι δέκα « ἦ ρ ξ α ν τ ο ἄ γ α ν α κ τ ε ῖ ν » διὰ τὰς περὶ πρατείων ἀξιώσεις τῶν δύο υἱῶν Ζεβεδαίου. Καὶ ἔρχεται ὁ Κύριος νὰ ὑποδείξῃ σ' ἐκείνους, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς χριστιανούς ὅλων τῶν αἰώνων, ὅτι εἰς τὴν ζωὴν δὲν καλεῖται ὁ ἄνθρωπος τόσον σὲ δόξας καὶ τιμές, ὅσον καλεῖται στὸν ἡρωϊσμόν. Ἡ ζωὴ εἶναι συνδεδεμένη πολλάκις μὲ τὴν ἐννοίαν τῆς θυσίας. « Δ ὕ ν α σ θ ε π ι ε ῖ ν τ ὸ π ο τ ῆ ρ ι ο ν ὃ ἐ γ ὼ π ῖ ν ω , κ α ῖ τ ὸ β ἄ π τ ι σ μ α ὃ ἐ γ ὼ β α π τ ῖ ζ ο μ α ῖ β α π τ ι σ θ ῆ ν α ῖ ; » Ἔχετε ὑπ' ὄψιν σας, τοὺς ἔλεγε, ὅτι πρόκειται ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν νὰ πιῶ τὸ ποτήριον τοῦ μαρτυρίου καὶ νὰ ὑποστῶ τὸ βάπτισμα τοῦ αἵματος. Εἴσθε, λοιπόν, καὶ σεῖς διατεθειμένοι γιὰ θυσίας καὶ πειρασμούς κινδυνώδεις; Ἐκεῖνοι, ἐπηρεασμένοι ἀπὸ τὴν ἀρχικὴν τους σκέψιν, χωρὶς νὰ σκεφθοῦν, προθυμοποιοῦνται νὰ ἀπαντήσουν: « δ υ ν ἄ μ ε θ α ». Σπεύδουν νὰ δώσουν μίαν ὑπόσχεσιν, διὰ νὰ ἐξασφαλίσουν ὅτι ἐζητοῦσαν. Ἐπάνω σ' αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ἐρώτησιν τοῦ Κυρίου πρὸς τοὺς μαθητὰς καὶ τὴν ἀπάντησιν τῶν μαθητῶν πρὸς τὸν Κύριον εἶναι χρήσιμες μερικεὲς σκέψεις σήμερα.

1. « Δ ὕ ν α σ θ ε π ι ε ῖ ν τ ὸ π ο τ ῆ ρ ι ο ν , ὃ ἐ γ ὼ π ῖ ν ω ; » Πόσοι, ἄρᾳ γε, ἄνθρωποι στὸν κόσμον δὲν ἐκλήθησαν νὰ πιοῦν κάποιο πικρὸν ποτήριον; Στὴν ζωὴν, ὅπως ἐλέχθη, προσφέρονται ὄχι σπανίως ποτήρια πικρά. Κατήντησε δὲ δημόδης ἡ ἔκφρασις: «ἦπια ἕνα ποτήρι πικρό». Ἄλλ' ἀκριβῶς μέσα στὴ φράσι αὐτῆ τοῦ Κυρίου ὑπάρχει καὶ ἡ πρώτη παρηγορία. Ἐπροσέξατε; Δὲν ἠρώτησε ὁ Κύριος ἂνμποροῦν νὰ πιοῦν καμμίαν δεξαμενὴν, ἂνμποροῦν νὰ πιοῦν κανένα δοχεῖον μεγάλο. Ἄλλὰ τὸ τοῦ εἶπε: «δύνασθε πιεῖν τὸ ποτῆριον ὃ ἐγὼ πίνω;» Τὸ ποτήριον, ὅσο πικρὸ καὶ ἂν εἶναι, εἶναι πάντως «ποτήριον», δηλαδὴ κάτι τὸ περιωρισμένο, τὸ ὁποῖον γρήγορα θὰ τελειώσῃ.

Ποτήριον, λοιπόν, εἶναι ἡ θλίψις καὶ τὸ καθῆκον καὶ ὁ σταυρὸς καὶ ἡ θυσία. Δὲν εἶναι κάτι τὸ ἀνυπόφορον, εἰς τὸ ὁποῖον δὲν μπορεῖς νὰ ἀνθέξῃς. Ὁ Κύριος δὲν μᾶς ἀφίνει νὰ « π ε ῖ ρ α σ θ ὤ μ ε ν ὑ π ἔ ρ ὃ δ υ ν ἄ μ ε θ α », καὶ

ἀλλὰ κανονίζει ὥστε ἡ δοκιμασία καὶ θυσία ποῦ θὰ μᾶς ζητήσῃ νὰ εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὰς δυνάμεις μας. Γι' αὐτό, ὅταν μᾶς ζητῆται κάποια θυσία, (θυσία ὑλικῶν ἀγαθῶν, καὶ ὅποια ἄλλη θυσία αἰσθητῆ εἰς πόνον ψυχικῶν ἢ ἀπαιτούσα ἀγῶνας ἡθικoῦς καὶ προσπαθείας καὶ κόπους) πρέπει νὰ ξερώμεσθε ὅτι εἶναι «ποτήριον» καὶ ἐπομένως ὀφείλομεν νὰ τὸ πιούμε ἀδιαμαρτυρῶς καὶ σύντομα θὰ ἀνακουφισθοῦμε. Δὲν πρέπει, λοιπόν, νὰ καταφεύγωμε σὲ σφάλματα, ἀβαρίες, παρὰ συνειδήσιν πράξεις κλπ., διὰ ν' ἀποφύγωμε κάτι, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι ἐπὶ τέλους ὠκεανός, ἀλλὰ μόνον ἓνα «ποτήριον».

2. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ ὁ Θεὸς ἐπιτρέπει τὰ ποτήρια τοῦ βίου. Ἐνθυμηθῆτε τὴν φράσιν τοῦ Κυρίου «τὸ ποτήριον ὃ δέδωκέ μοι ὁ Πατήρ οὐ μὴ πρίω αὐτό;» Τὸ ποτήριον, ποῦ ὁ Πατέρας μου μοῦ ἔδωκε, νὰ μὴ τὸ πιῶ; Τονίζει, λοιπόν, τὴν σιέψιν, ὅτι ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ Θεοῦ ἔχουν ὀπωσδήποτε ἐξάρτησιν καὶ οἱ θλίψεις καὶ τὰ καθήκοντα καὶ οἱ ἀπαιτήσεις περὶ θυσίας. Ὁ πατέρας, ὅταν παιδαγωγῇ, δὲν χρησιμοποιεῖ τὰ ἥπια μόνον μέσα, ἀλλὰ ἐνίοτε χρησιμοποιεῖ καὶ ἄλλα σκληρότερα. Καὶ ὁ χριστιανὸς «διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ». Ὑπάρχουν πολλές περιπτώσεις, ποῦ εἰς τὴν εἰσοδὸν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ θὰ εἶναι ἓνας Σταυρός. Ὁφείλει, λοιπόν, ὁ καθένας μας νὰ μὴ ξεγῆ τὸ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ».

Εὐκόλη βέβαια εἶναι ἡ λιποταξία. Καὶ θέλουν συνήθως οἱ ἄνθρωποι νὰ εὐρίσκουν μίαν εὐκόλον διέξοδον. Δὲν ἀντιλαμβάνονται ὅμως, ὅτι μ' αὐτὸν τὸν τρόπον ζητοῦν νὰ γίνῃ τὸ δικό τους θέλημα εἰς βάρος τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ· δὲν ἀντιλαμβάνονται, ὅτι ἀρνοῦνται τὴν θυσίαν, τὴν ὁποῖαν ὁ Θεὸς τοὺς ζητεῖ.

3. Ὁ Προφήτης Δαβὶδ ὠμίλησε καὶ ἐκεῖνος διὰ τὸ ποτήριον τῶν δοκιμασιῶν τῆς ζωῆς. Εἰς ἓνα ψαλμὸν του (74, 9) ὑπάρχει ἡ φράσις «ποτήριον ἐν χειρὶ Κυρίου οἴνου ἀκράτου, πλήρες κεράσματος.» Εἶναι χαρακτηριστικὴ ἡ ἔκφρασις αὐτῆ καὶ περιέχει τὴν ἔννοιαν τῆς παρηγορίας. Διότι δὲν περιέχει — λέγει — τὸ ποτήριον ὄξυν καὶ δριμῦν οἶνον ἀκράτον, ἀλλὰ «κέρασμα» δηλαδὴ κρᾶμα οἴνου καὶ ὕδατος. Δὲν εἶναι, ἐπομένως, μόνον θλίψεις ἢ ζωῆ, ἀλλὰ συγκρινάται ἡ θλίψις μετὰ τὴν χαρὰν. Καθ' ὃν χρόνον ἀντιμετωπίζεις ἓνα σταυρὸν, συγχρόνως ἢ Χάρις τοῦ Θεοῦ σοῦ ἀφαιρεῖ τὸ πολὺ βάρος καὶ σοῦ δίδει δύναμιν καὶ τόνωσιν καὶ σὲ καθιστᾷ ἱκανὸν ν' ἀντιμετωπίσῃς οἰανδήποτε δοκιμασίαν, θλίψιν, δύσκολον καθήκον ἢ καὶ θυσίαν ἀκόμη.

4. Ἐπομένως, ἐὰν καὶ πρὸς ἡμᾶς ἀπευθυνθῇ ἡ ἴδια ἐρώτησις τοῦ Κυρίου, «δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον, ὃ ἐγὼ πίνω;», φυσικὰ θὰ πρέπει νὰ ἀπαντήσωμεν μετὰ σύνεσιν καὶ μετὰ συναίσθησιν τοῦ πράγματος ἀκριβῆ. Διότι, γιὰ σκεφθῆτε τὴν ἀπάντησιν τῶν μαθητῶν: «δυναμέθα» εἶπαν, ἀλλὰ τὸ εἶπαν χωρὶς νὰ προσέξουν περὶ τίνος ἐπρόκειτο. Ὁ Κύριος τοὺς ἠρώτησε — ὅπως εἶπαμε —, ἂν μπορούν νὰ ἀντιμετωπίσουν θυσίας μεγάλας, ἂν εἶναι ἔτοιμοι γιὰ ἠρωϊσμούς, κι' ἐκεῖνοι εἶπαν τὸ «δυναμέθα», διότι ἐβιάζοντο νὰ δώσουν ὅπως-ὅπως μίαν ἀπάντησιν, διὰ νὰ κερδήσουν τὴν πρωτοκαθεδρίαν.

Ἄλλ' ὁ χριστιανὸς ὀφείλει νὰ εἶναι συνεπής. Δὲν πρέπει νὰ διδῇ εὐκόλα ὑποσχέσεις, ποῦ δὲν ἐκπληρώνονται. Καὶ οἱ μὲν μαθηταί, ἂν ἀπήνησαν ἔτσι πρόχειρα καὶ ἀλόγιστα, κατόπιν διώρθωσαν τὸ πρᾶγμα μετὰ τὴν μετέπειτα ζωὴν των. Ἐκεῖνη ἡ ὑπόσχεσις — «δυναμέθα» — ποῦ ἔδωκαν εἰς τὸν Χριστόν, ἔγινε πραγματικότης εἰς τὴν ζωὴν των καὶ νικηφόρως ἀντιμετώπισαν

τάς θλίψεις, τοῦ ἀγώνος καὶ αὐτὸ τὸ μαρτύριον. Ἄλλὰ καὶ κάθε ἓνας ἐκ τῶν χριστιανῶν ὀφείλει νὰ στηρίζεται εἰς τὸ ἔλεος καὶ τὴν δύναμιν τοῦ Κυρίου· ὀφείλει νὰ πιστεύῃ στὰ ἰδανικά του· νὰ κρατῆ σταθερὰ τὰς χριστιανικὰς ἀρχὰς του καὶ νὰ μὴ λιποτακτῆ. Νὰ μὴ νομίζῃ, ὅτι εἶναι ἀρκετὸ νὰ δίδῃ μίαν ἐντύπωσιν μόνο χριστιανικὴν, ἀλλ' ὡς χριστιανὸς ὀφείλει νὰ εἶναι ἄξιός τοῦ ὀνόματος. Καὶ εἰς τὸ ἐπάγγελμα ἢ εὐσυνειδησία πρέπει νὰ διακρίνῃ τὸν χριστιανόν. Καὶ εἰς τὰς κοινωνικὰς του σχέσεις ἢ ἠθικὴν γραμμὴν πρέπει νὰ διακρίνῃ τὸν ἄνθρωπον τῶν χριστιανικῶν ἀρχῶν. Καὶ εἰς τὴν οἰκογενειακὴν ζωὴν πρέπει νὰ ὑπάρχῃ χριστιανικὴ ἀτμόσφαιρα. Τότε εἰμεθα συνεπεῖς, ὅταν, ὅ,τι δῆποτε καὶ ἂν μᾶς ζητηθῆ ὡς ἀπαίτησις χριστιανικοῦ καθήκοντος, τὸ ἐκτελέσωμεν παντὶ τρόπῳ, πάσῃ δυνάμει καὶ πάσῃ θυσίᾳ. Θὰ συμμορφωθῶμε δὲ πρὸς αὐτὸ καὶ θὰ τὸ ἐκτελέσωμεν ἐνισχυόμενοι ἀπὸ τὸν Θεόν, ἀλλὰ καὶ καταβάλλοντες καὶ τὴν ἰδικὴν μας προσπάθειαν, διὰ τῆς ὁποίας θὰ ἐκδηλώσωμεν τὴν καλὴν μας διάθεσιν.

Ἰδοῦ, λοιπόν, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ μᾶς μείνῃ ὡς δίδαγμα: ὅτι τὴν χριστιανικὴν ιδιότητα θὰ τὴν δεῖξωμεν εἰς τὰς δυσκόλους στιγμὰς. "Ὅταν εἶναι ὅλα ρόδινα, εἰμεθα ὅλοι συνεπεῖς. "Ὅταν ὅμως σοῦ ζητηθῆ κατὶ δύσκολον, θὰ συνεχίσῃς τὸ χριστιανικὸν δρομολόγιον τοῦ ἤρχισες ἢ θ' ἀρχίσουν οἱ ἐλαστικότητες, οἱ συμβιβασμοὶ καὶ οἱ ἀβαρίεις; "Ἄς ἀπαντήσωμεν ὅμως καὶ ἡμεῖς εἰς τὸν Χριστὸν ὅτι «δυναμέθα», «ἐνδυναμούμενοι (πάντως) ἐν Κυρίῳ καὶ ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος αὐτοῦ», καὶ ἄς προσπαθῶμεν νὰ ἀποδείξωμεν εἰς τὴν κοινωνίαν τί θὰ εἴπῃ χριστιανικὴ ιδιότης καὶ χριστιανικὴ ζωή· καὶ τότε ὅλη ἡ κοινωνία θὰ αἰσθανθῆ τὴν ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν τῆς χριστιανικῆς «ζύμης». Μόνον τότε θὰ διορθωθῶν τὰ πράγματα εἰς τὸν κόσμον, ὅταν ὑπάρξουν χριστιανοὶ συνεπεῖς, ὅταν ὑπάρξουν ἄνθρωποι ἔτοιμοι εἰς θυσίας.

5ον

Εἰς τὴν Κυριακὴν τῶν Βαΐων (29 Ἀπριλίου 1956)

«Ἔλαβον τὰ βατὰ τῶν φοινίκων
καὶ ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν αὐτῶν».
(Ἰωάν. 12,13)

Ἐσείσθη πραγματικὰ ἡ πόλις κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τῆς εἰσόδου τοῦ Κυρίου εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. Ὁ λαὸς εἶχε ζωηρὰν ἀκόμη τὴν ἐντύπωσιν ἀπὸ τὸ πρόσφατον θαῦμα τῆς ἀναστάσεως τοῦ Λαζάρου· καὶ ὁ θαυμασμός τοῦ πλήθους ἐξέσπασε σὲ ἐνθουσιασμόν καὶ ἐνδιαφέρον δι' Ἐκεῖνον ὁ Ὅποιος εἶχε τὴν δύναμιν νὰ ἀνιστᾷ καὶ τοὺς νεκρούς. Τοῦ ἐπεφύλαξαν, λοιπόν, ὑποδοχὴν λαμπράν. Ἄλλοι ἔσπευδαν νὰ βγάλουν τὰ ἐνδύματά των, διὰ νὰ τὰ στρώσουν στὸ πέρασμά Του, ἄλλοι ἔκοβαν κλάδους δένδρων καὶ βατὰ τῶν φοινίκων καὶ τὰ ἔσειον κατὰ τὴν ὑποδοχὴν τοῦ Κυρίου εἰς τὴν εἴσοδον τῆς πόλεως. Καὶ αὐταὶ ἀκόμη αἱ φωναὶ τῶν παιδιῶν καὶ τῶν νηπίων ἐκραύγαζαν μετὰ τοῦ πλήθους, διὰ νὰ πραγματοποιηθῆ ἡ προφητεία «ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον».

1. Ὑπῆρχον βέβαια καὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔβλεπαν μὲ καλὸ μάτι τὴν δημοτικότητα αὐτὴν τοῦ Κυρίου. Οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι καὶ ὅλοι ἐκεῖνοι ποὺ ἀπετέλουν ἓνα ἐχθρικὸν συγκρότημα ἐναντίον τοῦ Κυρίου, ὅταν εἶδαν πόσο ζωηρὰ τὸν ἐζητωκραύγαζε καὶ τὸν ἐπευφημοῦσε ὁ λαός, Τὸν ἐφθόνησαν, Τὸν ἐμίσησαν καὶ ἄρχισαν νὰ καταστρώνουν σχέδια δολο-

φώνα. Ἄρχισαν νὰ συνώμοτοῦν διὰ τὴν ἐξόντωσίν Του. Ἄ μ ποροῦσαν, τὴν ὄραν ἐκείνην θὰ Τὸν ἐξόντωναν. Οἱ δυστυχεῖς, δὲν ἤξεραν ποῖον εἶχαν ἀπέναντί τους! Τοὺς παρέσυρε τὸ ταπεινὸν σχῆμα, μὲ τὸ ὁποῖον παρουσιάσθηκε μπροστά τους. Μὲ ὅλη τὴν ἀπλότητα ἐκάθητο εἰς ἓνα ὑποζύγιον, « ἐ π ῖ π ὶ λ ο υ ὄ ν ο υ ». Δὲν χρησιμοποιεῖ κανένα ἄρμα μεγαλοπρεπὲς ἢ τοῦλάχιστον κανένα ἵππον ὄραϊον, ἀλλὰ μίαν μικρὰν ὄνον. Καί γι' αὐτὸ δὲν ὑπολογίζουσι τὴν θείαν Του δύναμιν ἐκεῖνοι ποὺ ἤρχισαν νὰ ἐξυφαίνουσι σχέδια δολοφόνου ἐναντίον Του.

Ἀλήθεια, πόσες φορές συμβαίνει — εἰς τὴν θρησκευτικὴν σφαῖραν — οἱ ἄνθρωποι νὰ παρασύρονται ἀπὸ ἓνα ἀπλό καὶ ἀπέριττο ἐξωτερικὸν φαινόμενον καὶ νὰ μὴ αισθάνονται τὴν δύναμιν τῆς Θεότητος! Ὅθ' ἔπρεπε καὶ σήμερα ἐπικαίρως νὰ ὑπενθυμίσωμεν εἰς κάθε μίαν ψυχὴν π ὥ ς θ ἂ μ π ο ρ ο ὕ σ ε ν ἂ κ ἄ μ η μ ῖ ἄ ν β α ἰ ο φ ὄ ρ ο ν π ρ ᾶ γ μ α τ ῖ ὑ π ο δ ο χ ῆ ν εἰς τὸν Σ ω τ ῆ ρ α Χ ρ ῖ σ τ ὸ ν, τὸν δι' ἡμᾶς παθόντα καὶ ταφέντα. Τώρα τὴν Μεγ. Ἑβδομάδα ὁ κάθε χριστιανὸς θὰ προσέλθῃ εἰς τὴν Θεῖαν Κοινωνίαν καὶ θ' ἀνοίξῃ τὴν εἴσοδον εἰς τὸν Κύριον, διὰ νὰ εἰσέλθῃ ἐντὸς τῆς καρδίας του. Πρέπει ὅμως νὰ εἶναι βαίτοφόρος ἢ εἴσοδος αὐτῆ τοῦ Κυρίου εἰς τὰς ψυχὰς μας. Πῶς θὰ γίνῃ τοῦτο; Ἐὰν ἔχωμεν κατορθώσει οἱ χριστιανοὶ νὰ νικήσωμεν καὶ τὰ ἐλαττώματα μας καὶ τὰς ἀδυναμίας μας, τότε μπορούμε σὰν νικηφόροι νὰ ὑψώσωμε τὰ βατὰ — σύμβολα τῆς πνευματικῆς μας νίκης — καὶ νὰ συμμετάσχωμεν εἰς τὴν βαίτοφόρον εἴσοδον τοῦ Κυρίου.

Πολλοὶ ὅμως χριστιανοὶ παρασύρονται ἀπὸ τὴν ἀπλὴν μορφήν τῆς θεῖας Κοινωνίας καὶ δὲν αισθάνονται Ποίος εἰσέρχεται μέσα τους. Βλέπεις τὸ ἄγιον Ποτήριον καὶ τὸν λειτουργὸν ἱερέα νὰ σοῦ μεταδίδῃ τὴν θεῖαν Κοινωνίαν. Μὴ λησμονῆς ὅμως, ὅτι ὁ Κύριος σοῦ προσφέρεται ταπεινά. Ὅπως κατὰ τὴν εἴσοδόν Του εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, ἔτσι ταπεινά σοῦ προσφέρεται καὶ τώρα καὶ εἶναι ὁ Δημιουργὸς τοῦ παντός, εἶναι αὐτὸς ποὺ ἐνώπιόν Του αἱ ἀγγελικαὶ τάξεις, τὰ Χερουβεὶμ καὶ τὰ Σεραφεὶμ, στέκουν μὲ εὐλάβειαν καὶ ἀφοσίωσιν. Πρόσεχε, λοιπόν, νὰ ἔχῃς συναίσθησιν τοῦ Ποιῶν πέρνεις μέσα σου καὶ ποῖον μέγα Μυστήριον εἶναι αὐτὸ, τὸ ὁποῖον σοῦ προσφέρεται. Εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸ τονίσωμεν αὐτὸ σήμερα διὰ τὸν ἐξῆς λόγον. Ἐπειδὴ δὲν μᾶς διακατέχει ἡ βαθεῖα συναίσθησις, ὅτι τὴν στιγμὴν τῆς Θ. Κοινωνίας εἰσέρχεται μέσα μας αὐτὸς ὁ Χριστὸς, ὁ Κύριός μας καὶ ὁ Θεὸς μας, γι' αὐτὸ προσέρχονται καὶ πολλοὶ ἀναξίως· βλέπομε νὰ προσέρχονται εἰς τὸ Μυστήριον πολλοὶ χριστιανοὶ τῶν ὁποίων ἡ συνείδησις καταμαρτυρεῖ ἐνοχῆν. Προσέρχονται ἀπλῶς ἀπὸ μίαν συνήθειαν, διότι ἤλθαν οἱ ἅγιες ἡμέρες, χωρὶς κατανόησιν, ὅτι αὐτὴν τὴν στιγμὴν εἰσέρχεται μέσα τους αὐτὸς ὁ Θεὸς ὡς « π ὕ ρ κ α τ α ν α λ ῖ σ κ ο ν ». Ὅταν δὲν ἔχη προηγηθῆ τὸ λουτρὸν τῆς Ἐξομολογήσεως, ὅταν δὲν ἔχη πλυθῆ ἡ ψυχὴ διὰ τῆς μετανοίας, ὅταν δὲν ἔχωμεν εἰλημμένην ἀπόφασιν νὰ πολεμήσωμεν ἐκεῖνα ποὺ μᾶς ἐνίκησαν ἕως τώρα, τότε πῶς θὰ ἀνοίξωμεν τὸ στόμα διὰ νὰ δεχθῶμεν τὸν Χριστόν; Ἰπὸ τοιαύτας συνθηκῆς δὲν εἶναι βαίτοφόρος ἢ εἴσοδος τοῦ Χριστοῦ εἰς τὰς ψυχὰς, ἀλλὰ εἴσοδος εἰς καρδίαν, ὅπως τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων ποὺ παρέσύρθησαν τότε ἀπὸ τὴν ταπεινὴν ἐμφάνισιν τοῦ Κυρίου καὶ ἔκρυβαν μέσα τους ὄχι ἀγαθὰς διαθέσεις. « Δ ο κ ἰ μ α ζ ῆ τ ω — λοιπὸν — ἄ ν θ ρ ω π ο ς ἑ α υ τ ὸ ν κ α ἰ ο ὕ τ ω ς ἕ κ τ ο ὦ ἄ ρ τ ο υ ἑ σ θ ἰ ἔ τ ω... ».

2. Κατόπιν τῆς ἐπευφημίας ἐκείνης τοῦ πλήθους, θὰ ἐνόμιζε κανεὶς, ὅτι ἡ κυριαρχία τοῦ Ἰησοῦ εἰς τὰς καρδίας τοῦ λαοῦ θὰ ἦτο μόνιμος καὶ σταθερὰ. Τόσος ἐνθουσιασμός, τόση συγκίνησις, τόση δόνησις τοῦ πλήθους· καὶ ὅμως μέσα σὲ λίγες μέρες πῶς ἐξητμήσθη! Ἄς μεταφερθοῦμε πέντε ἡμέρες

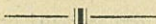
ἀργότερα. Τὰ ἴδια πλήθη εἶναι καὶ με τοὺς ἴδιους ἀλαλαγμοὺς φωνάζουν. Ἄλλ' ὅμως φωνάζουν: «ἄρον, ἄρον, σταύρωσον αὐτόν». Ποῦ εἶναι τὰ «ὠσαννά»; Ποῦ τὸ «εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος»; Τί ἔγιναν οἱ ἐνθουσιώδεις ἐκεῖνες ζητωκραυγές; Πῶς μετεβλήθη ὁ ἐνθουσιασμός εἰς ἔχθραν;

Ὡ αὐτὲς οἱ μεταπτώσεις! Πόσες φορές βλέπομε καὶ τὸν ἑαυτὸν μας νὰ γκρεμίζεται γιὰ μιὰ στιγμή ἀπὸ τις καλὰς ἀποφάσεις καὶ ἀπὸ τις ἀνώτερες σκέψεις στὰ βορβορώδη τέλματα τοῦ κακοῦ καὶ τῆς ἁμαρτίας. Κατὰ τὰς ἁγίας ἡμέρας τῆς Μεγ. Ἑβδομάδος οἱ Χριστιανοὶ παρουσιάζουν ἐκδηλώσεις εὐλαβείας... καὶ μόλις περάσῃ τὸ Πάσχα, πάλιν μεταστρέφονται αἱ διαθέσεις των πρὸς τὸ κακόν. Πόσον δὲ συχνὰ συμβαίνει κατὶ παρόμοιον, προκειμένου νὰ ἐτοιμασθῇ ὁ Χριστιανὸς διὰ τὴν θείαν Κοινωνίαν! Πρὸς στιγμήν μπορεῖ νὰ διδῇ ὑποσχέσεις εἰς Θεὸν καὶ ἀνθρώπους καὶ εἰς τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸν του, ὅτι θὰ γίνῃ προσεκτικώτερος καὶ θὰ διορθωθῇ· καὶ δὲν παρέρχεται λίγος χρόνος καὶ λησμονεῖ τις καλὰς ἀποφάσεις καὶ ἀρχίζει πάλιν τὰ ἴδια καὶ ὑποκύπτει σὲ ὑποχωρήσεις καὶ πτώσεις, ἐνίοτε καὶ τὴν ἴδια ἡμέρα τῆς θείας Κοινωνίας.

Ἐπὶ τέλους, ἐὰν εἶναι ἀπὸ ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν, πάλιν θὰ σηκωθῇ. Μὰ νὰ μὴ συμβαίη τὸ ἄλλο. Νὰ μὴ εἶναι ἀπὸ ἀμέλειαν· νὰ μὴ εἶναι ἀπὸ ραθυμίαν· νὰ μὴ εἶναι ἀπὸ ἔλλειψιν ζήλου καὶ προσπαθείας. Δὲν εἶναι νοητὴ ἢ εὐμετάβολη ἐκείνη κατάστασις, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐνθυμούμεθα τὸν Σωτῆρα Χριστὸν καὶ τὴν θείαν Κοινωνίαν μόνον εἰς ὀρισμένες ἁγίας ἡμέρας (π. χ. τῆς Μεγ. Ἑβδομάδος), διὰ νὰ λησμονήσωμεν τὸν ἄλλον καιρὸν ὅλες τις χριστιανικὰς μας ὑποχρεώσεις. Δὲν ἐπιτρέπεται αὐτὴ ἡ ἀντίθεσις. Ὅχι, δὲν εἶναι σωστὴ αὐτὴ ἡ ἀνακολουθία, ἕνεκα τῆς ὁποίας γινόμεθα ἀνάξιτοι τοῦ χριστιανικοῦ ὀνόματος ποῦ μᾶς ἐδόθη ὑπὸ τῆς Χάριτος τοῦ Κυρίου.

Ἄγαπητοί! Εἰσαγωγή εἰς τὴν Μεγ. Ἑβδομάδα ἡ βασιφόρος εἴσοδος τοῦ Κυρίου εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. Εἰσαγωγή ἐπίκαιρος διὰ νὰ παρακολουθήσωμεν, ἐν συνεχείᾳ, τὸ θεῖον δράμα τῶν Παθῶν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ. Ἄς εὐτρεπισώμεν τὰς ψυχὰς μας, ἄς θερμάνωμεν τὴν καρδίαν μας με ἀγάπην πρὸς τὸν δι' ἡμᾶς Παθόντα καὶ Ταφέντα, καὶ ἄς Τοῦ ἐτοιμάσωμεν εἴσοδον με τὰ βατὰ τῆς νίκης κατὰ τῶν παθῶν καὶ τῆς ἁμαρτίας. Ἄς Τὸν συνοδεύσωμεν πρὸς τὸν Γολγοθᾶν, ἔτοιμοι νὰ μείνωμεν κοντὰ Του, ὅσο ἀνηφορικὸς ἂν εἶναι καὶ γιὰ μᾶς ὁ δρόμος τῆς ζωῆς, διὰ νὰ Τὸν ἔχωμεν ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν, νὰ μᾶς διδῇ τὴν εὐλογίαν Του καὶ τὴν θείαν Του χάριν καὶ ὅλα τὰ σωτήρια μέσα, τὰ ὁποῖα ἀπέρρευσαν ἐκ τῆς σταυρικῆς θυσίας Του.

Ἄρχιμ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ΒΑΛΛΗΝΔΡΑΣ

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΑ ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ

1ον

**«Τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ
καθαριεῖ τὴν συνείδησιν ὑμῶν».**

(Ἐβρ. δ' 11-14)

Ἐβλεπαν με βδελυγμία τὴν ρυπαρότητά των οἱ Ἑβραῖοι. Τί νὰ ἔκαναν; Προσεπάθουν με ἀνάμιξιν αἵματος τράγων καὶ ταύρων καὶ στάκτη ἀπὸ τὰ θυσιαζόμενα δαμάλια νὰ καθαρισθοῦν. Ἄλλ' αὐτὴ μόνον στὴν σωματικὴν καθαριότητα συντελοῦσε. Ἡ ψυχικὴ ρυπαρότης; «Τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ καθαριεῖ τὴν συνείδησιν ὑμῶν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων». Τὸ πανάγιον αἷμα τοῦ

Χριστοῦ, πού ἐχύθη τότε στό Σταυρό, καθαρίζει τήν συνειδήσι μας ἀπό κάθε ἀμαρτωλή πράξι, μᾶς ἀξιώνει νά λατρεύωμε τόν Θεόν καί μᾶς δίδει τήν αἰώνια σωτηρία.

Τό αἷμα τοῦ Χριστοῦ μᾶς καθαρίζει τήν συνειδήσι ἀπό κάθε ἀμαρτία. Ποιός δέν θέλει νά διατηρῇ ὀλοκάθαρη τήν συνειδήσι του; "Ολοι τήν θέλομε καθαρή, ἀγνή, ἀγία... Ἔρχεται ὅμως ἡ ἀμαρτία καί τήν παραμορφώνει. "Ὅπως ἡ σκουριά, πού κάθεται ἐπάνω στά μέταλλα, τά φθείρει καί τά καταστρέφει, ἔτσι καί ἡ ἀμαρτία θολώνει καί μολύνει τήν συνειδήσι. "Ἄν μάλιστα δέν διωχθῇ, τήν ἀμβλύνει καί τήν διαστρέφει. Τέλος δέ τήν φέρει καί σέ ἕνα βαθμὸν παρώσεως. Τότε ἀλλοίμονον στόν ἄνθρωπο! Θά κἀνῃ τὸ κακὸ καί δέν θά δοκιμάζῃ καμμιά τύψι.

Ἄνάγκη, λοιπόν, πρὶν φθάσῃ σέ κάποιο τέτοιο κατάντημα ὁ ἄνθρωπος νά ἐπανορθώσῃ τήν ζημιά. Ἴδου ἡ θεραπεία. Τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ. Τὸ πανάγιον ἐκεῖνο αἷμα, πού τότε ἐχύθη στόν Σταυρό καί σήμερα προσφέρεται μὲ τὸ μυστήριον τῆς θείας Κοινωνίας, αὐτὸν τὸν σκοπὸν ἔχει. Νά μᾶς καθάρισῃ τήν συνειδήσι ἀπό κάθε ἐπήρεια τῆς ἀμαρτίας, πρὶν αὐτὴ τήν μολύνει καί τήν διαστρέψῃ. Ναι, τὸ ἀγνὸ καί ἄδολο αἷμα, τὸ αἷμα ἐκεῖνο τὸ ἁθὺ καί ἅγιο, τὸ ἀνόθευτο καί ἀμιγῆς αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ἀξίως ὅταν κοινωνῆται γίνεται καθαρότηριον. Εἶναι μυστήριον ἁγιασμοῦ καί σωτηρίας. Δι' αὐτό, ἄλλως τε, καί ἐσταυρώθη ὁ Ἐσταυρωμένος τοῦ Γολγοθᾶ. Σπεῦσε, λοιπόν, χριστιανέ μου, στό ποτήριον τοῦτο τοῦ ἐξαγνισμοῦ καί τῆς σωτηρίας σου!

Μᾶς ἀξιώνει τῆς λατρείας τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεός, ὁ μόνος καί αἰώνια λατρευόμενος εἶναι ἀμόλυτος καί Ἅγιος. Εἶναι λοιπόν δυνατὸν νά λατρεύεται ἀπὸ μολυσμένους ἀπὸ τὴν ἀμαρτία; Δέν ἐνθυμεῖσθε τί εἶπε στόν Μωϋσῆ· «ὁ τόπος, ἐν ᾧ σὺ ἕστηκας γῆ ἁγία ἐστίν». Ὅταν δὲ ἀργότερα ἤθελε νά ἴδῃ κατὰ πρόσωπον τὸν Θεόν δέν τοῦ ἐπέτρεψεν. «Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε». Οὐδεὶς θά ἴδῃ τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ καί θά ζῆσῃ. Καί τολμαῖς, ἀκάθαρτε ἄνθρωπέ μου, νά λατρεύσῃς τὸν Θεόν! "Ὡ, ταλαίπωρος ἐγὼ πού ἔχω ἀκάθαρτα χεῖλη καί κατοικῶ ἀνάμεσα σέ λαὸ ἀμαρτωλό, πῶς θά δεχθῶ τοῦτο; Φωνάζει ὁ Ἡσαΐας, ὅταν ὁ Θεὸς τοῦ ἔστειλε τὸν Ἄγγελο μὲ τὸν ἀναμμένο ἄνθρακα. Ἐρριψε μιά ματιὰ στὴν ἀνθρωπίνην μηδαμινότητά του καί στὴν θεία ἀγιότητα καί ἀπεσβολώθη! Πῶς λοιπόν ἐμεῖς μὲ τὸ βάρος τῆς ἁμαρτίας καί τῆς κακίας τολμοῦμε νά λατρεύωμε τὸν Θεόν; Γιά τὸ συμφέρον μας ὁ Κύριος ἐσταυρώθη. Γιά τὸ μᾶς κάμῃ ἀξιούς γιά τὴν λατρεία τοῦ Θεοῦ καί νά μᾶς δώσῃ τὴν αἰώνια σωτηρία μας...

Χριστιανέ μου, μήπως, ἀπορροφημένος ἀπὸ τίς μέριμνες τῆς ζωῆς, ἐλησμώνησες τὸν ἐξαγνισμὸ τῆς συνειδήσεώς σου; Μήπως ἡ θανάσιμη ἀμέλεια καί ἀναβλητικότης σέ ὀδηγεῖ μέχρι τοῦ θανάτου, χωρὶς νά ἐτοιμάσῃς τὸ αἰώνιο μέλλον σου;

Ὡ καί ἂν χάσῃς τὸ παιγνίδι αὐτὸ τῆς ζωῆς! Μὴ ἀναβάλης καί μὴ αὐταπαῖσαι. Σπεῦσε στά μυστήρια τοῦ ἐξαγνισμοῦ καί τῆς σωτηρίας. Μόνον «τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ καθαριεῖ τὴν συνειδήσιν ἡμῶν!».

2ον

«Χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε»

(Φιλίπ. 4,4)

Μεγαλοπρεπῆς ὁ βασιλεὺς, ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλέων, εἰσέρχεται στὴν ἁγία πόλι. Ὀλόκληρη ἡ πόλις σείεται. Ὅλοι βρίσκονται ἐπὶ ποδός, γιά τὴν ὑποδοχὴ τοῦ θριαμβευτοῦ. Μικροὶ καί μεγάλοι ἄδουν καί ψάλλουν παν-

ευφρόσυνα ἄσματα. Καὶ μαζί μ' αὐτοὺς ὁ Παῦλος προτρέπει «χαίrete ἐν Κυρίῳ πάντοτε» (Φιλιπ. 4,4). «Ὅλοι οἱ σημερινοί, οἱ περασμένοι καὶ οἱ αὐριανοὶ ἄνθρωποι (χαίrete)! Χαίrete ὅμως τὴν χαρὰν τοῦ Χριστοῦ! Γιατί εἰδικεύει τὴν χαρὰν ὁ Παῦλος; Μήπως ὑπάρχει καὶ ἄλλη χαρὰ μακρὰν τοῦ Χριστοῦ;

Χαρὰ μακρὰν τοῦ Χριστοῦ καὶ ἔξω τῆς χριστιανικῆς ζωῆς καὶ πίστεως! Ναί· λέγουν, ὅτι ὑπάρχει. Καὶ ποῦ βρίσκεται; Τὴν βρίσκουν στὰ γλέντια καὶ στὶς διασκεδάσεις, στὸ βουνὸ καὶ στὴ θάλασσα, στὰ ταξίδια καὶ στὰ θεάματα, στὶς συναναστροφές καὶ στὶς φιλίες... Τὴν βρίσκουν σὲ ἄλλα ἀκατονόμαστα ἔργα καὶ πράγματα. Ἐρωτᾶται ὅμως· βρίσκεται ἐκεῖ ἡ χαρὰ; Ἀφοῦ τὸ ἐπιμένουν, ἄς μὴν τὴν ἀρνηθοῦμε. Θὰ παραδεχθοῦν ὅμως καὶ αὐτοί, ὅτι ἡ χαρὰ τους εἶναι προσωρινή. Διαρκεῖ ὅσον ἓνα ἁμαρτωλὸ νυχτερινὸ γλέντι. Τὸ πρῶτ', κατὰ τὴν ἔκφρασι ἐνὸς νέου, «γυρίζει ὁ γλεντιζὲς μὲ κατεβασμένα τὰ φτερά». Γιατί; Διότι οἱ κόποι τῶν διασκεδάσεων, οἱ δαπάνες, οἱ παρεξηγήσεις, ποῦ γεννῶνται συνήθως μαζί τους, κυρίως ὅμως οἱ ὑγεινοὶ καὶ ἠθικοὶ κίνδυνοι σὲ μιὰ κοσμικὴ διασκέδασι γεννοῦν πολλάκις, ἂν μὴ πάντοτε, πολλὰς ἠθικὰς ζημιὰς. «Ὅχι μόνον ἐκθέτουν τὰ πρόσωπα, ἀλλὰ καὶ δημιουργοῦνται ἐκεῖ σχέσεις καὶ φιλίες ἔνοχες καὶ ἁμαρτωλές, ποῦ αὐριο ξεσποῦν σὲ ἠθικὰς ἀταξίες καὶ ἐγκλήματα! Μήπως δὲν εἶναι πάμπολλοι οἱ ἠθικοὶ σφαγιασμοὶ παρθενικῶν ψυχῶν, οἱ ὁποῖοι ἐκεῖ μέσα διαδραματίζονται; Δὲν ἤμποροῦμε τώρα ν' ἀναφερθοῦμε σὲ γεγονότα, ἄλλωστε αἱ ἐφημερίδες μᾶς πληροφοροῦν συνήθως περὶ τούτων! Κάτι ὅμως ποῦ μένει σὰν ἀσφαλὲς ἀποτέλεσμα ἐνὸς ἁμαρτωλοῦ γλεντιοῦ, εἶναι ἡ πικρία ποῦ ἔρχεται ἀπὸ τοὺς ἐλέγχους τῆς συνειδήσεως. Δὲν ἤμπορεῖ, ὅποιος ἐπιζητεῖ τὴν χαρὰν τοῦ σὲ ἓνα ἁμαρτωλὸ περιβάλλον, θὰ ἀκούσῃ τὴν διαμαρτυρία γιατί; Αὐτὸ φθάνει γιὰ νὰ μεταβάλλῃ τὴν προσδοκωμένην χαρὰν σὲ πικρία.

Ὁ Χριστὸς μόνον δίδει τὴν μόνιμη καὶ γνησίαν χαρὰν. Τὴν δίδει, ἀφ' ἐνός, μὲ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος, ποῦ ἀπαιτεῖ ἀπὸ τοὺς χριστιανοὺς του. Ποιὸς δὲν ἐδοκίμασε μιὰ ἀναφαίρετην χαρὰν ἀπὸ τὴν γαλήνην καὶ ἱκανοποίησιν τῆς συνειδήσεως, ἔπειτα ἀπὸ μιὰ ἐνάρετην πράξιν; Ποιὸς δὲν εὐφράνθη ἀπὸ μιὰ χειρονομία φιλανθρωπίας; Δεδομένου, ὅτι τὸν ὄβολόν ποῦ εἶχε, δὲν τὸν κατέθεσε στὰ διασκεδαστικὰ κέντρα, ἀλλὰ στὰ φάρμακα τοῦ φτωχοῦ ἀρρώστου παιδιοῦ. Δίδει ἀκόμη χαρὰ ὁ Χριστὸς μὲ τὴν ἔνωσιν καὶ τὴν κοινωνίαν, ποῦ παρέχει στοὺς χριστιανοὺς Του. Ὁ Χριστὸς ἔρχεται σὰν μιὰ ψυχικὴ ἔνωσις «ἐγὼ ἐν αὐτῷ» καὶ τότε ἀπὸ τῆς δεξαμενῆς, τὴν χαροποιῶ Του, χαροποιεῖ τοὺς πιστοὺς Του. Ὅπως ὁ ἠλεκτρικὸς λαμπτήρ, συνδεόμενος μὲ τὴν ἠλεκτροπαραγωγὴν μηχανήν, φωτίζεται, ἔτσι καὶ ὁ πιστὸς συνδεόμενος μὲ τὸν Χριστὸν χαίρει.

Στὸ Εὐαγγέλιον ἑκατὸν πενήντα φορές ἀναφέρονται αἱ λέξεις «χαίrete» καὶ «χαρὰ». Ὁ δὲ Παῦλος ἐπιμένει: «καὶ πάλιν ἔρω χαίrete». Καὶ ἡ χαρὰ τῶν χριστιανῶν κορυφοῦται κατ' αὐτὰς μὲ τὴν προσδοκίαν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου.

Χαίrete, λοιπόν, πάντοτε τὴν χαρὰν τοῦ Χριστοῦ.

Ἄρχιμ. ΙΑΚΩΒΟΣ ΔΙΑΡΟΜΜΑΤΗΣ

«Ἐὰν γὰρ εὐαγγελίζωμαι, οὐκ ἔστι μοι καύχησις· ἀνάγκη γάρ μοι ἐπίκειται· οὐαὶ δὲ μοί ἐστιν, ἐὰν μὴ εὐαγγελίζωμαι».

(Α' Κορινθ. 9,16)

ΙΩΣΗΦ Ο ΥΜΝΟΓΡΑΦΟΣ

Ὁ Ἰωσήφ ὁ Ὑμνογράφος εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς πολυγραφώτερους κανονογράφους.

Ἐγενήθηκε στὴ Σικελία στὶς ἀρχές τοῦ 9ου αἰ. Ὑστερ' ἀπὸ διωγμὸ τῶν Ἀράβων, ἀναγκάστηκε νὰ καταφύγει στὴν Πελοπόννησο καὶ κατόπι στὴ Θεσσαλονίκη, ὅπου ἔγινε μοναχὸς καὶ ἔπειτα πρεσβύτερος.

Μὲ τὸν Γρηγόριο τὸν Δεκαπολίτη ἐπῆγε ἀργότερα στὴν Κωνσταντινούπολι καὶ ἀσκήτευε στὸν ναὸ τοῦ Ἁγίου Ἀντίπα. Λέγεται ὅτι ἔκτισε μοναστήρι κοντὰ στὸν ναὸ τοῦ Χρυσοστόμου. Καὶ στὴ Θεσσαλία, ὅπου εἶχε περάσει κάποτε, λέγεται ἐπίσης ὅτι εἶχε ἀνεγείρει ναὸ στὸν Ἀπόστολο Βαρθολομαῖο.

Ἐξορίστηκε γιὰ τὰ ὀρθόδοξα φρονήματά του ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα Θεόφιλο (829 - 842) στὴ Χερσῶνα, κ' ἀπὸ τὴν ἐξορία του αὐτὴ τὸν ἀνεκάλεσε ἡ αὐτοκράτειρα Θεοδώρα. Καὶ ὁ Βάρδας, ὁ θεῖος τοῦ αὐτοκράτ. Μιχαὴλ τοῦ Γ' (842-847), ἐπίσης τὸν ἐξώρισε.

Ὁ πατριάρχης Ἰγνάτιος (846 - 857 καὶ 867 - 878) τὸν ἔκαμε Σκευοφύλακα τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας. Ὁ πατριάρχης Φώτιος (857 - 867 καὶ 878 - 886) τὸν ἀποκαλοῦσε «πατέρα πατέρων» καὶ τὸν ὥρισε πνευματικὸ τοῦ Κλήρου τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Πέθανε σὲ προχωρημένη ἡλικία, πιθανώτατα στὰ 883.

Θὰ σημειώσουμε, ὅτι τοῦ 9ου αἰ. ὑμνογράφοι, πού κατάγονται ἀπὸ τὴ Σικελία ἐπίσης, εἶναι ὁ Γρηγόριος, ὁ Θεοδόσιος καὶ ὁ Μεθόδιος, τὸ ἔργο ὅμως πού ἄφησαν δὲν εἶναι ἀξιόλογο.

Συγκεντρωτικὸς κατάλογος τῶν κανόνων τοῦ Ἰωσήφ τοῦ Ὑμνογράφου ὑπάρχει στὴν «Anthologia Graeca Carminum Christianorum» τῶν W. Christ καὶ M. Παρανίκα (σελ. 265). — Φιλαρέτου Μητροπολίτου Τσερνιγόβου «Ἱστορικὴ διδασκαλία περὶ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας» (μετάφρ. Νεοφύτου Παγίδα) τόμ. Γ', σελ. 452 - 455. — Γ. Ἰ. Παπαδοπούλου «Ἱστορία τῆς παρ' ἡμῖν Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς» (σελ. 245). — Π. Ν. Τρεμπέλα «Ἐκλογή Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ὑμνογραφίας» (σελ. 304 - 305).

Ὁ Ἰωσήφ ὁ Ὑμνογράφος καὶ ὁ Θεοφάνης ὁ Γραπτὸς εἶναι οἱ συχνότεροι κανονογράφοι τῶν Μηναίων. Μόνο στὰ ἔντυπα Μηναῖα βρίσκονται 157 κανόνες τοῦ Ἰωσήφ. Ἐπίσης καὶ στὰ ἄλλα Λειτουργικὰ βιβλία — στὴν Παρακλητικῆ, στὸ Πεντηχοστάριον, στὸ Τριψίδιον — ὑπάρχουν κανόνες του. Ἴδου ὁ κατάλογος τῶν κανόνων αὐτῶν.

Στὰ Μηναιῖα ἔχουμε στίς ἐπόμενες ἡμερομηνίες κανόνες τοῦ Ἰωσήφ:

Ἰανουάριος 2 (δύο), 3, 4, 5, 8, 13, 16, 21, 27.

Φεβρουάριος 3, 6, 7, 11, 19, 20, 26, 29.

Μάρτιος 2, 6, 7, 10, 14, 15, 17, 19, 22, 23, 26, 28, 29.

Ἀπρίλιος 5, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 21, 22, 24, 26, 27, 28.

Μάιος 3, 17, 18, 20, 22, 28, 31.

Ἰούνιος 5, 7, 10, 13, 16, 22, 26, 27, 28.

Ἰούλιος 1, 2, 12, 13 (δύο), 14, 15, 16, 18, 19, 20, 24, 26, 28, 30, 31.

Αὐγουστος 1, 3, 5, 11, 12, 14, 17, 18, 19, 20, 21, 22 (δύο), 24, 31.

Σεπτέμβριος 3, 6 (δύο), 7, 10, 18, 19, 22 (δύο), 25, 27, 30.

Ὀκτώβριος 5, 10, 11, 12, 14, 16, 17, 19, 20, 22 (δύο), 25, 26, 29 (δύο), 30, 31.

Νοέμβριος 1, 3, 4 (δύο), 5, 9 (δύο), 10, 12, 20 (δύο), 22, 23, 24, 25, 26, 28, 29.

Δεκέμβριος 7, 10 (δύο), 11, 15, 18, 19, 20, 21 (δύο), 22 (δύο), 23, 24, 26, 28.

Στὴν Παρακλητικῇ:

Ὀκτὼ κατασκευαστικοὶ κανόνες τῶν 8 ἤχων στοὺς ὄρθρους τῆς Δευτέρας καὶ 8 κανόνες στοὺς ὄρθρους τῆς Τρίτης, 8 κανόνες τοῦ Προδρόμου στοὺς ὄρθρους τῆς Τρίτης, 8 κανόνες σταυρώσιμοι στοὺς ὄρθρους τῆς Τετάρτης, 8 κανόνες τῆς Θεοτόκου στοὺς ὄρθρους τῆς Τετάρτης ἐπίσης, 8 κανόνες στὸν Ἅγιο Νικόλαο στοὺς ὄρθρους τῆς Πέμπτης, 8 κανόνες σταυρώσιμοι στοὺς ὄρθρους τῆς Παρασκευῆς, 8 κανόνες στοὺς προφῆτες καὶ μάρτυρες στοὺς ὄρθρους τοῦ Σαββάτου.

Στὸ Τριώδιον:

Κανὼν «εἰς τὸν Ἀκάθιστον Ὑμνον» (Σάββατον τῆς Ἐβδομάδος), τριώδια καὶ τετράδια στὴν Α', Β', Γ', Δ', Ε' Ἑβδομάδα καὶ στὴν Ἑβδομάδα πρὸ τῶν Βατῶν. (Ἐπίσης κάποια στιχηρὰ προσόμοια ἐσπερινοῦ προσγράφονται στὸν Ἰωσήφ).

Στὸ Πεντηκοστάριον:

Τριώδια ἀπὸ τὸ Πάσχα ἕως τὴν Πεντηκοστή, τροπάρια στὴ Θεοτόκῳ στοὺς ὕμνους τοῦ Πασχαλίου κανόνος, ὁ κανὼν στὴν Ἀνάληψι.

Στὸ Θεοτοκάριον:

2 κανόνες (α' ἤχου τῆ Δευτέρα ἑσπέρας καὶ δ' ἤχου τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου).

Στὸ Εὐχολόγιον (Goar, σελ. 620):

Κανὼν «εἰς φόβον σεισμοῦ» (ὁ ἴδιος στὸ Μηναῖο, 26 Ὀκτωβρίου).

Στῆ χειρόγραφη βυζαντινὴ ὑμνογραφικὴ παράδοσι βρίσκουμε πολλοὺς ἀσματικούς κανόνες τοῦ Ἰωσήφ τοῦ Ὑμνογράφου. Ἰδίως ἀπὸ τὸν 11ο αἰῶνα ἀπαντοῦμε κανόνες τοῦ Ἰωσήφ σὲ χειρόγραφα Μονῶν. Θ' ἀρκεσθοῦμε νὰ ἀναγράψουμε κάποια χειρόγραφα, ἓνα μόνον ἀπὸ κάθε αἰῶνα — ἀπὸ τὸν 11ο ἕως τὸν 19ο — γιὰ νὰ φανεῖ ἡ συνέχεια τῆς διαδόσεως τῶν ὕμνων στῆ ροὴ τοῦ χρόνου, ὅπως συμβαίνει καὶ μὲ τοὺς ἄλλους ὑμνογράφους. Ἔτσι ἀναφέρουμε: Εἰς μάρτυρα Θεόδοτον (κῶδιξ Ἱεροσολ. Βιβλιοθ. 70, τοῦ 11ου αἰ.). — Εἰς ὄσιον Θεράποντα (Λαύρας Σάββα Παλαιστίνης 184, τοῦ 12ου αἰ.). — Κανόνες τοῦ Σαββάτου (Μονῆς Γρηγορίου τοῦ Ἄθω 2, 14, τοῦ 13ου αἰ.). — Εἰς τὸν σεισμὸν (Βατοπεδίου 1001, 3, τοῦ 14ου αἰ.). — Εἰς τὴν Θεοτόκον (Μονῆς Τιμίου Σταυροῦ Παλαιστ. 103, τοῦ 15ου αἰ.). — Εἰς Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον (Πρωτάτου 34, 2, τοῦ 16ου αἰ.). — Εἰς ἱερομάρτυρα Βλάσιον (Μεγίστης Λαύρας 1768, 1, τοῦ 17ου αἰ.). — Τριῶδια ἀποδείπνων ἀπὸ Κυριακῆς Ἀντιπάσχα ἕως Σαββάτου τῶν Ἁγίων Πάντων (Ἐηροποτάμου 251, τοῦ 18ου αἰ.). — Κανὼν εἰς Ἅγιον Γεώργιον (Σκήτης Καυσοκαλυβίων 8, 9, τοῦ 19ου αἰ.).

Ἐκτὸς τῶν 157 κανόνων τῶν ἐντύπων Μηναίων, ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι. Ἰδοὺ μιὰ ἀπτὴ ἀπόδειξι: Ὁ ὑπ' ἀριθ. 70 κῶδιξ τῆς Ἱεροσολυμιτικῆς Βιβλιοθήκης εἶναι ἓνα μεμβράνινο Μηναῖο τοῦ Ἰουνίου. Εἶναι τῶν ἀρχῶν τοῦ 11ου αἰ., ἴσως μάλιστα καὶ τοῦ 10ου αἰ. Προοριζόταν, σύμφωνα μὲ σχετικὴ σημείωσι τοῦ καλλιγράφου, γιὰ μιὰ Μονὴ κοντὰ στὸ Βυζάντιο. Ἄλλη μεταγενέστερη σημείωσι τὸ φανεράνει προοριζόμενον γιὰ τὴ Μονὴ Προδρόμου κοντὰ στὸν Ἰορδάνη. Πάντως εἶναι κῶδιξ ποὺ ἀνῆκε στῆ Μονὴ Λαύρας Σάββα τοῦ Ἁγιασμένου τῆς Παλαιστίνης, καὶ ποὺ ὕστερα μαζί μὲ πολλοὺς ἄλλους κώδικες μεταφέρθηκε στὴν Πατριαρχικὴ Βιβλιοθήκη Ἱεροσολύμων. Ἐὰν κάνουμε μιὰ σύγκρισι τοῦ κώδικος αὐτοῦ μὲ τὸ ἔντυπο Μηναῖο τοῦ Ἰουνίου, ποὺ χρησιμοποιοῦνται τῶρα ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, θὰ παρατηρήσουμε ὄχι λίγες καὶ ὄχι ἀσήμαντες διαφορές. Ἔτσι τὸ ἔντυπο Μηναῖο τοῦ Ἰουνίου δὲν περιλαμβάνει τοὺς ἐπόμενους κανόνες τοῦ Ἰωσήφ, ποὺ ὡς τόσο τοὺς ἔχει τὸ ὑπ' ἀριθ. 70 Μηναῖο τοῦ Ἰουνίου τῆς Ἱεροσολ. Βιβλιοθήκης: εἰς Λουκιλλιανὸν (3 Ἰουν.), εἰς Νικάνδρον καὶ Μαριανὸν (8), εἰς Δουλαῖν (15), εἰς Ὑπάτιον (17), εἰς Ζώσιμον (19), εἰς Ἰνναῖν, Πινᾶν, Ρημμᾶν καὶ Εὐ-

στόχιον (20), εἰς Ἰουλιανὸν (21), εἰς Πέτρον τὸν ἐν Ἀθῶνι καὶ Ζηναῖν καὶ Ζήνωνα (22), εἰς Δαυῖδ Θεσσαλονίκης (26) (τὸ χειρόγραφο Μηναῖο ἔχει δύο κανόνες, ἐνῶ τὸ ἔντυπο ἔχει ἕνα), εἰς μάρτυρα Ἰωσήφ (29). Ἄς σημειωθεῖ ὅτι μερικοὶ ἀπὸ τοὺς Ἀγίους αὐτοὺς οὔτε κἀν ἀναγράφονται στὸ ἔντυπο Μηναῖο.

Εἰκόνες τοῦ Ἰωσήφ τοῦ Ὑμνογράφου σὲ τοιχογραφίες βυζαντινῶν ναῶν ἡμεῖς ἔχουμε ὑπ' ὄψιν μας: 1) στὸν ναὸ τῆς Παναγίας τοῦ Ἀράκου τῆς Κύπρου (τοιχογρ. τοῦ 12ου αἰ.), 2) στῆ Μονὴ Ξενοφῶντος τοῦ Ἀγίου Ὀρους (τοιχογρ. τοῦ 16ου αἰ.), 3) στῆ Μονὴ τῆς Καισαριανῆς (τοιχογρ. τοῦ 17ου αἰ.).

Διάφορες πηγὲς μᾶς παρέχουν βιογραφικὲς εἰδήσεις καὶ βιβλιογραφικὰ στοιχεῖα γιὰ τὸν Ἰωσήφ τὸν Ὑμνογράφου.

Ὁ Ἰωσήφ ἀξιώθηκε ν' ἀποκαλεῖται Ὑμνογράφος «κατ' ἐξοχὴν». Αὐτὸ συνέβη καὶ μὲ τὸν Ρωμανὸ πού ἐπονομάζεται Μελωδὸς καὶ μὲ τὸν Κοσμᾶ τὸν ἐπίσκοπο Μαϊώμα πού καλεῖται καὶ Ποιητής. Οἱ ἄλλοι ὕμνογράφοι τῆς Ἐκκλησίας ἐπῆραν ἐπίσημα ἐπονομασία ἄλλος ἀπὸ τῆ Μονὴ ἧπου ἐμόνασε (Θεόδωρος ὁ Στουδίτης), ἄλλος ἀπὸ τὴν ἐπισκοπὴ στὴν ὁποία ἐποίμανε (Ἀνδρέας ὁ Κρήτης), ἄλλος ἀπὸ τὸ ὄνομα τῆς ἰδιαίτερης πατρίδας του (Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός), ἄλλος ἀπὸ τὸ γένος του (Ἐφραῖμ ὁ Σύρος), ἄλλος ἀπὸ χαρακτηριστικὸ συμβᾶν τῆς ζωῆς του (Θεοφάνης ὁ Γραπτὸς) κ.λ.π.

Στὸν τόμο 105 τῆς Πατρολογίας Migne, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς κανόνες τοῦ Ἰωσήφ (σελ. 984 - 1421), περιέχονται καὶ σημειώσεις περὶ αὐτοῦ λατινιστὴ (925 - 930). Ἐπίσης ὁ βίος του (931 - 940) καὶ ὁ «Λόγος εἰς τὸν βίον Ἰωσήφ τοῦ Ὑμνογράφου» (940 - 975), γραμμένος ἀπὸ τὸν Ἰωάννη τὸν διάκονο.

Ὁ Ἰωάννης ὁ διάκονος ὀνομάζει («λιγυρὰ μελωδήματα») τὰ ποιήματα τοῦ Ἰωσήφ, προσθέτοντας «μυρία δὲ ταῦτα τούτω συντέθεται ἐν διαφόροις ἐναλλαγαῖς, καὶ ἤχων κατατομαῖς, καὶ ρυθμῶν ποικίλων διαφοραῖς τὸ ἡδὺ πως ἀρωματίζοντα» (σελ. 965). Καὶ ὁ βυζαντινὸς λόγιος τοῦ 14ου αἰ. Θεόδωρος Πεδιάσιμος ἔγραψε ἐγκώμιο στὸν Ἰωσήφ. Ἀναφέρονται ἐπίσης καὶ δύο βιογραφικὲς προσπάθειες γιὰ τὸν Ἰωσήφ: τοῦ Θεοφάνους, πού ὑπῆρξε μαθητὴς τοῦ Ἰωσήφ, καὶ τοῦ Γρηγορίου τοῦ Συγκέλλου. Καὶ ὁ ὑπ' ἀριθ. 114, 25 (τοῦ 15ου αἰ.) κῶδιξ τῆς Μονῆς Παντελεήμονος τοῦ Ἀγ. Ὀρους περιλαμβάνει βίον τοῦ Ὑμνογράφου Ἰωσήφ.

Ὁ Νικηφόρος ὁ Κάλλιστος σὲ ἱαμβικοὺς στίχους, ἧπου ἀπαριθμεῖ τοὺς μελωδοὺς, ἀποκαλεῖ τὸν Ἰωσήφ «Σειρῆνα».

Ἡ Ὁρθοδοξία ἐορτάζει τὸν Ἰωσήφ τὸν Ὑμνογράφου ὡς ἅγιον στίς 3 Ἀπριλίου. Χαρακτηριστικοὶ εἶναι οἱ ἱαμβικοὶ στίχοι τοῦ ὄρθρου τῆς ἡμέρας ἐκείνης, οἱ ἀφιερωμένοι στὸν Ἰωσήφ:

*Ζῶντος Θεοῦ σὺ θεῖος ὕμνητής, Πάτερ·
Ἐγὼ δὲ σοῦ θανόντος ὕμνητής νέος.*

Ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ἰωσήφ τοῦ Ὑμνογράφου ἐτυπώθη «διὰ δαπάνης Κ. Τζάνε, τοῦ ἐπιλεγομένου Μπουνιαλῆ, τοῦ εἰκονογράφου», στή Βενετία, στὰ 1665.

Βιογραφικὰ τοῦ Ἰωσήφ βλ. στὸν «Συναξαριστὴν» τοῦ Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου (Βενετία 1819), τόμος Β', σελ. 260 - 261. — «Μέγας Συναξαριστής» Κ. Χ. Δουκάκη (Ἀθήναι 1892), Ἀπρίλιος, σελ. 51 - 54. — Μ. Γεδεών «Βυζαντινὸν Ἐορτολόγιον» (1899), σελ. 88 - 89. — Synaxarium Ecclesiae Constantinopolitanae (1902), σελ. 581 - 584. — Κ. Krumbacher «Ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς Λογοτεχνίας» (μετάφρ. Γ. Σωτηριάδου), τόμ. Β' (1900), σελ. 563. — Μελετίου Μητροπολίτου Ἀθηνῶν «Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία» (Βιέννη 1783), τόμ. Β', σελ. 297. — Φιλαρέτου Μητροπολίτου Ἰστανμπούλου (μετάφρ. Νεοφύτου Παγίδα), Ἱεροσόλυμα 1887, τόμ. Γ', βιογραφικὰ στίς σελ. 450 - 452 καὶ γιὰ τοὺς κανόνες τοῦ Ἰωσήφ στίς σελ. 452 - 455. — Γ. Ι. Παπαδοπούλου «Συμβολαὶ εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς παρ' ἡμῖν Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς» (1890), βιογραφικὰ καὶ κρίσεις γιὰ τὸν Ἰωσήφ στίς σελ. 244 - 246. — Φιλαρέτου Βαφείδου «Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία», τόμ. Β' (1886), σελ. 112. — «Μεγάλῃ Ἑλληνικῇ Ἐγκυκλοπαίδεια», τόμ. ΙΓ', σελ. 407 - 408.

Στὴ «Bibliotheca Hagiographica Graeca» (Bruxelles 1909) τῆς Societé des Bollandistes ὁ Ἰωσήφ ὁ Ὑμνογράφος ἀναγράφεται στὸν κατάλογο τῶν Ἀγίων στή σελ. 131.

Ἐκλογή ἀπὸ τοὺς κανόνες τοῦ Ἰωσήφ βλ. στὴν Πατρολογία Migne, τόμ. 105, σελ. 984 - 1421. — Στὴν «Anthologia Graeca Carminum Christianorum» τῶν W. Christ καὶ M. Παρανίκα, σελ. 242 - 253. — Στὴν «Ἐκλογή Ἑλληνικῆς Ὁρθόδοξου Ὑμνογραφίας» τοῦ Π. Ν. Τρεμπέλα στίς σελ. 261 - 270.

Ὅλοι ὅσοι ἔγραψαν γιὰ τὸν Ἰωσήφ τονίζουν τὴν ἔκτασιν τοῦ ἔργου του καὶ ἐγκωμιάζουν τὴν ποιότητα τῶν ποιημάτων του.

Ὁ Κ. Οἰκονόμος ὁ ἐξ Οἰκονόμων στὸ «Περὶ τῶν Ὁ' ἐρμηνευτῶν τῆς Παλαιᾶς θείας Γραφῆς», τόμ. Δ' (1849), στίς σελ. 761 - 767 γράφει γιὰ τὸν Ἰωσήφ, ὁ ὁποῖος χαρακτηρίζεται «πηγὴ τις τοῦ τῶν θείων ὕμνων χαρίσματος πολύκρονος». Τονίζεται ἐπίσης ὅτι «θαυμαστὴ καὶ ἡ ποικιλία τῆς φράσεως τῶν αὐτῶν ἐννοιῶν, ἄλλοτε ἄλλως καὶ ἀείποτε καλῶς ἐρμηνευμένων».

Ὁ Μ. Παρανίκας στὸ «Περὶ τῆς χριστιανικῆς ποιήσεως τῶν Ἑλλήνων» («Περιοδικὸν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου»), στὸν τόμ. Θ' (1875), στή σελ. 122 θεωρεῖ τὸν Ἰωσήφ «γονιμώτερον τοῦ Κοσμᾶ τοῦ Μαΐουμᾶ καὶ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ εἰς τὴν ποίησιν, κατώτερον ὅμως εἰς τὴν μουσικὴν».

Ὁ Π. Ρομπότης στή «Λειτουργικὴ» του (1869) γράφει στίς σελ. 190 - 191 γιὰ τὸν Ἰωσήφ καὶ ἰσχυρίζεται ὅτι εἶναι «ποικιλώτατος τὴν φράσιν» καὶ ὅτι στὴν ποίησί του ὑπάρχει «πολλὴ ἢ χάρις καὶ εὐρυθμία».

Στὴν «Πατρολογία» (1930) τοῦ Δημ. Σ. Μπαλάνου, στή σελ. 560 ἀναγράφεται: «Ρυθμικὰ ποιήματα ὑπὸ τοῦ Μαί ἐκδοθέντα, ὑπὸ τὸν τίτλον Τριψίδιον, εἰς ὄνομα Σωφρονίου Ἱεροσολύμων (634 - 638), ἀνήκουσιν, ὡς κατεδείχθη ὑπὸ τοῦ Παρανίκα, εἰς Ἰωσήφ τὸν Ὑμνογράφον, κατὰ τὸν θ' αἰῶνα».

Εἶδαμε πόσο συχνὸ εἶναι στὰ Μηναῖα τὸ ὄνομα τοῦ Ἰωσήφ ὡς κανονογράφου τῶν ὁρθρων σὲ διάφορες ἐορτές.

Ελάχιστες νύξεις θὰ κάνουμε ἐδῶ. Ἐχει τονισθεῖ ἡ ποικιλία τῆς ἐκφράσεως, ποὺ διακρίνει τὸν ὑμνογράφο αὐτόν. Ἄς τὴν ἰδοῦμε ὅμως πιὸ κοντὰ, στοὺς προεόρτιους κανόνες τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ (20, 21, 23, 24 Δεκεμβρίου). Μιὰ σειρὰ ἀπὸ ἐρωτήματα γιὰ τὴ συγκατάβαση, μὲ τὴν ὁποία ὁ Ἀχώρητος ἐγεννήθη στὸ Σπήλαιον, εἶναι τόσο πολύμορφη στὰ τροπάρια τῶν προεορτίων αὐτῶν κανόνων — ἐνῶ ἡ ἀπορία καὶ ἡ ἔκστασι εἶναι οἱ ἴδιες:

Πῶς δέξεται σε, Λόγε, τικτόμενον σαρκί, Σπήλαιον σμικρότατον καὶ λίαν εὐτελές; Πῶς εἰληθήσῃ σπαργάνοις ὁ περιβάλλον πόλον νεφέλαις;

(3ο τροπ. ᾠδῆς δ' προεορτίου κανόνος, 20 Δεκ.).

Πῶς σε Σπήλαιον χωρήσει ἐρχόμενον δι' ἡμᾶς τεχθῆναι, Ἀχώρητε; Πῶς σε γαλουχήσῃ Παρθένος, τροφέα πάντων, εὐσπλαγγε Ἰησοῦ, χρηματίζοντα;

(1ο τροπ. ᾠδῆς ζ' προεορτίου κανόνος, 21 Δεκ.).

Πῶς δέξεται, Βασιλεῦ, σε σμικρότατον Σπήλαιον, γνώμη πτωχεύσαντα, τὸν πλουτίζοντα τὰ σύμπαντα; Πῶς βλέπει σε βροτῶν φύσις σωματούμενον;

(3ο τροπ. ᾠδῆς ε' προεορτίου κανόνος, 23 Δεκ.).

Πῶς σμικρὸν σε εἰσδέξεται Σπήλαιον, κόσμῳ μὴ χωρούμενον, ἀπερινώητε; Πῶς ὄραθήσῃ νήπιος, ὁ Πατρὶ συννοούμενος ἄναρχος;

(2ο τροπ. ᾠδῆς ε' προεορτίου κανόνος, 24 Δεκ.).

Ἡ ἰδιαιτέρη χροιά τῶν προεορτίων κανόνων εἶναι ὅτι ἀποτελοῦν προανακρούσματα μιᾶς ἑορτῆς πού πλησιάζει, εἶναι ὁ ὕμνος μιᾶς παρασκευαζόμενης θρησκευτικῆς χαρᾶς. Ἄς σημειωθεῖ ὅτι ὁ Ἰωσήφ ἔγραψε πολλοὺς προεορτίους κανόνες, πού ὑπάρχουν στὰ Μηναῖα: γιὰ τὰ Θεοφάνεια 4 προεορτίους κανόνες (2, 3, 4, 5 Ἰανουαρίου), γιὰ τὴν Κοίμησι τῆς Θεοτόκου 1 προεορτίον (14 Αὐγ.), γιὰ τὸ Γενέσιο τῆς Θεοτόκου 1 προεορτίον (7 Σεπτ.), γιὰ τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου 1 προεορτίον (20 Νοεμβρ.)

Κάποτε ὁ Ἰωσήφ ἔχει κατ' ἀλφάβητον ἀκροστιχίδα στοὺς κανόνες του, ὅπως στοὺς κανόνες 2, 3, 4 Ἰανουαρίου. Συνηθέστερα ὅμως οἱ ἀκροστιχίδες του ἀποτελοῦν σύντομη πρότασι, πού μᾶς παρέχει εἰδησι γιὰ τὴν ἑορτή, τὴν ὁποία ὕμνεῖ ὁ ποιητής, ὁ ὁποῖος στὸ τέλος της δὲν παραλείπει νὰ ἀναγράψει τὸ ὄνομά του.

Δὲν λείπει ὅμως κι' ἀπὸ τὴν ἀκροστιχίδα τοῦ Ἰωσήφ ἡ ἐκφραστικὴ ποικιλία. Γι' ἀπόδειξι παίρνουμε ὅλους τοὺς κανόνες τοῦ Ἰωσήφ στὸ Μηναῖο τοῦ Φεβρουαρίου, πού εἶναι 8. Καθεμιὰ ἀπὸ τίς ἀκροστιχίδες αὐτὲς διατηρεῖ τὴν ἰδιοτυπία της, καθὼς μεταξὺ τους παραλλάζουν καὶ φτάνουν στὴν ἀνομοιομορφία, ἀν καὶ ὁ κίνδυνος τῆς ἐπαναλήψεως ἐλλοχεύει. Ἴδου τὸ ἀποτέλεσμα:

Δέχου τὸν ὕμνον, Συμεῶν Θεοδόχε· Ἰωσήφ	(3 Φεβρ.).
Τοῦ Βουκόλου μέγιστον ὑμνήσω κλέος· Ἰωσήφ	(6 Φεβρ.).
Τῶν θαυμάτων σου τὴν χάριν μέλπω, μάκαρ· Ἰωσήφ	(7 Φεβρ.).
Ἵμνοις κροτῶ σε, μάρτυς, εὐσεβοφρόνας· Ἰωσήφ	(11 Φεβρ.).
Ἀρχιππον ὑμνῶ, τὸν σοφὸν θεηγόρον· Ἰωσήφ	(19 Φεβρ.).
Λέοντα, πηγὴν ὄντα θαυμάτων, σέβω· Ἰωσήφ	(20 Φεβρ.).
Τὸ πορφυρίζον Ποιμένων ἄνθος σέβω· Ἰωσήφ	(26 Φεβρ.).
Σοί, Κασσιανέ, τήνδε τὴν ᾠδὴν πλέκω· Ἰωσήφ	(29 Φεβρ.).

Ἄλλα εἶναι διαφορετικά, ἐκτὸς φυσικὰ ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ποιητῆ, πού βρίσκεται στ' ἀρχικὰ γράμματα τῶν τροπαρίων τῆς θ' ᾠδῆς τῶν κανόνων.

Ποικιλόσχημος εἶναι ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖο τὰ πολλαπλὰ τροπάρια τῶν κανόνων τοῦ Ἰωσήφ μέσα στὸν κύκλο τῶν Μηναίων, πού ἀνυμνοῦν ἁγίους, μᾶς ἀπομακραίνουν ἀπὸ κάθε λεκτικὴ ὁμοχρωμία, ἀπὸ κάθε στερεοτυπία στὴν ἐκφρασι. Θ' ἀρκεστοῦμε σὲ δύο παραδείγματα μόνο:

Ἵγρῆνας ἱμάτιον σεαντῶ ἐξ ἔργων ἀρίστων καὶ φοιξίας μαρτυρικῶς, ἐστόλισαι τούτῳ καὶ παρέστης ὠραῖσμένος Κυρίῳ, Εὐψύχιε. (3ο τροπ. ᾠδῆς α' καν. εἰς Εὐψύχιον, 9 Ἀπριλ.).

Ἵραῖον ζεῦγος ὄντες, σοφοί, αὐλακας ἐργάζεσθε ψυχῶν, θεο-

σημίαις ἐκάστοτε τέμνοντες τὰ πάθη ὡσπερ ζιζάνια καὶ ρώσεως τὸν
στάχυν ἐκατοστεύοντες.

(1ο τροπ. ψδῆς ε' καν. εἰς Κοσμᾶν καὶ Δαμιανόν, 1 'Ιουλ.).

Οἱ ἴδιες παρατηρήσεις ἰσχύουν καὶ γιὰ τοὺς κανόνες τοῦ
'Ιωσήφ στὴν Παρακλητικῆ. Ὁ 'Ιωσήφ, ὅστερ' ἀπὸ τὸν 'Ιωάννη
τὸν Δαμασκηνὸ καὶ παράλληλα μὲ τὸν Θεοφάνη τὸν Γραπτό,
ἔφερε σὲ τέλος τὴ διάταξι τῶν 'Ακολουθιῶν τῆς 'Εβδομάδας
στὴν Παρακλητικῆ. "Ἐνα μόνο δεῖγμα θ' ἀνακαλέσουμε στὴ μνήμη
μας ἀπὸ τὴν Παρακλητικῆ:

Τῆς δόξης Κύριος πέφυκας ὁ δόξη στεφανώσας τὸν ἄνθρωπον
ἀκάνθαις διὸ κατέστυραι τὸν ἄνθρωπον, ἀκανθοφοροῦσαν φύσιν
ἡμῶν ὅπως ἀπεργάσῃ καρποφόρον, Φυτουργέ, ἐνθέων πράξεων.

(2ο τροπ. ψδῆς α' καν. Σταυρωσίμου, ὁρθρου Τετάρτης, ἡ.χ.α').

Κι' ἄλλο ἓνα δεῖγμα ἀπὸ τὸ Πεντηχοστάριον:

Φωτεινὴ σε, φῶς ὑπάρχοντα, ὑπέλαβε νεφέλη, Κύριε, ἀπὸ
τῆς γῆς ὑπὲρ νοῦν ἀναλαμβάνόμενον. Καὶ ἐπουράνιοι δῆμοι ἤνεσαν
σὺν 'Αποστόλοις, λέγοντες· ὁ Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

(1ο τροπ. ψδῆς ζ' κανόνος εἰς τὴν 'Ανάληψιν).

Στὸ Τριψῆδιον ὑπάρχει ἡ «'Ικετήριος 'Ακολουθία εἰς τὸν
'Ακάθιστον Ὑμνον τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου», ὅπου βρίσκεται
καὶ ὁ καλλιπεπέστατος κανὼν τοῦ 'Ιωσήφ, ποὺ διακρίνεται γιὰ
τὴ διαύγεια καὶ τὴν κομψότητα τοῦ ὅφους. Ὁ ἴδιος κανὼν ὑπάρχει
καὶ στὸ Θεοτοκάριον.

Εἶναι ἀληθινὰ ἓνα γλαφυρὸ κατόρθωμα ὁ κανὼν αὐτός, ποὺ
ἀρκεῖ μόνος του γιὰ νὰ ἐπιβάλλει τὸν 'Ιωσήφ στὴ χορεία τῶν
πρώτων ὕμνογράφων τῆς 'Εκκλησίας. Λιτότητα καὶ γλαφυρό-
τητα μαζί, ποίησι χωρὶς καμμιά ἐκζήτησι βρῖσκουμε σὲ ὅλα τὰ
τροπάρια τοῦ κανόνος αὐτοῦ.

Οἱ εἰρμολοὶ τῶν ψδῶν τοῦ κανόνος δὲν εἶναι τοῦ 'Ιωσήφ, ἀλλὰ
τοῦ 'Ιωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, καὶ εἶναι ἀπὸ τὸν κανόνα του
«εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου». Φαίνεται ὅτι ἡ 'Εκκλησία
ἔκαμε τὴ συναρμογὴ τοῦ λαμπροῦ κανόνος τοῦ 'Ιωσήφ μὲ τοὺς
ὠραίους ἐπίσης εἰρμούς τοῦ 'Ιωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ. "Αλλωστε,
τὰ τροπάρια τοῦ 'Ιωσήφ χωρὶς τοὺς εἰρμούς ἀποτελοῦν πλήρη
ἀκροστιχίδα: «Χαρᾶς δοχεῖον, σοὶ πρέπει χαίρειν μόνῃ 'Ιωσήφ».

Οἱ 24 οἴκοι τοῦ «'Ακαθίστου Ὑμνου», ὅπως εἶναι γνωστό,
δὲν ἀνήκουν στὸν 'Ιωσήφ. Σὲ παλαιότερα μάλιστα χειρόγραφα
ὁ «'Ακάθιστος Ὑμνος» καὶ ὁ κανὼν τοῦ 'Ιωσήφ «εἰς τὸν 'Ακά-
θιστον Ὑμνον» δὲν ὑπῆρχαν μαζί, ὅπως τοὺς ἔχουμε τώρα
συντροφευμένους ἀναπόσπαστα στὴν ὅλη «'Ακολουθία τοῦ 'Ακα-
θίστου Ὑμνου» στὸ Τριψῆδιον.

Ὁ 'Α. Παπαδόπουλος - Κεραμεὺς στὴ μελέτη του «Ὁ 'Α-

κάθιστος Ὑμνος, οἱ Ρῶς καὶ ὁ Πατριάρχης Φώτιος» (1902) παραδέχεται ὅτι ὁ Ἰωσήφ τὸν ἀσματικὸν κανόνα τοῦ «εἰς τὸν Ἀκάθιστον» ἐποίησε «ἀναντιρρήτως ἢ ἐπὶ τῆς δευτέρας τοῦ Ἱγνατίου ἢ ἐπὶ τῆς δευτέρας τοῦ Φωτίου πατριαρχίας».

Ὁ κανὼν τοῦ «Ἀκαθίστου» εἶναι ἀσφαλῶς ὁ ἐξοχώτερος ἀπὸ τοὺς κανόνες τοῦ Ἰωσήφ. Ἴσως μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ ὁ ἀριστος ἀπὸ τοὺς κανόνες τῆς Ἐκκλησίας, μετὰ τὴν βαθεῖαν κατάνυξι, μετὰ τὴν ποιητικὴν του ἑξαρσι, μετὰ τὴν δόκιμην, τὴν τορνευμένην φράσιν σὲ ὅλο τὸ μάκρος του.

Παίρνομεν στὴν τύχη δύο τροπάρια, γιὰ ἐπαλήθευσι τοῦ ἰσχυρισμοῦ μας αὐτοῦ:

Ἐν φωναῖς ἀσμάτων πίστει σοὶ βοῶμεν, Πανύμνητε. Χαῖρε, πῖον ὄρος καὶ τετυρωμένον ἐν Πνεύματι. Χαῖρε, λυχνία καὶ στάμνε, μάνα φέρουσα, τὸ γλυκαῖνον τὰ τῶν εὐσεβῶν αἰσθητήρια.

(1ο τροπ. ᾠδῆς δ').

ᾠφθης φωτισμὸς ἡμῶν καὶ βεβαίωσις· ὄθεν βοῶμέν σοι Χαῖρε, ἄστρον ἄδυτον, εἰσάγον κόσμῳ τὸν μέγαν Ἥλιον. Χαῖρε, Ἐδέμ ἀνοίξασα τὴν κεκλεισμένην, Ἀγνή. Χαῖρε, στύλε πόρνε, εἰσάγουσα εἰς τὴν ἄνω ζωὴν τὸ ἀνθρώπινον.

(2ο τροπ. ᾠδῆς θ').

Μιὰ φωνὴ ἀπὸ τὰ ἔγκατα τῆς ψυχῆς, μιὰ πηγαία ἐξομολόγησις εἶναι τὰ ποιήματα τοῦ Ἰωσήφ τοῦ Ὑμνογράφου. Ἡ συγκεκριμένη πίστις τοῦ ἀποκαλύπτει τὴν προσωπικὴν του πορεία, ποὺ δὲν ξέρει ποτὲ τὴν ἀμφιβολίαν καὶ τὴν ἀβεβαιότητα.

Συμβαίνει μετὰ τὸν Ἰωσήφ ὅ,τι καὶ μετὰ τοὺς ἄλλους ὕμνογράφους: ὁ ποιητὴς εἶναι ἀξέχωριστος ἀπὸ τὸ ἔργο του, ὅπως ἡ ἀτομικότητά του εἶναι ἀναπόσπαστη ἀπὸ τὴν χριστιανικὴν προσήλωσίν του.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΕΥΔΗΣ

ΑΝΑΓΚΑΙΑ ΔΗΛΩΣΙΣ

Διὰ λόγους τεχνικούς, ἀνυπερβλήτους δυστυχῶς, δὲν εἶναι πάντοτε δυνατὸν νὰ περιέρχωνται ἐγκαίρως εἰς χεῖρας τῶν Αἰδῶν. Ἐφημερίων τὰ βοηθήματα τοῦ θ. Κηρύγματος, ποὺ δημοσιεύονται εἰς τὸ Περιοδικόν μας. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι ταῦτα ἀχρηστεύονται. Διότι δὲν δημοσιεύονται διὰ νὰ χρησιμοποιηθοῦν, ὅπως ἴσως ποτε κατὰ τὸ τρέχον ἔτος. Σκοπὸς τῶν εἶναι νὰ παραμείνουν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἐπιθυμούντων νὰ βοηθηθοῦν διὰ τὸ κήρυγμα τῶν καὶ εἰς τὰ ἐπόμενα ἔτη — καὶ φυσικὰ πρέπει νὰ φυλάσσωνται τὰ φύλλα. Διὰ τὸ παρὸν ἔτος δύνανται νὰ χρησιμοποιηθοῦν τὰ δημοσιευθέντα εἰς τοὺς τόμους τῶν παρελθόντων ἐτῶν, ὅπως θὰ ἐκρησιμοποιοῦντο ἂν εἶχον δημοσιευθῆ εἰς χωριστὸν βιβλίον χωρὶς ἡμερομηνίας.

«Ὁ ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ»

ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε.

ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1954-1955

Ὑπὸ τοῦ Δ. Συμβουλίου τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. ἐνεκρίθησαν ὁ Ἴσο-
λογισμὸς καὶ ὁ Ἀπολογισμὸς τοῦ ἔτους 1954-55.

Ἐκ τῆς ὑποβληθείσης ὑπὸ τῆς Διευθύνσεως τοῦ Ταμείου
ἐκθέσεως ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω ἀποσπῶμεν τὰ κάτωθι:

Α'. Περιουσία:

Τὸ ἐνεργητικὸν, κατὰ τὸ κλείσιμον τοῦ Ἴσολογισμοῦ τῆς
30ῆς Ἰουνίου 1955, ὡς καὶ τοῦ ἀντιστοίχου τοῦ προηγούμενου
ἔτους, ἔχουν ὡς ἑξῆς:

	30-6-54	30-6-55
1) Μετρητά, καταθέσεις, ἐμβάσματα	3.793.313.—	9.936.579.—
2) Χρεώγραφα	3.098.679.—	3.098.679.—
3) Ἀκίνητα καὶ ἐγκαταστάσεις (μείον ἀποσβέσεις)	5.468.595.—	5.378.967.—
4) Δάνεια	4.830.138.—	5.342.996.—
5) Εἰσπρακτέοι πόροι	346.820.—	624.397.—
6) Διάφορα	76.648.—	66.211.—
	<u>17.614.193.—</u>	<u>24.447.829.—</u>

Τὸ ἐνεργητικὸν τῆς 30-6-55, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ τοῦ
προλαβόντος ἔτους φαίνεται ἠῤῥξημένον κατὰ 38%. Κατὰ τὸ
ὑπόλογον ἔτος συνήφθησαν 22 ἐνυπόθηκα δάνεια, διατεθέντος
πασοῦ δρχ. 730.000, ἕτερον δὲ ποσὸν ἐκ δρχ. 1.038.350
διατέθη εἰς 362 μετόχους δι' ἀπλᾶ δάνεια. Τὰ εἰς δάνεια διατε-
θειμένα ἐμφανίζουν αὐξήσιν κατὰ 11% περίπου, ἐν ᾧ ἢ μᾶλλον
σημαντικὴ ἀνοδος παρατηρεῖται εἰς τὰ διαθέσιμα, τὰ ὁποῖα ἐκ
τοῦ ποσοῦ τῶν 3.793.313 ἔφθασαν τὰ 9.936.579. Ἡ τοι-
αύτη ἀναλογία τοῦ ρευστοῦ, ἀνερχομένη εἰς 40%, ἔναντι τοῦ
συνόλου τῆς περιουσίας, κρίνεται ὑπερβολικὴ καὶ ἐπιβάλλεται
ὅπως καταβληθῇ πᾶσα προσπάθεια πρὸς ἔγκρισιν τῆς ἀπὸ μη-
νῶν ἐκκρεμούσης ἐνώπιον τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς αἰτή-
σεως τοῦ Ταμείου, περὶ ἐπενδύσεως ποσοῦ 6.000.000.

Τὰ ἔσοδα καὶ ἔξοδα ἐν συγκρίσει πρὸς ἐκεῖνα τοῦ προηγη-
θέντος ἔτους 1953-54 ἔχουν ὡς ἑξῆς:

Α'. Ἔσοδα:

	1953-54	1954-55
1) Εἰσφοραὶ ἠσφαλισμένων	8.123.698.—	8.914.821.—
2) » Ναῶν	4.841.974.—	5.596.724.—
3) Ἐκ κληρικοσῆμων	2.307.898.—	6.773.156.—
4) » κηρωδῶν ὑλῶν	2.058.429.—	3.640.610.—

5)	»	λιβάνου	160.289.—	166.065.—
6)	»	προστ. Συνοδ. Δικαστηρ.	39.339.—	13.307.—
7)	»	διαχ. έξωκλ. (μικτὸν)	1.106.290.—	1.283.578.—
8)	»	μισθωμ. ἀκινήτων	492.113.—	619.519.—
9)	»	Τόκων	526.025.—	726.848.—
10)	»	ἀναπροσαρμογ. χρεωγρ.	830.677.—	—
11)	»	διαφόρων	4.550.—	4.215.—
			<hr/>	<hr/>
			20.491.282.—	27.738.843.—

Αί, ἐπὶ τῶν κυριωτέρων ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐσόδων, παρατηρήσεις τῆς ἐκθέσεως συνοψίζονται εἰς τὰ ἀκόλουθα :

1) Αἱ εἰσφοραὶ τῶν ἡσφαλισμένων, ἀντιπροσωπεύουσαι ποσοστὸν 32,1% τοῦ συνόλου τῶν ἐσόδων, ἀναλύονται εἰς εἰσφορὰς

α)	ὕπὲρ Κλάδου Συντάξεων	δραχ.	5.265.611.—	
β)	»	»	Ἀρωγῆς	1.065.032.—
γ)	»	»	Ἀσθενείας	2.584.178.—
			<hr/>	
			8.914.821.—	

2) Ἡ αὔξησις τοῦ ἐκ κληρικοσῆμων πόρου ὀφείλεται εἰς τὴν ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ ἔτους 1954-55 γενομένην ἀναπροσαρμογὴν τῶν συντελεστῶν αὐτῶν, κατὰ ἓν δὲ ποσοστὸν καὶ εἰς τοὺς ἐνεργηθέντας ἐλέγχους τῶν ὑποχρέων καὶ τὴν, κατόπιν τούτων, ἐπανάρθωσιν διαπιστωθεισῶν παραλείψεων.

3) Ἡ αὔξησις τοῦ πόρου ἐξ εἰσφορᾶς κηρωδῶν ὑλῶν ὀφείλεται εἴτε εἰς τὴν σημειωθεῖσαν ἀνοδὸν τῶν εἰσαγωγῶν, εἴτε εἰς τὴν ἐπέκτασιν τῆς εἰσφορᾶς καὶ ἐπὶ τῆς ἐν τῷ ἐσωτερικῷ παραγομένης κηρεζίνης, εἴτε, τέλος, εἰς πληρεστέραν ἐφαρμογὴν τοῦ νόμου εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν φορολόγησιν τῆς ἐν τῷ ἐσωτερικῷ παραγομένης στεατίνης.

Β'. Ἐξόδα :

Ταῦτα ἐμφανίζονται ὡς ἐξῆς :

	1953 - 54	1954 - 55
1) Συντάξεις	12.050.839.—	15.024.666.—
2) Βοηθήματα Ταμ. Ἀρωγῆς	417.194.—	424.659.—
3) Νοσήλεια	2.958.484.—	2.839.529.—
4) Ἐξόδα διοικήσ. καὶ λειτουργίας Κεντρικοῦ καὶ Τομικῶν TAKE	922.308.—	1.070.251.—
5) Ἐξόδα διαχειρίσεως	569.979.—	1.025.583.—
6) » ἐξωκκλησίω	594.461.—	714.733.—
		<hr/>
		17.513.265.—
		<hr/>
		21.099.421.—

Ἐπὶ τῶν ἐξόδων παρατηροῦνται τὰ ἐξῆς :

1) Αἱ παροχαὶ πρὸς τοὺς μετόχους καλύπτουν ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῶν ποσοστὸν 86,7% ἐν ᾧ πᾶσαι αἱ δαπάναι διοικήσεως καὶ

διαχειρίσεως τοῦ Κεντρικοῦ, τῶν Τοπικῶν Τ.Α.Κ.Ε. καὶ τῶν ἐξωκκλησιῶν (μισθοδοσίαι, ἐνοίκια καὶ γενικὰ ἐξοδα συντηρήσεως καὶ λειτουργίας γραφείων καὶ ἐξωκκλησιῶν, προμήθειαι Τοπ. Τ.Α.Κ.Ε. καὶ ἀποζημιώσεις αὐτῶν, φόροι καὶ εἰσφοραὶ) δὲν ἀντιπροσωπεύουν εἰμὴ τὸ ὑπόλοιπον ποσοστὸν ἐκ 13,3%.

Τὰ πραγματοποιηθέντα ἔσοδα τοῦ ὑπὸ κρίσιν ἔτους διετεθήσαν ὡς ἑξῆς :

α) Εἰς παροχὰς	κατὰ 65,9%.
β) Εἰς ἐξοδα ἐν γένει	κατὰ 10,2%.
γ) Τὸ δὲ περίσσευμα ἀνῆλθεν εἰς 23,9%.	

Εἰδικώτερον, εἰς τὰς παροχὰς παρατηροῦνται τὰ ἑξῆς : Ἐν συνόλῳ ὑπερέβησαν τὰς τοῦ προηγούμενου ἔτους κατὰ δρχ. 2.862.337 (: 18.288.854 ἔναντι δρχ. 15.426.517). Ἡ ἀνοδος, ἐντοπιζομένη εἰς τὰς συντάξεις, ὀφείλεται εἰς τὴν ἀπὸ 1-7-54 αὐξήσιν αὐτῶν.

Κατὰ τὸ ὑπόλογον ἔτος ἀπενεμήθησαν 167 συντάξεις, ἐξ ὧν 3 «πολεμικαί» (Α.Ν. 835/48).

Ὁ μέσος διανυθεὶς χρόνος, ἐφ' οὗ αἱ ἀπενεμηθεῖσαι συντάξεις, ἀνῆλθεν εἰς 22,9 ἔτη, τὸ δὲ ποσὸν τῆς μέσης μηνιαίας συντάξεως (ἐκτὸς τῶν πολεμικῶν) εἰς 527 δρχ., εἰς ἃς περιλαμβάνεται καὶ τὸ ἐκ δρχ. 250 (ἢ δρχ. 281 διὰ τὴν Δ' κατηγορίαν τῶν Ἐφημερίων) ἐπίδομα.

Κατὰ τὴν ἐκτίμησιν τοῦ ὕψους τῆς, κατὰ τὰ ὡς ἄνω, μέσης συντάξεως, δεόν νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν καὶ ὁ μισθὸς τῶν ἐν ἐνεργείᾳ ἠσφαλισμένων, ἐξ οὗ ἀπ' εὐθείας ἐξαρτᾶται αὕτη. Ὁ μισθὸς οὗτος, κατὰ μέσον ὄρον, ἀνῆλθεν εἰς τὸ ποσὸν τῶν 720 δρχ., ἢ ἐπὶ τῇ βάσει δὲ αὐτοῦ μηνιαία σύνταξις, διὰ διανυθέντα συντάξιμον χρόνον 22,9 ἐτῶν, θὰ ἔπρεπε νὰ ἀνέρχεται εἰς δρχ. 265. Τοσαύτη σύνταξις, δηλονότι, θὰ ἀνελόγει εἰς συνταξιοῦχον τοῦ Δημοσίου, συνταξιοδοτούμενον ὑπὸ παρομοίας προϋποθέσεις (μισθοῦ καὶ χρόνου ὑπηρεσίας) καὶ τοσαύτη θὰ ἦτο καὶ ἡ μέση μηνιαία σύνταξις τῶν μετόχων τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. ἂν δὲν συνέτρεχε καὶ τὸ παγίως χορηγούμενον παρ' αὐτοῦ μηνιαῖον ἐπίδομα, λόγῳ τοῦ ὁποίου ἡ μέση χορηγηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. σύνταξις ἀνῆλθεν, ὡς ἐλέχθη, εἰς 527 δρχ.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω καταφαίνεται, ὅτι τὸ βασικὸν αἷτιον τοῦ σμικροῦ τῶν συντάξεων ὀφείλεται εἰς τὸ χαμηλὸν ἐπίπεδον, εἰς ὃ εὐρίσκεται ὁ μισθὸς τῶν Ἐφημερίων.

Ὡς πρὸς τὰς «πολεμικὰς», τούτων ἡ μέση μηνιαία σύνταξις ἀνῆλθεν εἰς 704 δρχ.

Τέλος, ὡς πρὸς τὰς δαπάνας τοῦ Κλάδου Ἀσθενείας, αὐται

ἔφθασαν εἰς 2.839.529 ἔναντι 2.958.484 τοῦ προηγουμένου ἔτους, σημειώσασαι οὕτω πτώσιν ἐκ δρχ. 118.955.

2) Διὰ τὰ ἔξοδα διοικήσεως, ἀνελθόντα εἰς δρχ. 1.070.251, ἔναντι 922.308 τοῦ προλαβόντος ἔτους, παρατηρεῖται, ὅτι ἡ μικρὰ ἀνοδός των ὀφείλεται εἰς τὴν κατὰ νόμον αὐξησιν τῶν μισθῶν καὶ τῶν τιμῶν ἐν γένει, ἐξαιρεται, ἐν τούτοις, ἡ παραμονὴ τοῦ συντελεστοῦ ἐξόδων διοικήσεως (5% τῶν δαπανῶν) εἰς τὰ κατώτερα παραδεδεγμένα ἐπίπεδα.

3) Ἀνάλογος πρὸς τὰ προηγούμενα δίδεται ἐρμηνεία καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐμφανιζομένην ἀνοδὸν τῆς κατηγορίας τῶν ἐξόδων διαχειρίσεως. Οὕτως ἡ αὐξήσις ἐμφανίζεται εἰς τὰς προμηθείας τῶν Τοπ. Τ.Α.Κ.Ε., ὀφειλομένη εἰς τὴν αὐξησιν τῶν ἐσόδων, εἰς τοὺς φόρους καὶ τὰς ἐπιστροφὰς ἀχρεωστήτως εἰσπραχθέντων κλπ.

Ἐν ἀνακεφαλαιώσει παρουσιάζονται:

	1953 - 54	1954 - 55	Διαφορὰ %
Ἔσοδα	20.491.282.—	27.738.843.—	+ 35,6
Ἐξοδα:			
παροχαὶ ἐν γένει	15.426.507.—	18.288.854.—	+ 18,5
λοιπαὶ δαπάναι	2.086.748.—	2.810.567.—	+ 54,8
	17.513.265.—	21.099.421.—	+ 20,4

Οὕτω τὰ ἔσοδα ἐσημείωσαν αὐξησιν κατὰ 35,6%, τὰ δὲ ἔξοδα κατὰ 20,4%.

ΚΛΑΔΟΣ ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ

Ἡ δραστηριότης τοῦ Κλάδου κατὰ τὸ ἔτος 1954-55 ἐμφανίζεται ὡς ἐξῆς, εἰς τὰ κυριώτερα αὐτοῦ μέρη:

Ἡ νοσοκομειακὴ περίθαλψις παρεσχέθη ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεῖ διὰ 57 νοσοκομείων, κλινικῶν καὶ σανατορίων, ἐπίσης δὲ δι' 6 ἐργαστηρίων (μικροβιολογικῶν καὶ ἀκτινολογικῶν) καὶ 4 φαρμακείων. Ἐν ἐπαρχίαις, δι' 180 νοσοκομείων, κλινικῶν καὶ σανατορίων, δι' 25 μικροβιολογικῶν καὶ 19 ἀκτινολογικῶν ἐργαστηρίων καὶ 39 φαρμακείων. Σημειωτέον, ὅτι οἱ νοσηλευθέντες ἐξυπηρετήθησαν ἐπίσης καὶ ὑπὸ τῶν ἐργαστηρίων καὶ φαρμακείων τῶν ἐν οἷς ἐνοσηλεύθησαν νοσοκομείων καὶ κλινικῶν.

Ἡ νοσοκομειακὴ κίνησις ἔχει ὡς ἐξῆς:

Ἐνοσηλεύθησαν 1323 περιπτώσεις, ἐξ ὧν 748 ἀφορῶσαι ἀμέσους, 575 δὲ ἐμμέσους ἡσφαλισμένους.

Ἡ νοσηλεία ἐγένετο :

	1952-53	1953-54	1954-55
Ἐν Ἀθήναις, περιπτώσεις	504	456	507
Ἐν Ἐπαρχίαις, »	933	847	816
Σύνολον νοσηλευθέντων	1.437	1.303	1.323

Ἐπὶ ἑποψίν προελεύσεως, οἱ ἐν Ἀθήναις νοσηλευθέντες ἔχουν ὡς ἐξῆς :

	νοσηλευθέντες ἐν Ἀθήναις	Προέλευσις	
		ἐξ Ἐπαρχιῶν	ἐκ περιοχῆς Ἀθηνῶν
1952-53	504	369	135
1953-54	456	317	139
1954-55	507	360	147

Μέση διάρκεια νοσηλείας. Ἐκ τῶν ἐπισυναπτομένων εἰς τὴν ἔκθεσιν ἀναλυτικῶν, κατὰ νόσον, πινάκων ἐξάγεται, ὅτι διὰ τὰς 1323 νοσηλευθείσας περιπτώσεις διηλύθησαν 28379 ἡμέραι, ἀνεληθούσης οὕτω τῆς μέσης διαρκείας κατ' ἀσθενῆ εἰς 21,4 ἡμέρας, ἔναντι 21,1 τοῦ προλαβόντος ἔτους.

Πρὸς συγκριτικὴν μελέτην τῆς μέσης διαρκείας ἀφαιροῦνται αἱ ἐκ φυματιώσεως νοσήσεις, ὡς ἀσκοῦσαι σημαντικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ σχετικοῦ δείκτου, λόγῳ τῆς μεγάλης αὐτῶν διαρκείας καὶ οὕτω ἀπομένουν :

	Ἀθηνῶν			Ἐπαρχιῶν		
	ἄτομα	ἡμέραι	μέση διάρκεια	ἄτομα	ἡμέραι	μέση διάρκεια
1952-53	477	12907	27,2	925	11984	12,9
1953-54	443	13378	29,8	840	11932	14,2
1954-55	497	13601	27,3	804	12136	15,—

Ἐκ τούτων καταφαίνεται· α) πτώσις μὲν τῆς μέσης διαρκείας διὰ τὰς νοσηλεύσεις τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ 29,8 ἡμέρας εἰς 27,3, ἀνοδος δὲ τῆς μέσης διαρκείας τῶν ἐπαρχιῶν ἀπὸ 14,2 εἰς 15 ἡμέρας, β) ἡ διατήρησις τῆς ὑπεροχῆς τῆς μέσης διαρκείας τῶν νοσηλεύσεων τῶν Ἀθηνῶν, ἔναντι τῶν ἐπαρχιῶν, ἦτις δύναται νὰ ἀποδοθῆ καὶ εἰς τὴν μεγαλειτέραν σοβαρότητα τῶν νοσηλευθειῶν ἐν Ἀθήναις περιπτώσεων.

Δαπάναι Κλάδου Ἀσθενείας.

Ἀναλυτικῶς ἀναφέρονται εἰς τὸν ἐξῆς πίνακα :

	1952-53	1953-54	1954-55
1) Νοσήλια, χειρουργικά, φάρμακα, ἔργαστήρια νοσηλευθέντων	2.808.574.—	2.473.800.—	2.419.831.—
2) Παρακλινικαὶ θεραπευτικαὶ—ἔργαστηριακαὶ ἐξετάσεις	279.129.—	195.421.—	186.714.—
3) Ἐπίδομα Φυματικῶ	30.900.—	13.300.—	3.000.—
4) Ἀμοιβαὶ ἰατρῶν συμβούλων	184.399.—	183.401.—	184.680.—
5) Ὀδοιοπορικὰ	54.622.—	2.885.—	—
6) Ζῶναι καὶ λοιπὰ εἶδη	300.—	2.670.—	—
7) Ἐπίδομα τοκετοῦ	74.400.—	83.884.—	45.304.—
8) Ἐξοδα κηδείας	10.175.—	3.620.—	—
	3.442.499.—	2.958.484.—	2.839.529.—

Τὰ ἐξοδα τοῦ προηγουμένου ἔτους, παρὰ τὴν αὐξήσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν νοσηλευθέντων (1.323 ἀντὶ 1.303 τοῦ προηγηθέντος ἔτους), ἐσημείωσαν, ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῶν, πτώσιν κατὰ δραχ. 118.955, ἧτοι κατὰ 4%.

Εἰδικῶς τὰ ἐξοδα τῆς κατηγορίας 1 τοῦ πίνακος (νοσήλια, χειρουργικὰ κλπ.) σημειοῦν συνεχῶς πτώσιν κατὰ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη.

Μέσον ἡμερήσιον νοσήλιον.

Ἐξευρισκόμενον ἐκ τῆς κατηγορίας τῶν ὑπὸ στοιχεῖον 1 τοῦ ἀνωτέρω πίνακος δαπανῶν, παρουσιάζεται ὡς ἐξῆς, δι' ὅλας τὰς νοσηλευθείσας περιπτώσεις ἀπάσης τῆς χώρας.

	ἄτομα	ἡμέραι	μέση διάρ- χεια	δαπάναι	μέσον ἡμερ- νοσήλιον
1953-54	1303	27.513	21,1	2.473.800	89,9
1954-55	1323	28.398	21,4	2.419.830	85,2

Κατὰ ταῦτα, τὸ μέσον ἡμερήσιον νοσήλιον ἐκ τῶν 89,9 δραχ., εἰς ἄς ἀνῆλθε κατὰ τὸ 1953-54, ἔπεσεν εἰς τὸ ποσὸν τῶν δραχ. 85,2, σημειῶσαν οὕτω μείωσιν κατὰ 5,5%.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε.

Κατὰ τὴν συνεδρίαν τοῦ Δ.Σ. τῆς 8-3-56 ἀπεφασίσθη ἡ αὐξήσις τῶν συντάξεων ἀπὸ 1-1-56, διὰ μὲν τοὺς συνταξιούχους τῶν περιφερειῶν Ἀθηνῶν καὶ Θεσ/νίκης κατὰ 9%, διὰ δὲ τοὺς λοιποὺς 6%. Ἡ αὐξήσις αὕτη θὰ πληρωθῇ ἀναδρομικῶς, ἀφοῦ ὑπογραφῇ ἡ σχετικὴ ὑπουργικὴ ἀπόφασις. Ἐπί-

σης, κατὰ τὴν συνεδρίαν τοῦ Δ.Σ. τῆς 14-3-56, ἀπενεμήθησαν αἱ κάτωθι συντάξεις :

1) Δόγῳ γήρατος. Εἰς τοὺς αἰδεσιμωτάτους: α) Πρεσβύτερον Παναγιώτην Κοντογιώργον τοῦ Γεωργίου, τέως ἐφημέριον τῆς ἐνορίας Ἐργιλουβῆ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Λευκάδος καὶ Ἰθάκης, ἐκ δρχ. 611 μηνιαίως καὶ ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1956. β) Πρεσβύτερον Κωνστ. Τζίμιν τοῦ Γεωργίου, τέως ἐφημέριον τῆς ἐνορίας Νεοχωρίου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἰωαννίνων, ἐκ δρχ. 611 μηνιαίως καὶ ἀπὸ 1ης Φεβρουαρίου 1956. γ) Πρεσβύτερον Παναγιώτην Τελλίδην τοῦ Νικολάου, τέως ἐφημέριον τῆς ἐνορίας Κρύας-Βρύσης τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἐδέσσης καὶ Πέλλης, ἐκ δρχ. 611 μηνιαίως καὶ ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1956. δ) Πρεσβύτερον Δημήτριον Παπαχριστοδοῦλου τοῦ Χριστοδοῦλου, τέως ἐφημέριον τῆς ἐνορίας Καλλιπεύκης τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Λαρίσης, ἐκ δρχ. 611 μηνιαίως καὶ ἀπὸ 1ης Φεβρουαρίου 1956. ε) Πρεσβύτερον Φίλιππον Κωνσταντῆν τοῦ Γεωργίου, τέως ἐφημέριον τῆς ἐνορίας Ψαθοτοπίου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἄρτης, ἐκ δρχ. 589 μηνιαίως καὶ ἀπὸ 1ης Φεβρουαρίου 1956. στ') Πρεσβύτερον Βασίλειον Εὐσταθόπουλον τοῦ Ἰωάννου, τέως ἐφημέριον τῆς ἐνορίας Πύργου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἠλείας, ἐκ δρχ. 595 μηνιαίως καὶ ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1956. ζ') Πρεσβύτερον Χρήστον Παπαδόπουλον τοῦ Παναγιώτου, τέως ἐφημέριον τῆς ἐνορίας Φουστάνης τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Φλωρίνης, ἐκ δρχ. 639 μηνιαίως καὶ ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1956. η) Πρεσβύτερον Κων/τῖνον Μανέκαν τοῦ Γεωργίου, τέως ἐφημέριον τῆς ἐνορίας Ἀρίστης τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἰωαννίνων, ἐκ δρχ. 639 μηνιαίως καὶ ἀπὸ 1ης Φεβρουαρίου 1956.

2) Δόγῳ προώρου θανάτου. Εἰς τὰς Κυρίας: α) Πρεσβυτέραν Κωνσταντίναν χήραν τοῦ ἀποβιώσαντος τὴν 24)1)56 Πρεσβυτέρου Χαράλαμπος Κουροῦνη τοῦ Γεωργίου, τέως ἐφημέριον τῆς ἐνορίας Θεσπιῶν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Θηβῶν καὶ Λεβαδείας, ἐκ δρχ. 472 μηνιαίως καὶ ἀπὸ 1ης Φεβρουαρίου 1956. β) Πρεσβυτέραν Ἄνναν χήραν τοῦ ἀποβιώσαντος τὴν 1)2)1956 Πρεσβυτέρου Γεωργίου Μπόνη τοῦ Ἀθανασίου, τέως ἐφημέριον τῆς ἐνορίας Ἱ. Ναοῦ Ἁγ. Γρύφωνος Κολωνοῦ τῆς Ἱ. Ἀρχ/πῆς Ἀθηνῶν, ἐκ δρχ. 449 μηνιαίως καὶ ἀπὸ 4ης Φεβρουαρίου 1956. γ) Πρεσβυτέραν Σοφίαν χήραν τοῦ ἀποβιώσαντος τὴν 29)1)56 Πρεσβυτέρου Ἀνδρονίκου Τζανακάκη τοῦ Γεωργίου, τέως ἐφημέριον Ἱ. Ναοῦ Μεταμορφώσεως Βύρωνος τῆς Ἱ. Ἀρχ/πῆς Ἀθηνῶν καὶ τὴν ἀγαμον θυγατέρα της Εὐγενίαν, ἐκ δρχ. 475 μηνιαίως καὶ ἀπὸ 1ης Φεβρουαρίου 1956. δ) Πρεσβυτέραν Ἀγγελικὴν χήραν τοῦ ἀποβιώσαντος τὴν 22)12)55 Πρεσβυτέρου Σταύρου Βρεττέα τοῦ Κλεάνθους, τέως ἐφημέριον τῆς ἐνορίας Μικρᾶς Μαντινείας τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Γυθείου καὶ Οἰτύλου, καὶ τὴν ἀγαμον θυγατέρα της Σοφίαν, ἐκ δρχ. 475 μηνιαίως καὶ ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1956. ε) Πρεσβυτέραν Εὐθυμίαν χήραν τοῦ ἀποβιώσαντος τὴν 1)1)56 Πρεσβυτέρου Θεοδώρου Τσιούρη τοῦ Σπυρίδωνος, τέως ἐφημέριον τῆς ἐνορίας Ῥοδοτοπίου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἰωαννίνων, ἐκ δρχ. 460 μηνιαίως καὶ ἀπὸ 2ας Ἰανουαρίου 1956. ς) Πρεσβυτέραν Εὐτυχίαν χήραν τοῦ ἀποβιώσαντος τὴν 17)10)55 Πρεσβυτέρου Γεωργίου Βολίκα τοῦ Λεονάρδου, τέως ἐφημέριον τῆς ἐνορίας Ἀπροβάτου Ἄνδρου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Σύρου Τήνου κλπ. ἐκ δρχ. 449 μηνιαίως καὶ ἀπὸ 18ης Ὀκτωβρίου 1955.

3) Δόγῳ ἀναπηρίας. Εἰς τοὺς αἰδεσιμωτάτους: α) Πρεσβύτερον Θεοφάνην Παπαθανασίου τοῦ Ἀθανασίου, τέως ἐφημέριον τῆς ἐνορίας Παγχρατίου Φθιώτιδος τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Φθιώτιδος, ἐκ δρχ. 611 μηνιαίως καὶ ἀπὸ 1ης Φεβρουαρίου 1956. β) Πρεσβύτερον Χριστοφόρον Χαμέτην τοῦ Σταματίου, τέως ἐφημέριον τῆς ἐνορίας Κάμπου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Χίου, ἐκ δρχ. 589 μηνιαίως καὶ ἀπὸ 1ης Σεπτεμβρίου 1955.

γ) Πρεσβύτερον Γεώργιον Μπικιργιώτην τοῦ Δημητρίου, τέως ἐφημέριον τῆς ἐνορίας Αἰτωλικοῦ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Αἰτωλ/νίας, ἐκ δρχ. 589 μηνιαίως καὶ ἀπὸ 1ης Δεκεμβρίου 1955. δ) Πρεσβύτερον Ἀμβρόσιον Μαρκιογιωργάκη τοῦ Ἰωάννου, τέως ἐφημέριον Κάτω Βιάννου τῆς Ἱ. Ἐπισκοπῆς Πέτρας-Κρήτης, ἐκ δρχ. 499 μηνιαίως καὶ ἀπὸ 1ης Νοεμβρίου 1956.

3. Λόγω πολυετοῦς ὑπηρεσίας. Εἰς τὸν αἰδεσιμώτατον Πρεσβύτερον Παναγιώτην Χαρτοματζίδην τοῦ Ἀναστασίου, τέως ἐφημέριον Θυμαριᾶς τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Σερβίων καὶ Κοζάνης, ἐκ δρχ. 611 μηνιαίως ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1956.

Μετεβιβάσθησαν αἱ συντάξεις: α) Τοῦ ἀποβιώσαντος τὴν 15)2)1956 συνταξιούχου Πρεσβυτέρου Βασιλείου Εὐτυχίδου τοῦ Γεωργίου, εἰς τὴν Πρεσβυτέραν αὐτοῦ Μαρίαν ἀπὸ 1ης Μαρτίου 1956 ἐκ δρχ. 448 μηνιαίως. β) Τῆς ἀποβιώσασθης τὴν 20)1)1956 συνταξιούχου Πρεσβυτέρας Ἑλένης Σιωμοπούλου τοῦ Βασιλείου, εἰς τὰς ἀγάμους θυγατέρας τῆς Ἀρετὴν καὶ Καλλιόπην, ἀπὸ 1ης Φεβρουαρίου 1956 καὶ ἐκ δρχ. 385 μηνιαίως.

Ἐχορηγήθησαν ἐφ' ἅπασι βοηθήματα: Εἰς τοὺς καταστάνας συνταξιούχους τοῦ Ταμεῖου αἰδεσιμωτάτους: α) Παναγιώτην Κοντογιώργον τοῦ Γεωργίου δρχ. 3.070. β) Κων/νον Τζίμαν τοῦ Γεωργίου δρχ. 3.070. γ) Παναγιώτην Ἑλλάδην τοῦ Νικολάου δρχ. 3.070. δ) Δημήτριον Παπαχριστοδούλου τοῦ Χριστοδούλου δρχ. 3.070. ε) Φίλιππον Κωνσταντῆν τοῦ Γεωργίου δρχ. 2.960. ς) Βασίλ. Εὐσταθόπουλον τοῦ Ἰωάννου δρχ. 2.680. ζ) Χρ. Παπαδόπουλον τοῦ Παναγ. δρχ. 2.960. η) Κωνστ. Μανέκαν τοῦ Γεωργίου δρχ. 2.960. θ) Θεοφάνην Παπαθανασίου τοῦ Ἀθανασίου δρχ. 3.080. ι) Χριστοφόρον Χαμέτην τοῦ Σταμάτη δρχ. 3.030. ια) Γεώργιον Μπικιργιώτην τοῦ Δημ. δρχ. 3.010. ιβ) Ἀμβρ. Μαρκιογιωργάκη τοῦ Ἰωάννου δρχ. 2.060. ιγ) Παναγ. Χαρτοματζίδην τοῦ Ἀναστασίου δρχ. 3.070. Εἰς τοὺς κληρονόμους Π. Παπαπρεπώνη δρχ. 2.235. Καὶ τὰς Πρεσβυτέρας Κυρίας: α) Κωνσταντῖναν Κουρούνη τοῦ Χαράλ. δρχ. 3.080. β) Σοφίαν Τζανακάκη τοῦ Ἀνδρονίκου δρχ. 3.080. γ) Ἀγγελικὴν Βρεττέα τοῦ Σταύρου δρχ. 3.070. δ) Εὐθυμίαν Τσιούρη τοῦ Θεοδώρου δρχ. 3.070. ε) Εὐτυχίαν Βολίκα τοῦ Γεωργίου δρχ. 2.960. ς) Ἄνναν Μπόνη τοῦ Γεωργίου δρχ. 2.960.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αἶδσο. Ἀναστάσιον Μπρίτσαν, Παλαιόπυργον Ἀρκαδίας: Δραχμαὶ 14 ἐλήφθησαν καὶ ζητούμενον βιβλίον οἷς ἐστάλη μετὰ σχετικῆς ἐξοφλήσεως κρατούμεν αἰς διάνθειν σας 2 δραχμάς.—**Αἶδσο. Ἐφημέριον, Ρωμύρι Χατζῆ Πυλίας:** Παρακαλοῦμεν εἰδοποιηθῆ ἑνοριτῆς σας Στυλιανὸς Τριάντος, ὅτι ἀδυνατοῦμεν νὰ τὸν ἐξυπηρετήσωμεν, ἐὰν δὲν μᾶς γνωρίζῃ τὸν τίτλον τοῦ ζητουμένου βιβλίου.—**Αἶδσο. Ἀναστάσιον Σχίζαν, Σέρβου Γορτυνίας:** Δραχμαὶ 146,50 ἐλήφθησαν καὶ οἷς ἀπεστάλησαν σχετικαὶ ἐξοφλήσεις εὐχαριστοῦμεν. Ζητούμενα βιβλία οἷς ἀποστέλλονται μετὰ σχετικοῦ χρεωστικοῦ εὐθὺς ὡς λάβωμεν ἐπιστροφόμενα βιβλία θὰ πιστώσωμεν οἰκίαν μερίδα σας.—**Αἶδσο. Γεώρ. Παπαδόπουλον, Μῆλον Μεσσηνίας:** Δραχμαὶ 120 ἐλήφθησαν καὶ οἷς ἀποστέλλονται σχετικαὶ ἐξοφλητικαὶ ἀποδείξεις εὐχαριστοῦμεν.—**Αἶδσο. Ἀθανάσιον Τζώρτζην, Μερόπην Μεσσηνίας:** Ἐπιταγὴ 16 δραχμῶν ἐλήφθη καὶ ζητούμενον βιβλίον οἷς ἐστάλη μετὰ σχετικῆς ἐξοφλητικῆς ἀποδείξεως.—**Αἶδσο. Δημήτρ. Μαμαλικόπουλον, Σταυροπόλιν Ἐάνθης:** Δραχμαὶ 52,50 ἐλήφθησαν καὶ οἷς ἀποστέλλονται σχετικαὶ ἐξοφλητικαὶ ἀποδείξεις εὐχαριστοῦμεν. Ἀλλαγὴ διενθύνσεως σας ἐγένετο. Δυνάμεθα νὰ οἷς προμηθεύσωμεν παρ' ἑτέρου ἐκδότου

τοῖς μετροητοῖς Δογματικῆν Ἀνδρούτσου ἀντὶ 350 δραχμῶν. Διακόπτομεν πᾶσαν ἀποστολὴν βιβλίων ἢ ἐντύπων μέχρι νεωτέρας εἰδοποιήσεώς σας. — **Αἶδ.** Ἐμμαν. Καραουζάκη, Ἀντισκάρι Ἡρακλείου: Ἐπιταγὴ 50 δραχμῶν ἐλήφθη καὶ σὰς ἀποστέλλεται σχετικῆ ἐξόφλησις· εὐχαριστοῦμεν. Ζητούμενον βιβλίον σὰς ἐστάλη μετὰ σχετικοῦ χρεωστικοῦ ἀναμένομεν ἔμβασμά σας. — **Αἶδ.** Ἐφημέριον Κοιμῆσεως Θεοτόκου, Παλιάμπελα Κατερίνης: Παρὰ τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ κ. Δ. Βλάνη, περὶ ἀποστολῆς 545 δραχμῶν, ὀφειλῆς ἱεροῦ ναοῦ σας πρὸς τὴν Ἀποστολικὴν Διακονίαν, μέχρι σημερῶν αὐταὶ δὲν ἐλήφθησαν. Παρακαλοῦμεν, μεριμνήσατε διὰ τὴν τακτοποίησιν. — **Αἶδ.** Κων/νον Καλιακάτσου, Ἄσταν: Ἐπιταγὴ 15 δραχμῶν ἐλήφθη καὶ ζητούμενον βιβλίον σὰς ἐστάλη μετὰ σχετικῆς ἐξόφλησως· κρατοῦμεν εἰς διάθεσιν σας δραχμὰς 3. — **Αἶδ.** Ἀχιλλέα Ζαμπόν, Πολιτικὸν Χαλκίδος: Δραχμαὶ 17 ἐλήφθησαν καὶ ζητούμενον βιβλίον σὰς ἐστάλη μετὰ σχετικῆς ἐξόφλησως· κρατοῦμεν εἰς διάθεσιν σας δραχμὰς 5. — **Αἶδ.** Στέργιον Παπαχαζαρίου, Πορροῖα Σιντικής: Ζητούμενα βιβλία σὰς ἐστάλησαν μετὰ σχετικοῦ χρεωστικοῦ, ἀναμένομεν ἔμβασμά σας. — **Αἶδ.** Νικόλ. Σωτηρόπουλον, Ἑλληνικὸν Ἀργολίδος: Ζητούμενα τεύχη «Βίων Ἀγίων» Μ. Γαλαοῦ σὰς ἐδόθησαν ἐπὶ πιστώσει· ἀναμένομεν ἐν καιρῷ ἔμβασμά σας. — **Αἶδ.** Ἀνυοστέιον Κατσαμπίρη, Καινούριον Ἀργιολίου: Ζητούμενα βιβλία σὰς ἐστάλησαν μετὰ σχετικοῦ χρεωστικοῦ· ἀναμένομεν ἔμβασμά σας. — **Αἶδ.** Στυλιανὸν Συκιώτην, Ταξιάρχην Ἰστιαίας: Ζητούμενον Ἐκκλησ. Ἡμερολόγιον σὰς ἐστάλη μετὰ σχετικοῦ χρεωστικοῦ· ἀναμένομεν ἔμβασμά σας. — **Αἶδ.** Τρύφ. Τρυφωνόπουλον, Κυλλήνην: Ἐπιταγὴ 137 δραχμῶν ἐλήφθη καὶ σὰς ἀποστέλλεται σχετικῆ ἐξόφλησις· εὐχαριστοῦμεν. Πρόκειται περὶ βιβλίων ἐτέρων ἐκδοτῶν, ἀνατιμησάντων ταῦτα μετὰ τὴν ἐκδοσιν τοῦ τιμοκαταλόγου. — **Αἶδ.** Σάββαν Χατζηδάκη, Λέρον: Σὰς ἀπηντήσαμεν εἰς τὸ προηγουμένον φύλλον τοῦ «Ἐφημερίου» ἐπαναλαμβάνομεν, ὅτι πρὸς ἐξόφλησιν τοῦ λογαριαμοῦ σας δέον τὰ ἐμβάσιους 121 δραχμῶν. Ἐκτὸς τοῦ Τριωδίου, δὲν ὑπάρχει ἕτερον βιβλίον ἱκανοποιῶν τὴν ἐπιθυμίαν σας. — **Αἶδ.** Ἀπόστολον Ρίζου, Δοξαοῶν Λαρίσης: Διὰ τὰς ληφθείσας 152 δραχμῶν, σὰς ἀποστέλλεται ἡ ὑπ' ἀριθμ. 9046/27-3-56 διπλότυπος ἀπόδειξις τοῦ δελτίου «Φωνὴ Κυρίου»· εὐχαριστοῦμεν. — **Αἶδ.** Ἐφημέριον Ἀγίας Κυριακῆς, Γαιάκλια Οἰτύλου: Ὄφειλ σας διὰ «Φωνὴν Κυρίου» ἀνέσχεται εἰς δραχμὰς 21. Πολὺ λυπούμεθα διὰ τὰς ἀντιλήψεις τοῦ Συμβουλίου σας, θεωροῦντος ἄσκοπον τὴν ἐπιβάρυνσιν τοῦ ἱ. Ναοῦ διὰ τῆς ἐλαχίστης συνδρομῆς διὰ τὴν «Φωνὴν Κυρίου», καὶ στεροῦντος τῆς πνευματικῆς τροφῆς τοὺς ἐνορίτας σας. — **Αἶδ.** Μύρ. Παπαδάκη, Κυρία Ἀγγέλων Ρέθυμνον: Δραχμαὶ 120 ἐλήφθησαν καὶ ἐξεδόθη ἡ ὑπ' ἀρ. 8495 διπλότυπος ἀπόδειξις, ἣτις καὶ σὰς ἐστάλη. Λυπούμεθα, διότι δὲν ὑπάρχει ἡ εὐχέρεια τῆς ἀλλαγῆς τῶν ἱερῶν Ναῶν ἀπὸ τὰ ταχυδρομικὰ τῆς ἀποστολῆς τῆς «Φωνῆς Κυρίου». Ἀναστέλλομεν, κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν σας, τὴν ἀποστολὴν τοῦ περιοδικοῦ «Τὸ Χαρ. Σπτι». — **Αἶδ.** Παπαδόπουλον, Ἀνδρέιον Πύργου: Ζητούμενον βιβλίον μετὰ σχετικοῦ χρεωστικοῦ καὶ τιμοκαταλόγου σὰς ἐστάλησαν ἀναμένομεν ἔμβασμά σας. — **Αἶδ.** Ἀρχιερ. Ἐπίτροπον, Ὁρμον Κορθίου Ἀνδρου: Ἐπιταγὴ 105 δραχμῶν ληφθεῖσα διετέθη ἐξ ὀλοκλήρου διὰ τὴν «Φωνὴν Κυρίου»· σὰς ἀποστέλλεται ἡ ὑπ' ἀριθμ. 9023/26-3-56 διπλότυπος ἀπόδειξις, ἀναγράφουσα ἀναλυτικῶς λογαριασμόν σας. — **Αἶδ.** Βασίλ. Πανόπουλον, Ἀσπρόκαμπον Κορινθίας: Ἐνεργάφτες συνδρομητῆς εἰς τὴν «Φωνὴν Κυρίου» ἀπὸ 1-4-56 διὰ 20 φύλλα ἑβδομαδιαίως. Δραχμαὶ δέκα ἐλήφθησαν καὶ ζητούμενος τόμος «Φωνῆς Κυρίου» 1955 σὰς ἐστάλη. — **Αἶδ.** Ἀθανάσιον Μᾶνον, Ὑπόμους Φθιώτιδος: Ζητούμεναι Ἀκολουθίαι Μεγάλης Ἑβδομάδος ἐξηγητήθησαν· σὰς ἀποστέλλεται τιμοκατάλογος. — **Αἶδ.** Ἰωάννην Στέφαν, Θήβας: Δραχμαὶ 357

ἐλήφθησαν και οἱ ἀποστέλλονται σχετικαὶ ἐξοφλητικαὶ ἀποδείξεις· εὐχαριστοῦμεν. Ἡ μείωσις τῶν φύλλων «Φωνῆς Κυρίου» ἀπὸ 300 εἰς 150 διὰ τὸν ἱερὸν Ναὸν Ἁγίου Ἀθανασίου ἤρξατο ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου και οὐχὶ ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου.—**Αἶδες.** **Σταῦρον Ντάφλην,** Ἀειοπέτραν Κορίνθου· Ἐπιταγὴ 470 δραχ., και οὐχὶ 450, ἐλήφθη τὴν 12-3-56 και τὴν 14-3-56 ἐταχυδρομήθησαν ζητούμενα βιβλία κάμετε ὀλίγην ὑπομονὴν και θὰ τὰ λάβετε. Σὰς ἀπηγγεῖσμεν εἰς προηγούμενον φύλλον τοῦ «Ἐφημερίου».—**Αἶδες.** Ἄθαν. **Κασιωτῆν,** Θαρροῦνιαν Καρυστίας· Διὰ τὰ ἀποστελλόμενα φύλλα «Φωνῆς Κυρίου» ἐπιβαρύνεται ὁ ἱερὸς Ναὸς σας μὲ ἐξ λεπτὰ κατὰ φύλλον, συμπεριλαμβανομένων και τῶν ταχυδρομικῶν. Ταῦτα δύνασθε νὰ ἐμβάζετε διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς κατὰ μῆνα ἢ και τριμηνίαν.—**Αἶδες.** **Λεονάρδον Χατζηϊωάννου,** Μουρνιῆς Χαλίων· Ἀριθμὸς ἀποστελλομένων φύλλων «Φωνῆς Κυρίου» εἰς τὴν καθ' ὑμᾶς ἐνορίαν ἐρρυνθίσθη κατ' ἐπιθυμίαν σας ἀπὸ 1-5-56.—**Αἶδες.** Ἄντων. **Δεβεντόπουλον,** Ἀσπροπουλιὰ Καλαμῶν· Ἱερὸς Ναὸς σας ἐνεγράφη συνδρομητῆς εἰς τὴν «Φωνὴν Κυρίου» διὰ 50 φύλλα ἐβδομαδιαίως ἀπὸ 1-4-56, ἐπιβαρύνεται δὲ μὲ ἐξ λεπτὰ κατὰ φύλλον, συμπεριλαμβανομένων τῶν ταχυδρομικῶν.—**Αἶδες** **Μ. Δασκαλάκη,** Δεσπανον Ναυπλίας· Δέμα περιέχον φύλλα «Φωνῆς Κυρίου» μὴνός Μαρτίου ἐπεσοτράφη ἡμῖν ὑπὸ αὐτόθι ταχυδρομείου μὲ τὴν δικαιολογίαν «ἀγνωστός!» Ἐπιστήσατε, παρακαλοῦμεν, προσοχὴν τοῦ ἀρμόδιου ὑπαλλήλου ἵν' ἀποφύγῃ τὰς εὐθύνας.—**Αἶδες** Ἐφημέριον, Λαμπόκαμπον Λακωνίας Δραχμαὶ 150 ἐλήφθησαν και ἐξεδόθη ἡ ὑμᾶς ἀριθμ. 8522 ἀπόδειξις διπλοτύπου, ἥτις και οἱ εἰσάλλη· εὐχαριστοῦμεν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀποστελλομένων φύλλων τῆς «Φωνῆς Κυρίου» ἐρρυνθίσθη κατ' ἐπιθυμίαν σας.—**Αἶδες.** Ἐφημέριον Ἁγίου Λουκά Χαλίων· Ζητηθέντες τόμοι τοῦ «Ἐφημερίου» οἱ εἰσάλλησαν μετὰ σχετικοῦ χροσωτικοῦ ἀναμένομεν ἐμβασμά σας.—**Αἶδες.** Γεώργιον Σακελλαρίου, Ἐρυνθρὰς Μεγαρίδος· Δραχμαὶ 40 ἐλήφθησαν και οἱ ἀποστέλλονται σχετικαὶ ἐξοφλητικαὶ ἀποδείξεις· εὐχαριστοῦμεν.—**Αἰδεσιμωτάτους.** **Πρεσβ.** Ἰωάννην Κρασάκην Βαλανεῖδ Κερκύρας, **Πρεσβ.** Γεώργιον Τσενὲν Βορδῶνια Σπάρτης, **Πρεσβ.** Μιχαὴλ Σταυριανάκην Πέδυμνον, **Πρεσβ.** Ἀναστάσιον Ἐλευθεροῦδην Ἱερισσὸν Χαλκιδικῆς, **Πρεσβ.** Γεώργιον Ματζούκην Γαλατίστα Κατερίνης, **Πρεσβ.** Στέργιον Πίσπαν Κόνιτσαν, **Πρεσβ.** Βασίλ. Πανουργιᾶν Λεβάδειαν, **Πρεσβ.** Γεηρ. Μανρομάτην Βραγκανιώτικα Κερκύρας, **Πρεσβ.** Ἄθαν. Τσίπουραν Νέον Ψυχικόν, **Πρεσβ.** Μιχ. Σιγουρτάκην Ἡράκλειον, **Πρεσβ.** Ἄθαν. Ρούκαλην Φλώριαν, Ἐφημέριον Ἁγίας Τριάδος Παναγιώλιον Τριχωνίας, Ἐφημέριον Ἁγ. Νικολάου Νεάπολι Βοιῶν, Ἐφημέριον Ἁγίας Τριάδος Πάτρας, Ἐφημέριον Κοιμήσεως Θεοτόκου Σπεροχόγια Καλαμῶν, Ἐφημέριον Ἁγίας Βαρβάρας Πολυκάστην Καστοριάς, Ἐφημέριον Δαιμονιᾶς Μονεμβασίας, Ἐφημέριον Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Σκλαβοχώριον Σπάρτης, Ἐφημέριον Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Βούρμπλιανην, Πυροδγιαννὴν Κορίνθου, Ἐφημέριον Ἁγίου Νικολάου Ἀγυιᾶν Λαρίσης· Ἀποσταλεῖσαι ὑφ' ὑμῶν ἢ ὑπὸ τῶν καθ' ὑμᾶς ἱερῶν ναῶν ἐπιταγαὶ ἐλήφθησαν και οἱ ἀποστέλλονται αἱ σχετικαὶ ἀποδείξεις· εὐχαριστοῦμεν θερμῶς.

Δι' ὅτι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον·
 Πρὸς τὸν Αἶδεσιμ. Πρωτοπρεσβύτερον κ. Ἐμμ. Γ. Μυτιληναῖον
 Ἀποστολικὴν Διακονίαν, Ἰω. Γεωραδίου 14, Ἀθήνας (τηλ. 72.112).
 Ὑπεύθυνος Τυπ/φείου· Τ. Ρούτσης, Κουκουλάρη 9, Ν. Χαλκηδόν.